

กลุ่ม F

ศิลปศาสตร์ / มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กลุ่ม F ศิลปศาสตร์ /มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักเรียนชาวไทยในสหรัฐอเมริกา: กรณีศึกษา YouTuber ช่อง YouTube “Kayavine” Jang Nannan, พัชรินทร์ บุรณะกร	1
พหุวัฒนธรรมทางความเชื่อในวัดไทย ธีรโชติ เกิดแก้ว	15
การสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการไปยังเยาวชนเพื่อการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พันธุ์รวี ณ ลำพูน, วรียา ภัทรภิญโญพงศ์, อัญชลี สมใจ, สรिता ศรีสุวรรณ, บงกช เดชมิตร ภาพสะท้อนสังคมเมืองในละครซีรีส์เรื่อง เสือ ชะนี เก้ง พ.ศ. 2564 JIANG SHAOHUA, รัชนิพร ศรีรักษา	29 43

การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักเรียนชาวไทยในสหรัฐอเมริกา:
กรณีศึกษา YouTuber ช่อง YouTube “Kayavine”

Cross-Cultural Communication and Adaptation of Thai Students in the
U.S.A.: a Case Study of YouTuber in YouTube Channel “Kayavine”

JIANG NANNAN*, พัชรินทร์ บุรณะกร

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

* Email : nannan0820@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักเรียนชาวไทยในสหรัฐอเมริกา: กรณีศึกษา YouTuber ช่อง YouTube “Kayavine” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสามารถการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักเรียนชาวไทยในสหรัฐอเมริกา: กรณีศึกษา YouTuber ช่อง YouTube "Kayavine" เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือคลิปวิดีโอที่เกี่ยวกับการเรียนและการใช้ชีวิตในโรงเรียนสหรัฐอเมริกาของผู้จัดทำจำนวน 10 คลิป ผลการศึกษาพบว่า ประเด็นความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของ YouTuber ในช่อง YouTube "Kayavine" มี 2 ด้าน คือ 1) มีความสามารถในการตีความผ่าน อวัจนภาษา โดยสามารถตีความจากสถานการณ์ ปฏิกริยา สีหน้าของชาวอเมริกา และมีปฏิกริยาตอบสนองอย่างเหมาะสม 2) มีความสามารถทางการสื่อสารด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษด้านการฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาอังกฤษ แต่ยังขาดความรู้ในการเข้าใจและการใช้คำศัพท์หลายความหมายตามความเคยชินของคนท้องถิ่นและพบว่าประเด็นการปรับตัว มี 4 ด้าน คือ 1) เรื่องการเรียนในโรงเรียน คือต้องวางแผนวิชาเรียนเองในระดับโรงเรียน 2) เรื่องรูปแบบการเข้าห้องเรียน คือต้องเปลี่ยนเป็นเดินไปหาอาจารย์ผู้สอนและเรียนในห้องประจำของอาจารย์ 3) เรื่องทัศนคติที่มีต่อเวลา คือต้องเคร่งครัด ตรงต่อเวลา และ 4) เรื่องการรับประทานอาหาร ลดการใช้ซอสกับอาหารที่ปรุงซอสเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้เพื่อหาจุดสมดุลในการอยู่ร่วมกับคนในสังคมต่างวัฒนธรรมและใช้ชีวิตในต่างประเทศได้ง่ายขึ้น

คำสำคัญ : การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม การปรับตัว นักเรียนชาวไทยในสหรัฐอเมริกา YouTube

Abstract

The research Cross-Cultural Communication and Adaptation of Thai Students in the United States of America: a Case Study of YouTuber in YouTube Channel “Kayavine”, aimed to analyzing the cross-cultural communication ability and the cultural adaptation of Thai students in the United States of America: a case study of YouTuber in YouTube channel "Kayavine". Purposive sampling, ten selected video clips related to high school and college life in the U.S.A. of the author, was applied for studying. For research findings, YouTuber K's ability to communicate across cultures on the YouTube channel "Kayavine" has two aspects: the ability to interpret meaning through non-verbal language; which can be interpreted from the situation, reaction, facial expression of

Americans and react appropriately; got the ability to communicate in English language for listening, speaking, reading and writing, but still lacks the knowledge of understanding and using words according to the habits of the local people. For cultural adaptation, four aspects were found, including an adaptation in terms of school studies and planning their own subjects of study at the secondary level. An adaptation in terms of the format of the classes, going to find the classroom where the teacher of the class is fixed and attending there. An adaptation in terms of attitude towards time, to become punctual. Also an adaptation in terms of eating methods, reduce the use of sauces on foods that have already been prepared with sauces. In order to find an easier balance in getting along with people from different cultures and living abroad.

Keywords : cross-cultural communication, adaptation, Thai students in the U.S.A., YouTube Channel

บทนำ

การเลือกที่จะไปศึกษาต่อต่างประเทศเป็นความใฝ่ฝันและทางเลือกหนึ่งของนักเรียนไทยบางคน รวมถึงเป็นทางเลือกของผู้ปกครองหลาย ๆ ครอบครัวที่ประสงค์จะให้ลูกหลานได้มีโอกาสไปเก็บเกี่ยวประสบการณ์การศึกษา การใช้ชีวิตและการทำงานในต่างประเทศ พร้อมทั้งคาดหวังว่า เมื่อมีประสบการณ์ที่ได้ไปศึกษาต่อหรือทำงานที่ต่างประเทศ โดยเฉพาะเหล่าประเทศพัฒนาแล้ว หรือประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจสูง จะเป็นประสบการณ์ชีวิตที่มีค่าสำหรับนักเรียน และคาดหวังว่าจะทำให้นักเรียนมีวิสัยทัศน์ที่กว้างขึ้น อีกทั้งยังมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมรวมถึงความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดีเยี่ยม

เมื่อมนุษย์เราเดินทางไปอยู่ต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นช่วงระยะสั้นหรือระยะยาว ย่อมต้องพบเจอกับความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ต่างจากสิ่งทีตนเองได้เรียนรู้มาและคุ้นเคย จึงต้องศึกษาเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความแตกต่าง จนสามารถรับมือและตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเครื่องมือที่สำคัญในการศึกษาและทำความเข้าใจก็คือการสื่อสาร การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเป็นกระบวนการทำความเข้าใจความหมายต่างวัฒนธรรม ดังที่ Lustig and Koester (1996, อ้างถึงในเมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559, น.1) ได้นิยามความหมายของ “การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม” ว่า หมายถึงกระบวนการแลกเปลี่ยนและตีความสัญลักษณ์ในบริบทหนึ่ง ๆ โดยบุคคลในกระบวนการสื่อสารนั้น มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากพอในระดับที่มีการตีความและมีความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสม แตกต่าง นำไปสู่การรับรู้ความหมายที่ไม่เหมือนกัน จนสามารถสื่อสารและเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเป็นอย่างดี

ถ้าการสื่อสารเพื่อเข้าใจความแตกต่างเป็นขั้นตอนแรก ๆ สำหรับคนที่จะไปใช้ชีวิตอยู่ต่างประเทศ การปรับตัวเพื่อเข้ากับสังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมที่ต้องไปใช้ชีวิตอยู่ ก็ถือเป็นเรื่องที่สำคัญมากทีเดียว การปรับตัวเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องพบเจอในชีวิต เนื่องจากรอบ ๆ ตัวมนุษย์เรามากจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ทำให้มนุษย์ต้องเรียนรู้ในการปรับตัวเพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมนั้นได้ หากไม่มีการปรับตัวอาจทำให้เกิดความวิตกกังวล (นิภา ยิธยาณ,

2529, อ้างใน ปีพจนานุกรม ธรรมศาสตร์, 2542)

YouTube เป็นแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่มีผู้ใช้งานมากเป็นอันดับต้น ๆ ในบรรดาแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย มีผู้ใช้งานมากกว่า 2 พันล้านรายต่อเดือน เกือบ 43% ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกเข้าถึง YouTube ทุกเดือน (Affde, 2564) โดยมีผู้ถ่ายทำคลิปวิดีโอใน content ต่าง ๆ และอัปโหลดคลิปวิดีโอที่เรียกว่า YouTuber ซึ่งไม่มีเงื่อนไขใด ๆ และไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ในการสมัคร ทุกคนจากทั่วโลกสามารถถ่ายทำคลิปวิดีโอ อัปโหลด และสามารถเลือกที่จะเปิดเผยให้ผู้อื่นเข้าชม เพื่อบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ สร้างความสนุกสนาน แสดงอารมณ์ความรู้สึก แบ่งปันความรู้หรือบอกเล่าประสบการณ์กับชาวเน็ตทั่วโลกได้โดยไม่ต้องลงทุน รวมถึงกลุ่มนักเรียนที่ไปเรียนและใช้ชีวิตอยู่ในต่างประเทศ ก็สามารถบันทึกเรื่องราวและถ่ายทำคลิปวิดีโอตาม content ต่าง ๆ อัปโหลดและเลือกที่จะเปิดเผยให้ผู้อื่นสามารถเข้าชมได้พร้อมเปิดช่องทางให้ผู้เข้าชมเขียนข้อความโต้ตอบเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

เค เลิศสิทธิชัย ปัจจุบันเป็นศิลปินภายใต้บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) (GMM GRAMMY) ได้รับบทบาทแสดงเป็นพระเอกหรือตัวละครรองในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์หลายเรื่อง และเป็น YouTuber ที่มีช่องของตนเองใน YouTube ชื่อ “Kayavine” มีผู้ติดตามมากกว่า 1 ล้านคน ในฐานะ YouTuber เคได้เริ่มสร้างและเผยแพร่คลิปวิดีโอในช่วงที่เคยังเป็นนักเรียน ได้มีโอกาสเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนไปศึกษาและใช้ชีวิตอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่มัธยมปลาย และได้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกา YouTuber เคได้เริ่มต้นถ่ายทำคลิปวิดีโอตั้งแต่ตอนที่ยังเรียนอยู่ในมัธยมปลาย ซึ่งคลิปวิดีโอที่เคอัปโหลดในช่วงแรก ๆ เป็นคลิปที่บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน รวมถึงบอกเล่าปัญหา ประสบการณ์ที่พบเจอเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา และถ่ายทอดความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องมีการปรับตัวเพื่อเข้ากับโรงเรียนใหม่ สังคมใหม่ สภาพแวดล้อมใหม่ในสหรัฐอเมริกา

ในบรรดาประเทศที่คนไทยนิยมไปศึกษาต่อ การเรียงอันดับยอดนิยมอาจมีการเปลี่ยนแปลงบ้างในทุก ๆ ปี แต่สหรัฐอเมริกายังคงเป็นประเทศที่มีคนไทยรวมทั้งนักเรียนและคนทำงานอยากจะมีโอกาสได้ไปศึกษาต่อ จากสถิตินักเรียนทุนและข้าราชการในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนที่กำลังศึกษาและฝึกอบรมในประเทศต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่า สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศต้น ๆ ที่มีนักเรียนทุนรัฐบาลไปศึกษาต่อในทุก ๆ ปี (สำนักงาน ก.พ. 2566)

ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่เดินทางมาศึกษาภาษาและวัฒนธรรมไทยในประเทศไทย นับเป็นหนึ่งในนักเรียนที่เดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลุ่มข้อมูลที่บอกเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้ชีวิตและการเรียนในต่างประเทศซึ่งถ่ายทอดผ่านมุมมองของนักเรียน ผู้วิจัยต้องการทราบว่าในฐานะนักเรียนที่ต้องเดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศซึ่งเป็นสังคมที่มีความแตกต่างจากสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่จะต้องเตรียมตัว ปรับตัวอย่างไรบ้าง และควรมีความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เช่น ด้านทักษะการใช้ภาษาเพียงใดเพื่อเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อสารและการปรับตัวมากขึ้นเพื่อสามารถเข้ากับสังคมต่างวัฒนธรรมและใช้ชีวิตร่วมกับคนในพื้นที่ได้อย่างสะดวก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของนักเรียนชาวไทยในสหรัฐอเมริกา:

กรณีศึกษา YouTuber ช่อง YouTube "Kayavine"

2. เพื่อวิเคราะห์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักเรียนชาวไทยในสหรัฐอเมริกา: กรณีศึกษา YouTuber ช่อง YouTube "Kayavine"

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เน้นศึกษาวิเคราะห์ความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักเรียนในต่างประเทศ เนื่องจากกลุ่มข้อมูลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาเป็นนักเรียนที่ไปศึกษาต่อในต่างประเทศซึ่งมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกับสังคมที่ตนเคยพักอาศัย เมื่อไปอยู่ในสังคมต่างวัฒนธรรมจะต้องมีการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเกิดขึ้นและต้องมีการปรับตัวเพื่อเข้ากับสังคมใหม่ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เป็นความสามารถของบุคคลในการสื่อสารที่ประกอบด้วยความรู้ (Hymes, 1972, อ้างถึงใน Bostrom, N., 1984, P. 9) เป็นความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ (Wiemann and Backlund, อ้างถึงใน Cooley, E. and Roach, A., 1984, P. 23) เป็นการแสดงความรู้โดยรู้จักใช้ตัวแปรในการสื่อสารกับผู้ที่มาจากต่างวัฒนธรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งความรู้ กลยุทธ์การสื่อสาร เป้าหมายในการสื่อสาร ความสามารถในการตีความหมาย และทักษะการสื่อสาร ฯลฯ มีความสำคัญต่อผู้สื่อสารและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้วิจัยจะนำแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ความสามารถในการตีความหมาย และทักษะการสื่อสารมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

2. แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรม การปรับตัวทางวัฒนธรรม เป็นกระบวนการของการทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมระหว่างบุคคลในสังคมสังคมของประเทศเจ้าบ้าน เป็นกระบวนการที่บุคคลเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใหม่ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของวัฒนธรรมเดิม ทั้งในรูปแบบการใช้ชีวิต วิธีการคิด การเรียนรู้ภาษา วิธีการสื่อสารทั้งวจนภาษาและอวจนภาษา การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลกลุ่มใหม่ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ไปเยือนได้ดีขึ้น และเพื่อความเป็นอยู่ในสังคมต่างวัฒนธรรมง่ายขึ้น (เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559, น. 302-304) ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวนี้มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้

ทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า มีงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องความสามารถทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมหลายเรื่อง เช่น งานวิจัยเรื่อง ความสามารถทางการสื่อสารของแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาในประเทศไทย (พัชรจิรา ตันต์ประพันธ์, 2561) ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางการสื่อสารของแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาที่เป็นผู้ให้ข้อมูลมี 4 ด้าน ได้แก่ ฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทย มีแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาส่วนน้อยที่สามารถฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาไทยได้อย่างคล่องแคล่ว และแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาส่วนใหญ่มีความสามารถทางการสื่อสารในระดับปานกลาง และมีแรงงานต่างด้าวบางส่วนไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้เลย และงานวิจัยเรื่อง ความสามารถทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักศึกษาจีน มหาวิทยาลัยรังสิต (พรพร

เยาว์ กังเม้ง, 2556) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาจีนมีความสามารถในการตีความหมายจากภาษาท่าทางของคนไทยได้ ว่าต้องการจะสื่ออะไร เช่น การพยักหน้า การพนมมือ การโบกมือ และนักศึกษาจีนมีความสามารถทางด้านทักษะการฟังภาษาไทยอยู่ในระดับปานกลาง แต่ความสามารถทางด้านการพูด การอ่าน และเขียนภาษาไทยอยู่ในระดับน้อย

ผู้วิจัยยังได้พบงานวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาประเด็นการปรับตัวทางวัฒนธรรม เช่น งานวิจัยเรื่อง การปรับตัวทางด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของชาวไทยที่อาศัยอยู่ในเมืองออกซ์ฟอร์ด ประเทศอังกฤษ (ณัฐชุกดา ชูตระกูล, 2564) ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปรับตัวคือ (1) ความรู้และความคิด เช่น ความรู้เรื่องภาษาอังกฤษ (2) ทักษะและความรู้สึก เช่น วิธีการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน และ (3) พฤติกรรมการหลบเลี่ยงในการปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง และงานวิจัยเรื่อง การปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในต่างประเทศ (มัญชรี โชติรสฐิติ, 2556) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายไทยที่ไปศึกษาต่อในต่างประเทศ มีพบปัญหาและอุปสรรคในการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมสรุปได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านทัศนคติที่ชาวต่างชาติมองชาวเอเชียในด้านลบ ด้านลักษณะพฤติกรรมของคนไทยเรื่องความซื่อสัตย์ใจไม่พูดอย่างตรงไปตรงมา และนิสัยไม่กล้าแสดงออกทำให้ขาดการสื่อสาร ด้านความสามารถทางการสื่อสาร คือ เรื่องของภาษา ส่งผลต่อการสื่อสารระหว่างบุคคลและกลุ่มคนทั้งในชีวิตประจำวันและในชั้นเรียน ส่งผลให้ยากต่อการทำความเข้าใจทัศนคติ ความคิด พฤติกรรมระหว่างบุคคล และขาดการตีความการสื่อสารที่ถูกต้อง

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาเรื่องความสามารถทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักเรียนชาวไทยในสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาข้อมูลจากช่อง YouTube “Kayavine” ผู้สร้างช่อง (YouTuber) ชื่อ เค เป็นหนุ่มชาวไทยที่มีประสบการณ์เดินทางไปศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกาตั้งแต่ระดับมัธยมจนถึงระดับมหาวิทยาลัย นอกจากนี้เป็น YouTuber แล้ว ปัจจุบันก็ยังเป็นศิลปินภายใต้บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) ได้แสดงเป็นพระเอกหรือตัวละครรองในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์หลายเรื่อง ซึ่งนับได้ว่าเป็นบุคคลสาธารณะคนหนึ่งที่มีอิทธิพลในกลุ่มวัยรุ่น เคเริ่มสร้างช่อง YouTube “Kayavine” ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2558 ปัจจุบันมีจำนวนผู้ติดตามมากกว่า 1.57 ล้านคน คลิปวิดีโอที่เปิดเผยเริ่มต้นจากการบันทึกเรื่องราวและแบ่งปันประสบการณ์จริงของตนเองเกี่ยวกับการใช้ชีวิตและการเรียนในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เกิดการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวในต่างประเทศสำหรับเค

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยคัดเลือกศึกษาคลิปวิดีโอของช่อง “Kayavine” ที่จัดเรียงลำดับการอัปโหลดเผยแพร่จากวันที่เพิ่มล่าสุด และเลือกเฉพาะคลิปวิดีโอที่เกี่ยวกับการเรียนและการใช้ชีวิตในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา จำนวน 10 คลิปวิดีโอ ดังนี้

ตารางที่ 1 ชื่อรายการใน YouTube ช่อง “Kayavine”

ลำดับที่	ชื่อรายการ	วันที่เผยแพร่
1.	High School ไทย VS อเมริกา !? KAYAVINE	1 พฤศจิกายน 2559
2.	วันแรกของ high school ใน อเมริกา!!! KAYAVINE	8 พฤศจิกายน 2559
3.	High school ควรหาเพื่อนยังไงดี !?! KAYAVINE	15 พฤศจิกายน 2559
4.	จากเด็ก High school สู่มหาวิทยาลัยในอเมริกา!! KAYAVINE	29 พฤศจิกายน 2559
5.	มหาลัยใน "อเมริกา" จะน่ากลัวอย่างที่คิดไหม?? KAYAVINE	31 ธันวาคม 2559

ลำดับที่	ชื่อรายการ	วันที่เผยแพร่
6.	Culture Shock ในอเมริกา!!!! KAYAVINE	20 กุมภาพันธ์ 2560
ลำดับที่	ชื่อรายการ	วันที่เผยแพร่
7.	วันแรกในมหาลัทธิอเมริกา!!!! KAYAVINE	21 กันยายน 2560
8.	ทำไมหาสิ่งนี้ยากมากในห้างอเมริกา!?! KAYAVINE	25 กันยายน 2560
9.	บินโดรนครั้งแรก ในมหาลัทธิอเมริกา! KAYAVINE	29 กันยายน 2560
10.	มหาลัทธิอเมริกา มีอะไรสนุกๆทำบ้าง!?! KAYAVINE	7 ตุลาคม 2560

ที่มา : Kayavine [อินเทอร์เน็ต]. Kayavine - YouTube. [เข้าถึง 10 มกราคม 2566]. ค้นคืนจาก <https://www.youtube.com/@Kayavine>

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวทางวัฒนธรรม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนชาวไทยที่เดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย คัดเลือกและกำหนดแพลตฟอร์มเป็น YouTube กำหนดขอบเขตการศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

3. สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ ตารางบันทึกข้อมูล (Coding Sheet) โดยใช้ตารางบันทึกข้อมูล 2 ตาราง คือ ตารางบันทึกข้อมูลความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และตารางบันทึกข้อมูลการปรับตัวทางวัฒนธรรม

4. วิเคราะห์ประเด็นความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และประเด็นการปรับตัวทางวัฒนธรรมจากวิดีโอจำนวน 10 คลิปที่ได้รับการคัดเลือกศึกษาจากช่อง YouTube “Kayavine”

5. รายงานผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้านความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักเรียนชาวไทยที่เดินทางไปศึกษาต่อในสหรัฐอเมริกา โดยศึกษาจากคลิปวิดีโอกลุ่มตัวอย่างในช่อง YouTube “Kayavine” ที่สร้างและดำเนินรายการโดย YouTuber ชื่อ เค ผลการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม คือ ใช้สติปัญญา จนเกิดความรู้ความเข้าใจและความคิดซึ่งส่งผลต่อทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และเกิดความรู้สึกของการแสดงออกทางพฤติกรรม ไปสู่การเลือกพฤติกรรมที่แสดงออกต่อสถานการณ์ต่าง ๆ (Kim, 2001, P. 99) จากการศึกษาข้อมูลจากคลิปวิดีโอกลุ่มตัวอย่างในช่อง YouTube “Kayavine” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของ YouTuber เค ผู้วิจัยได้พบว่า เคมีความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นความสามารถในการตีความ และประเด็นความสามารถทางการสื่อสารด้าน

ทักษะการใช้ภาษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ความสามารถในการตีความ การตีความเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการสื่อสาร และมีความสำคัญยิ่งเมื่ออยู่ในสถานการณ์การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม การตีความหมายสามารถตีความได้จากคำพูดซึ่งเป็นวจนภาษา หรือจากอวัจนภาษา ซึ่งรวมทั้งสิ่งของ ปฏิกริยา ท่าทาง แววตา สีหน้า สถานการณ์ ฯลฯ ความสามารถในการตีความหมายต่าง ๆ จะมีผลต่อระดับความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างคู่สื่อสารในกระบวนการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

จากการศึกษาข้อมูลในคลิปวิดีโอกลุ่มตัวอย่าง YouTuber เค ได้เล่าถึงประสบการณ์การเข้าห้องเรียนวันแรกในโรงเรียนมัธยมปลายของสหรัฐอเมริกา เมื่อเคเดินเข้าห้องเรียนและได้พบกับเพื่อนร่วมชั้นเป็นครั้งแรก เห็นเพื่อนร่วมชั้นได้แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ และนั่งแยกกันเป็นกลุ่ม ๆ ในห้องเรียน ไม่มีใครทักทายกับเคและชวนเคไปนั่งด้วยกันเพราะไม่เคยรู้จักกันมาก่อน เคจึงตัดสินใจเลือกที่จะไปนั่งอยู่หลังห้องคนเดียวก่อน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

YouTuber เค: “ตอนเราไปถึง high school เราก็เข้าไปในห้องเรียนก่อน เขาก็จะนั่งกันเป็นกลุ่มแล้วเพราะเขารู้จักกันมาก่อน พวกนักฟุตบอลพวกนักกีฬาที่จะนั่งอยู่โซนนี้ พวกผู้หญิงแบบเชียร์ลีดเดอร์หรือพวกผู้หญิงสวย ๆ ก็จะนั่งอีกโซนนี้ พวกนักดนตรี ๆ ก็จะนั่งข้างหน้า แล้วก็จะมีพวกแต่งตัวแบบแนวดาร์ค ๆ จะนั่งอีกกลุ่มหนึ่ง แล้วเราเดินเข้าไปก็ไม่ว่าจะนั่งกลุ่มไหน ไปนั่งคนเดียวข้างหลังเลย”

(High school ควรหาเพื่อนยังงี้ ?!?! | KAYAVINE 10 ม.ค. 2566)

จากตัวอย่างประสบการณ์ของ YouTuber เค เห็นได้ว่า เคมีความสามารถในการตีความหมายจากสถานการณ์เมื่อตนเองเป็นนักเรียนใหม่และเป็นคนแปลกหน้าสำหรับคนในห้องเรียน ควรเว้นระยะห่างที่เหมาะสมพร้อมสังเกตลักษณะท่าทางและสีหน้าแววตาของนักเรียนในห้องก่อน ว่าพวกเขาซึ่งมาจากต่างวัฒนธรรมแสดงความเป็นมิตรกับเรา หรือทำตัวเฉย ๆ หรือพวกเขาที่กำลังสังเกตเราอยู่ YouTuber เคได้เลือกที่จะเดินไปนั่งอยู่หลังห้องคนเดียวก่อน ไว้หาโอกาสได้ทำความรู้จักกับเพื่อน ๆ ในห้องก่อนค่อยไปนั่งด้วยกันกับคนอื่น ซึ่งเคมองว่านี่เป็นระยะห่างที่ปลอดภัยสำหรับทั้งนักเรียนชาวไทยที่เป็นนักเรียนคนใหม่อย่างเคและเพื่อนร่วมชั้นท้องถิ่นในโรงเรียนต่างประเทศในวันแรก

สรุปได้ว่า YouTuber เค มีความสามารถในการตีความหมายจากการสังเกตสถานการณ์ ปฏิกริยา ท่าทาง แววตาและสีหน้าของคนในต่างประเทศ ความสามารถนี้มักจะขึ้นอยู่กับค่านิยม ประสบการณ์และความรู้สึกรู้สีกของคน ซึ่งแต่ละคนจะมีความสามารถด้านนี้แตกต่างกัน และถือได้ว่า YouTuber เค ได้มีการตีความหมายที่ถูกและปฏิบัติตัวได้อย่างเหมาะสมในการเข้าห้องเรียนครั้งแรกวันแรกในโรงเรียนมัธยมปลายของสหรัฐอเมริกา

1.2 ความสามารถทางการสื่อสารด้านทักษะการใช้ภาษา ภาษาเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร ในบริบทของวัฒนธรรมรวมถึงภาษาที่ใช้แตกต่างกัน การใช้ภาษาเดียวในการสื่อสารจะทำให้คู่สื่อสารข้ามวัฒนธรรมสามารถเกิดความเข้าใจที่ตรงกันได้ง่ายขึ้น และจะส่งผลให้การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ภาษากลางที่ใช้สื่อสารในสหรัฐอเมริกาเป็นภาษาอังกฤษแบบอเมริกา ดังนั้นหากต้องการใช้ชีวิตในอเมริกาและสื่อสารกับคนในห้องเรียนได้อย่างสะดวกสบายและมีประสิทธิภาพ จึงควรที่จะมีพัฒนาความสามารถด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษแบบอเมริกาให้ดี

จากการศึกษาข้อมูลในคลิป์วิดีโอกลุ่มตัวอย่าง YouTuber เค ได้เล่าถึงประสบการณ์ที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับเพื่อนในห้องเรียนเดียวกันเพื่อขอยืมยางลบ แต่ด้วยคำว่ายางลบในภาษาอังกฤษมี 2 แบบ คือ ออกเสียงแบบประเทศอังกฤษ กับออกเสียงแบบสหรัฐอเมริกา และเคได้คำที่ออกเสียงแบบประเทศอังกฤษตามความเข้าใจของคนไทยทั่วไป ซึ่งคำนี้ไม่ได้มีความหมายว่ายางลบ แต่มีความหมายอย่างอื่นในสหรัฐอเมริกา จึงทำให้เพื่อนร่วมชั้นและคนในโรงเรียนซึ่งเป็นชาวอเมริกาเข้าใจผิด จนกลายเป็นเรื่องที่น่าอับอายและเป็นเรื่องตลกขบขันในโรงเรียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

YouTuber เค: “ที่ไทย pencil แปลว่าดินสอ ruler แปลว่าไม้บรรทัด rubber แปลว่าอะไร ยางลบใช้ใหม่ แต่ที่อเมริกา rubber แปลว่าถุงยาง ผมก็ไม่รู้ ที่อเมริกาคำว่ายางลบเขาใช้ eraser กัน วันแรกหรือวันที่สองผมเอาไปแคลีนสอ ยังไม่ได้ซื้อพวกอุปกรณ์การเรียนอะไรเลย เขียนอะไรไปผิดนิดหน่อย ก็เลยถามเพื่อนข้าง ๆ ว่า Can I borrow your rubber? เพื่อนก็หันมาอย่างตกใจ ผมพูดผิดหรือ และผมก็พูดอีกรอบ rubber? เพื่อนก็ขำและพูดเสียงดังในห้องว่าไอ้นี้ต้องการrubber ทุกคนในห้องและอาจารย์ขำกันไปหมด สุดท้ายอาจารย์บอกว่าที่อเมริกายางลบแปลว่า eraser ผมอย่างอาย อายมาก ดังเลยวันนั้น...”

(วันแรกของ high school ใน อเมริกา!!! | KAYAVINE 10 ม.ค. 2565)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ในช่วงแรก ๆ ที่ YouTuber เคไปเรียนที่สหรัฐอเมริกา ยังมีปัญหาด้านการใช้ภาษาภาษาอังกฤษแบบอเมริกาในการสื่อสารกับชาวท้องถิ่น ยังมีความรู้เกี่ยวกับความหมายของศัพท์ในภาษาอังกฤษแบบอเมริกาไม่มากพอ และไม่คุ้นชินกับการใช้ศัพท์ที่มีหลายความหมายในภาษาอังกฤษ ทำให้ความหมายที่สื่อออกมานั้นไม่ตรงกับจุดประสงค์ที่ตนเองต้องการ อีกทั้งยังทำให้คนอื่นเข้าใจผิด ซึ่งจากตัวอย่างนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความสามารถทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมด้านทักษะการใช้ภาษา หากไม่สามารถใช้ภาษาที่ถูกต้องในการสื่อสารได้อย่างชัดเจน เรื่องเข้าใจผิดเล็ก ๆ ก็อาจกลายเป็นปัญหาระดับประเทศได้

สรุปได้ว่า ความสามารถทางการสื่อสารด้านทักษะการใช้ภาษาของ YouTuber เคในช่วงแรก ๆ ที่เพิ่งเข้าไปเรียนอยู่ในโรงเรียนของสหรัฐอเมริกายังไม่ได้อยู่ในระดับที่ตีเยี่ยม มีการใช้คำในสื่อสารภาษาอังกฤษที่ผิดพลาดบ้าง แต่จากที่ YouTuber ได้นำเรื่องมาเป็นประสบการณ์เล่าสู่กันฟังก็เห็นได้ว่าเคเป็นนักเรียนที่กล้าแสดงออกทางภาษา เมื่อเกิดความผิดพลาดมีการรับรู้และสรุปข้อผิดพลาด มีการเรียนรู้ที่ไว ซึ่งมีส่งผลให้ความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษดีขึ้นตามลำดับ

2. การปรับตัวทางวัฒนธรรม เมื่อบุคคลที่เคลื่อนย้ายไปยังสภาพแวดล้อมใหม่ ย่อมต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อาจจะทำให้เกิดความตื่นตากับสิ่งใหม่ ๆ ที่ได้เห็น เมื่อต้องไปอยู่ในวัฒนธรรมใหม่เป็นระยะหนึ่งแล้วจะต้องให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ไม่คุ้นเคย และเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้สิ่งใหม่ เพื่อที่จะปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ ๆ (Oberg, 1960, อ้างถึงในเมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559, น. 302) จากการศึกษาค้นคว้าจากคลิป์วิดีโอกลุ่มตัวอย่างในช่อง YouTube “Kayavine” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้านการปรับตัวทางวัฒนธรรมของ YouTuber และพบว่ามีการปรับตัวเพื่อเข้ากับสังคมโรงเรียนในสหรัฐอเมริกาอยู่ 4 ประเด็น ได้แก่ การปรับตัวเรื่องการเรียนในโรงเรียนมัธยม การปรับตัวเรื่องรูปแบบการเข้าห้องเรียน การปรับตัวเรื่องเวลา และการปรับตัวเรื่องการรับประทานอาหาร ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การปรับตัวเรื่องการเรียนในโรงเรียนมัธยม ระบบการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนของประเทศไทย ทางโรงเรียนจะมีกำหนดแผนการเรียนของทุกชั้นปีไว้อย่างเป็นระบบสำหรับนักเรียน และนักเรียนต้องลงทะเบียนเรียนตามแผนการเรียนที่ทางโรงเรียนได้กำหนดไว้ทุกวิชา จากการศึกษาคลิปวิดีโอกลุ่มตัวอย่างช่อง YouTube “Kayavine” พบว่า ระบบการเรียนโรงเรียนมัธยมปลายของสหรัฐอเมริกามีความแตกต่างกับของไทยมาก ทางโรงเรียนจะไม่กำหนดแผนการเรียนให้กับนักเรียน เพียงกำหนดรายวิชาที่บังคับเรียนอยู่ไม่กี่วิชา นอกจากนั้นนักเรียนสามารถเลือกเรียนเฉพาะวิชาที่ตนเองอยากจะเรียนได้เลย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

YouTuber เค: “เรื่องแรกที่จะพูดถึงคือเรื่องวิชาเรียนนั่นเอง ตอนชั้นม. 4 ก็จะทำให้เลือกสายแล้วใช้ใหม่ว่าใครจะเรียนสายไหน เช่น สายวิทย์ สายคำนวณ สายภาษา วาดรูปบ้างอะไรบ้าง ตารางเรียนก็จะเรียนอาจารย์จัดให้ไว้ ไม่ได้เลือกอะไรมาก ส่วนที่อเมริกาจะครบตามใจชอบเลย อยากเรียนอะไรเรียนเลย ตอนผมไปเรียนปีแรกคือสบายจัดเลย เรียนออกกำลังกาย เรียนเลข วิทย์ไม่เคยลงเลย แต่จะมีวิชาที่เขาบังคับอย่างภาษาอังกฤษบังคับเรียน ประวัติศาสตร์ของอเมริกา และไอโคโนมิคส์เขาบังคับเรียน ที่เหลืออยากลงอะไรลงเลย”

(High School ไทย VS อเมริกา !? | KAYAVINE 10 ม.ค. 2566)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า YouTuber เคต้องมีการปรับตัวในเรื่องการวางแผนเรียนของตนเองในระดับมัธยมปลายที่สหรัฐอเมริกา ซึ่งแตกต่างจากของประเทศไทย คือมีอาจารย์จัดตารางเรียนไว้ให้เรียบร้อย ในโรงเรียนมัธยมปลายที่สหรัฐอเมริกา ให้นักเรียนมีอิสระในการเลือกเรียนวิชาที่นักเรียนชอบและอยากเรียน แต่จะต้องเรียนรู้ที่จะวางแผนเรียน เคจึงต้องปรับตัวในเรื่องการเรียนในโรงเรียนมัธยมปลาย เพื่อรู้จักวางแผนกับวิชาที่ตนเองชอบและเรียนรู้ที่จะจัดการตารางเวลาการเรียนของตนเองให้เหมาะสม

2.2 การปรับตัวเรื่องรูปแบบการเข้าห้องเรียน ในโรงเรียนของประเทศไทย นักเรียนมักจะถูกจัดเป็นกลุ่มหรือจัดเป็นห้อง และจะมีห้องเรียนประจำ หรือจัดห้องตามรายวิชา รูปแบบการเข้าห้องเรียนในประเทศไทยจะเป็นแบบนักเรียนทั้งกลุ่มเข้าไปนั่งรวมในห้องเดียวกัน และอาจารย์เดินเข้ามาสอนตามห้องหรือรายวิชา แต่ในโรงเรียนมัธยมของสหรัฐอเมริกามีรูปแบบการเข้าห้องเรียนที่ต่างกัน อาจารย์ผู้สอนจะมีห้องประจำซึ่งเป็นห้องเรียนเช่นกัน จากการศึกษาคลิปวิดีโอกลุ่มตัวอย่างช่อง YouTube “Kayavine” พบว่า รูปแบบการเข้าห้องเรียนของนักเรียนในโรงเรียนของสหรัฐอเมริกา จะเป็นแบบนักเรียนเดินไปหาห้องประจำของอาจารย์ผู้สอนที่สอนวิชาที่ตนเองลงเรียนในช่วงโมงที่กำหนดเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

YouTuber เค: “เรื่องที่ 3 ก็จะเป็นเรื่องห้องเรียนนะครับ ที่ไทยอาจารย์ต้องเดินสอน เด็กอยู่ในห้อง 40 - 50 คนห้องนึง อาจารย์จะเดินสอน แต่ที่อเมริกาจะกลับกันครับ คือ นักเรียนจะมีลิโอกเกอร์ให้ใส่ของไว้ในล็อกเกอร์ได้ แล้วเราก็เดินเรียนเอา อาจารย์จะอยู่ในห้องของอาจารย์เอง มีชื่อของอาจารย์อยู่ข้างหน้าเลย ชื่ออาจารย์ท่านนี้ เราก็เข้าไปในห้องเรียนวิชานี้เลย”

(High School ไทย VS อเมริกา !? | KAYAVINE 10 ม.ค. 2566)

จากตัวอย่างประสบการณ์ที่ YouTuber เคได้กล่าวถึงข้างต้นเห็นได้ว่า เคต้องมีการปรับตัวในเรื่องรูปแบบการเข้าห้องเรียน เนื่องจากรูปแบบการเข้าห้องเรียนในโรงเรียนมัธยมของสหรัฐอเมริกาแตกต่างจากโรงเรียนของไทย นักเรียนไม่ใช่ที่นั่งอยู่ในห้องประจำกลุ่มและรออาจารย์เดินมาสอนตามรายวิชา แต่นักเรียนต้องเดินไปหาห้องประจำ

ของอาจารย์ซึ่งก็เป็นห้องเรียน เพื่อเข้าไปนั่งเรียนอยู่ในห้องประจำของอาจารย์ตามวิชาที่อาจารย์รับผิดชอบสอนใน ชั่วโมงที่กำหนด และของส่วนตัวที่ไม่สะดวกพกพาเวลาเดินทางก็ให้ใส่ในล็อกเกอร์ประจำของนักเรียนเองซึ่งแตกต่างกับไทยมาก

2.3 การปรับตัวเรื่องเวลา มิติเรื่องเวลาสำหรับแต่ละคนจะแตกต่างกันด้วยทัศนคติและประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน หรือด้วยปัจจัยอย่างอื่น แม้กระทั่งคนในครอบครัวเดียวกัน ยังอาจมีทัศนคติที่มีต่อเวลาอย่างไม่เหมือนกันได้ เมื่อคนเรามาจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน โอกาสที่เกิดมุมมองต่างกันสำหรับเรื่องเวลาจึงมีสูง จากการศึกษาคลิปวิดีโอกลุ่มตัวอย่างช่อง YouTube “Kayavine” พบว่า คนส่วนมากในประเทศไทยมีมองว่าเรื่องเวลาเป็นเรื่องที่ยืดหยุ่นได้ นักเรียนเข้าเรียนสายหรือครูอาจารย์เข้าห้องสายเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง หรือเลิกสอนช้ากว่ากำหนดก็มีบ้าง แต่ในโรงเรียนมัธยมของสหรัฐอเมริกาจะเข้มงวดกับเรื่องเวลามาก มีความตรงต่อเวลามาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

YouTuber เค: “อเมริกันเป็นเรื่องแบบตรงเวลาลွ่งมาก ใน high school นะครับ ถ้าที่ไทย อาจารย์เข้าสาย ปล่อยสายใหม่ ปล่อยสาย เข้าเช้าใหม่ บางครั้ง ปล่อยสายด้วย นาน ๆ ทีจะปล่อยตรงเวลาใช้ใหม่ครับ แต่ที่อเมริกา เขาจะมีกระดิ่ง เคยกเห็นในหนังใหม่ เป็นแบบในหนังเลย จะเลิกเรียนตอนเที่ยงใช้ใหม่ นักเรียนจะมองไปที่นาฬิกาก่อนเลย กระดิ่งดังเมื่อไหร่นักเรียนเดินออกไปหมดเลย อาจารย์พูดจบพูดไม่จบบางคนก็ไม่สนใจ แสดงให้เห็นว่าเวลาเขาตรงมาก มีอยู่รอบนั่งเข้าสายประมาณ 3 นาทีเอง อาจารย์เช็คชื่อขาดแล้ว บอกว่าคุณมาไม่ทัน”

(High School ไทย VS อเมริกา !? | KAYAVINE 10 ม.ค. 2566)

จากตัวอย่างประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องเวลาที่ YouTuber ได้กล่าวถึงข้างต้น แสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่มีต่อเวลาระหว่างคนไทยกับคนอเมริกามีความแตกต่างกันมาก ในตัวอย่างข้างต้นเป็นสถานการณ์ในห้องเรียน สำหรับคนไทยแล้ว นักเรียนไทยหรือครูไทยส่วนหนึ่งจะเข้มงวดเรื่องเวลาตอนเข้าสอบ แต่จะไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเวลาเข้าห้องเรียนเท่าที่ควร การเข้าเรียนสายจึงเป็นปัญหาที่เห็นได้บ่อยในกลุ่มนักเรียนไทย รวมถึงครูอาจารย์บางครั้งก็เข้าสอนช้า จึงทำให้คนไทยมีนิสัยสายได้ไม่เป็นไร แต่ในสหรัฐอเมริกา มีวัฒนธรรมแบบเคร่งครัดเรื่องเวลามาก มีการวางแผนตารางเวลาและต้องตรงต่อเวลาทั้งครูและนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นเวลาเข้าเรียนหรือเวลาเลิกเรียน แสดงให้เห็นถึงชาวอเมริกาให้ความสำคัญกับการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ หากนักเรียนไทยหรือคนไทยทั่วไปต้องการไปศึกษาต่อหรือใช้ชีวิตในสหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเรื่องเวลาและต้องมีการปรับตัวในเรื่องทัศนคติที่มีต่อเวลาเป็นอย่างมาก

2.4 การปรับตัวเรื่องการรับประทานอาหาร ประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกาคนละทวีปกัน ด้วยภูมิอากาศที่แตกต่างกัน พิษผลทางการเกษตร วิธีการปรุงอาหารและวัฒนธรรมการรับประทานอาหารก็ไม่เหมือนกัน ลักษณะอาหารของประเทศไทยกับของสหรัฐอเมริกาจึงต่างกันมา โดยหลัก ๆ แล้วคนไทยนิยมรับประทานอาหารข้าวกับแกงต่าง ๆ และมีน้ำจิ้มหรือน้ำพริกประเภทต่าง ๆ ประกอบ ส่วนคนอเมริกันนิยมรับประทานอาหารที่ทำจากแป้ง จากการศึกษาคลิปวิดีโอกลุ่มตัวอย่างช่อง YouTube “Kayavine” พบว่า อาหารประเภทแซนวิชแบบตะวันตก อย่างแฮมเบอร์เกอร์ พิซซ่า ได้เข้ามาในสังคมประเทศไทย ซึ่งเป็นอาหารที่คนไทยทั่วไปคุ้นเคยและนิยมรับประทานเช่นกัน แต่เมื่อเคยไปใช้ชีวิตจริงในสหรัฐอเมริการับว่า อาหารประเภทเดียวกัน วิธีการรับประทานอาหารของคนไทยกับคนอเมริกายังต่างกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

YouTubeur เค: “ผมไปโรงอาหาร ที่โรงอาหารจะมีขายพวกพิซซ่าพวกแฮมเบอร์เกอร์ตลอด ผมก็ไปซื้อพวกพิซซ่ามา คนไทยกินพิซซ่า ทุกร้านพิซซ่าจะมีซอสมะเขือเทศให้ แล้วก็ผมก็ซื้อพิซซ่ามาสองสามชิ้น แล้วผมก็กดซอสมะเขือเทศ ใส่ซอสมะเขือเทศเต็มเลย พวกเพื่อนก็มองผม your food ... ทำไม...? ผมบอกไม่ใช่ คนไทยกินอย่างนี้ มันก็ข้างกันใหญ่เลย พืชซามี tomato ซอสแล้ว ทำไมต้องใส่ ketchup เข้าไปอีก วัฒนธรรมของเขา กับของเรา ก็ไม่เหมือนกันอีก”

(High school ควรหาเพื่อนยังงี้ดี ?!?! | KAYAVINE 13 ม.ค. 2565)

จากตัวอย่างประสบการณ์เรื่องการรับประทานพิซซ่าในโรงเรียนของสหรัฐอเมริกาของ YouTubeur เคได้กล่าวถึงข้างต้นเห็นได้ว่า ประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกามีวัฒนธรรมเรื่องอาหารการกินที่แตกต่างกัน และมีความเข้าใจกับวิธีการรับประทานอาหารประเภทเดียวกันที่ไม่เหมือนกัน ถึงแม้ว่าเป็นอาหารประเภท fast food ของประเทศตะวันตกอย่างแซนวิช พืชซ่าและแฮมเบอร์เกอร์ ซึ่งได้รับการนิยมในการรับประทานอย่างแพร่หลายในประเทศไทยเช่นกัน และคนไทยก็คุ้นเคยกับอาหารพวกนี้เป็นอย่างมาก แต่เมื่อคนไทยไปอยู่ในสังคมของสหรัฐอเมริกาพบว่าคนท้องถิ่นมีวิธีการรับประทานและความเคยชินในการรับประทานอาหารประเภทเดียวกันที่แตกต่างกัน คนไทยซึ่งเป็นคนที่มาจากต่างวัฒนธรรมสำหรับคนในท้องถิ่นจึงควรที่จะต้องมีการปรับตัวทางด้านนี้ด้วย เพื่อเข้าร่วมกับวงอาหารของคนท้องถิ่นได้โดยไม่ถูกมองเป็นคนแปลก

จากการศึกษาวิจัยข้อมูลด้านการปรับตัวสรุปได้ว่า YouTubeur เค ซึ่งเป็นนักเรียนชาวไทยที่เดินทางไปศึกษาต่อและใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนของสหรัฐอเมริกา เป็นบุคคลที่มาจากต่างวัฒนธรรมสำหรับชาวอเมริกาในสังคมอเมริกา เคต้องมีการเรียนรู้และทำความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น เปรียบเทียบระหว่างวัฒนธรรมของสหรัฐอเมริกากับวัฒนธรรมเดิมของตนที่ติดมาจากประเทศไทย และต้องมีการปรับตัวเพื่อให้เกิดความสมดุลในการเรียนและการใช้ชีวิตในสังคมสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องวางแผนการเรียน รูปแบบการเข้าห้องเรียน ทักษะการที่มีต่อเรื่องเวลา และเรื่องอาหารการกินด้านวิธีการรับประทาน ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่นได้ง่ายขึ้นและเพื่อที่จะสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมต่างวัฒนธรรมได้สะดวกและสบายใจมากขึ้น

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักเรียนชาวไทยในสหรัฐอเมริกา โดยศึกษา YouTubeur ในช่อง YouTube "Kayavine" ผลการศึกษาพบว่า ในประเด็นความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ของ YouTubeur เค ในช่อง YouTube "Kayavine" เคมีความสามารถในการตีความหมายผ่านอวัจนภาษา คือ เคสามารถตีความจากสถานการณ์ในการเข้าห้องเรียนวันแรก ตีความจากการแบ่งกลุ่มนั่ง ปฏิกริยา สีหน้าของเพื่อนนักเรียนในห้องเรียน ว่ากำลังสื่อความหมายอะไร และมีการตัดสินใจซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม และเคมีความสามารถทางการสื่อสารด้านทักษะการใช้ภาษา คือ มีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ มีทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในสังคมสหรัฐอเมริกา มีความกล้าในการแสดงออก แต่เคยังขาดความรู้ในการเข้าใจคำศัพท์ที่มีใช้ทั้งในอังกฤษแบบประเทศอังกฤษและแบบสหรัฐอเมริกาซึ่งจะมีความหมายที่ต่างกันตามความเคยชินของคนท้องถิ่น ทำให้ผู้ฟังไม่เข้าใจความหมายหรือความต้องการของผู้พูดอย่างแท้จริง ซึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดของ Hymes (1972, อ้างถึงใน

Bostrom, N., 1984, P. 9) และ Wiemann and Backlund (1972, Cooley, E. and Roach, A., 1984, P. 23) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความสามารถทางการสื่อสาร คือความสามารถของบุคคลที่ประกอบไปด้วยความรู้และความสามารถในการใช้ความรู้นั้น และเป็นความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ ระหว่างการเลือกแสดงถึงพฤติกรรมทางการสื่อสารที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรพะเยาว์ กังเม้ง (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ความสามารถทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักศึกษาจีน มหาวิทยาลัยรังสิต โดยผลการศึกษาด้านความสามารถทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมพบว่า นักศึกษาจีนมีความสามารถในการตีความหมายจากภาษาท่าทาง เช่น การพยักหน้า การพนมมือ และการโบกมือของคนไทยได้ว่า ต้องการจะสื่ออะไร และมีความสามารถทางด้านทักษะการฟังภาษาไทยอยู่ในระดับปานกลาง แต่ความสามารถทางการพูด การอ่าน และเขียนภาษาไทยอยู่ในระดับน้อย

ในประเด็นการปรับตัวทางวัฒนธรรมในสหรัฐอเมริกาของ YouTuber เค ในช่อง YouTube "Kayavine" พบว่า เคมีการปรับตัวในเรื่องการเรียนในโรงเรียน คือ จากแบบทางโรงเรียนกำหนดแผนการเรียนให้เรียนตามแบบไทย ต้องปรับตัวเป็นเลือกวางแผนลงเรียนวิชาที่ตนเองอยากจะเรียนเหมือนนักเรียนอื่น ๆ ในท้องถิ่น มีการปรับตัวเรื่องรูปแบบการเข้าห้องเรียน คือจากนั่งรอในห้องประจำของนักเรียนเป็นกลุ่มและรออาจารย์เดินมาสอน ปรับตัวเป็นการเดินหาอาจารย์ผู้สอนและเรียนในห้องประจำของอาจารย์ตามธรรมเนียมของโรงเรียนท้องถิ่น มีการปรับตัวเรื่องทัศนคติที่มีต่อเรื่องเวลา คือต้องเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อเวลาแบบยืดหยุ่นได้สายได้ เป็นแบบเคร่งครัด ตรงต่อเวลา และมีการปรับตัวในเรื่องการรับประทานอาหาร คือควรที่จะลดการใส่ซอสมะเขือเทศลงในอาหารที่มีซอสมาให้พร้อมแล้ว เนื่องจากคนท้องถิ่นมองว่าอาหารที่มีซอสมาให้พร้อมไม่ควรที่จะใส่ซอสเพิ่ม เพื่อที่จะหาความสมดุลในการอยู่ร่วมกับคนในสังคมต่างวัฒนธรรมและใช้ชีวิตในต่างประเทศได้ง่ายขึ้น ซึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดของเมตตา วิวัฒนานุกูล (2559, น. 302-304) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การปรับตัวเป็นกระบวนการของการทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมระหว่างบุคคลในสังคมสังคมของประเทศเจ้าบ้าน บุคคลเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใหม่ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของวัฒนธรรมเดิม ทั้งในรูปแบบการใช้ชีวิต วิธีการคิด การเรียนรู้ภาษา วิธีการสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลกลุ่มใหม่ในสังคมใหม่ ฯลฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับต่างวัฒนธรรมที่ดียิ่งขึ้น และเพื่อความเป็นอยู่ในสังคมต่างวัฒนธรรมมีความสะดวกและง่ายขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชฎา ชูตระกูล (2564) เรื่อง การปรับตัวทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของชาวไทยที่อาศัยอยู่ในเมืองออกซ์ฟอร์ด ประเทศอังกฤษ ที่มีผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปรับตัวมี 3 ประเด็นหลัก คือ ความรู้และความคิด เช่น ความรู้เรื่องภาษาอังกฤษ ทัศนคติและความรู้สึก เช่น วิธีการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน และพฤติกรรมที่หลีกเลี่ยงในการปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งต่อไปสามารถวิเคราะห์คลิปวิดีโอของช่อง Youtube “Kayavine” ในด้านอื่น เช่น ปัจจัยที่ผลต่อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย
2. สามารถวิเคราะห์ความสามารถทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักเรียนชาวไทยในต่างประเทศจากคลิปวิดีโอของช่อง Youtube ช่องอื่น ๆ ในการศึกษาครั้งต่อไป เช่น ช่อง “NichaWong” ช่อง “June Issaree”

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐชุตตา ชุตระกุล. (2564). การปรับตัวทางด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของชาวไทยที่อาศัยอยู่ในเมืองออกซ์ฟอร์ด ประเทศอังกฤษ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ปีติมาภรณ์ ธรรมทัต. (2542). กระบวนการให้สารนิเทศเพื่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมของบุคลากรต่างชาติในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- พระเพียว กิ่งเม้ง. (2556). ความสามารถทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักศึกษาจีน มหาวิทยาลัยรังสิต (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.
- พัชรจิรา ตันต์ประพันธ์. (2561). ความสามารถทางการสื่อสารของแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.
- มัชฌิณี โชติรสสุตติ, (2556). การปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในต่างประเทศ (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- เมตตา วิวัฒน์านุกุล (กฤตวิทย์). (2559). การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bostrom, N. (1984). *The Wisdom of Nature: An Evolutionary Heuristic for Human Enhancement*. Oxford: Oxford University Press.
- Cooley, E. and Roach, A. (1984). *History of Costume: Theory and Instruction*. USA: California State University Press.
- Young, Y. K. (2001). *Becoming Intercultural: An Integrative Theory of Communication and Cross-Cultural Adaptation*. California: Sage Publishing.

ฐานข้อมูลออนไลน์

- สำนักงาน ก.พ. (2566). สถิตินักเรียนทุน. [เข้าถึง 10 ธันวาคม 2566]. ค้นคืนจาก <https://www.ocsc.go.th/education/สถิตินักเรียนทุน>.
- Affde. (2564). มีผู้ใช้ YouTube กี่คนในปี 2564 [ข้อมูลใหม่]. ค้นคืนจาก <https://www.affde.com/th/youtube-users.html>.
- Kayavine [อินเทอร์เนต]. High School ไทย VS อเมริกา !? | KAYAVINE. [เข้าถึง 10 ธันวาคม 2566]. ค้นคืนจาก <https://www.youtube.com/watch?v=5NxkZn8xv0g>.
- Kayavine [อินเทอร์เนต]. วันแรกของ high school ใน อเมริกา!!! | KAYAVINE. [เข้าถึง 10 มกราคม 2566]. ค้นคืนจาก https://www.youtube.com/watch?v=Y1lm_YYm7AA.
- Kayavine [อินเทอร์เนต]. High school ควรหาเพื่อนยังไงดี ?!?! | KAYAVINE. [เข้าถึง 10 มกราคม 2566]. ค้นคืนจาก <https://www.youtube.com/watch?v=gcnozza08xQ&t=303s>.

Kayavine [อินเทอร์เน็ต]. จากเด็ก High school สู่มหาลัยในอเมริกา!! | KAYAVINE. [เข้าถึง 10 มกราคม 2566].
ค้นคืนจาก <https://www.youtube.com/watch?v=5o-dZj9wQfU&t=263s>.

Kayavine [อินเทอร์เน็ต]. มหาลัยใน "อเมริกา" จะน่ากลัวอย่างที่คิดไหม?? | KAYAVINE. [เข้าถึง 10 มกราคม 2566].
ค้นคืนจาก <https://www.youtube.com/watch?v=Qu6z8q6mk-Y>.

Kayavine [อินเทอร์เน็ต]. Culture Shock ในอเมริกา!!!! | KAYAVINE. [เข้าถึง 10 มกราคม 2566]. ค้นคืนจาก
https://www.youtube.com/watch?v=Gz1fC_QzXZM.

Kayavine [อินเทอร์เน็ต]. วันแรกในมหาลัยที่อเมริกา!!!! | KAYAVINE. [เข้าถึง 10 มกราคม 2566]. ค้นคืนจาก
<https://www.youtube.com/watch?v=AAEN2ni3lyg>.

Kayavine [อินเทอร์เน็ต]. ทำไมหาสิ่งนี้ยากมากในห้างที่อเมริกา?!? | KAYAVINE. [เข้าถึง 10 มกราคม 2566]. ค้น
คืนจาก <https://www.youtube.com/watch?v=EUTfljzRZxg&t=340s>

Kayavine [อินเทอร์เน็ต]. บินโดรนครั้งแรก ในมหาลัยอเมริกา! | KAYAVINE. [เข้าถึง 10 มกราคม 2566]. ค้นคืนจาก
<https://www.youtube.com/watch?v=i30s3VPMGOM&t=323s>

Kayavine [อินเทอร์เน็ต]. มหาลัยอเมริกา มีอะไรสนุกๆทำบ้าง?!? | KAYAVINE. [เข้าถึง 10 มกราคม 2566]. ค้นคืน
จาก <https://www.youtube.com/watch?v=q0N8pB-SzPQ>

พหุวัฒนธรรมทางความเชื่อในวัดไทย

Multi-Culture in Believes of Thai Buddhist Temples

ธีรโชติ เกิดแก้ว

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Email : tongin2000@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอความหลากหลายทางความเชื่อของวัดไทยบางส่วนที่พบว่า มีการนำความเชื่ออื่นเข้ามาผสมผสานกับหลักการในพระพุทธศาสนา ส่งผลให้เกิดความเข้าใจและการปฏิบัติที่ผิด ยิ่งนานวันก็ยิ่งทำให้สาระสำคัญของพระพุทธศาสนาหายไป คงเหลือแต่ความเชื่ออื่นที่ไม่ใช่หลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ดังนั้น ชาวพุทธจะต้องกลับมาทบทวนหน้าที่และคุณสมบัติของชาวพุทธตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ เริ่มจากหลักศรัทธา หลักการแสวงหาที่พึ่ง และหลักปฏิบัติให้ถูกต้อง พร้อมกับแก้ไขเรื่องที่ไม่ถูกต้องเพื่อนำพระพุทธศาสนาที่เป็นสัจธรรมกลับมาให้ผลในแง่ของปัญญาและความบริสุทธิ์แห่งจิต ไม่ใช่ปล่อยให้ความเชื่ออื่นปกปิดหลักคำสอนที่เป็นสัจธรรมเหมือนอย่างทุกวันนี้

คำสำคัญ : พหุวัฒนธรรม ความเชื่อ พระพุทธศาสนา วัดของชาวพุทธไทย

Abstract

This article aims to present multi-culture of believe in Thai Buddhist temples of Thailand. That multi-culture of believe resulting to misunderstandings and wrong practices. Went the long time passes a way, the essence of Buddhism disappeared. Remaining only beliefs other than Buddhist doctrines. So Buddhists must turn around to review duties and qualifications of Buddhist whether they still have or not. The first to review that is faith, is it correct or not?, and reviewing dependency seeking and practices that are correct in accordance to Buddhist doctrines or not for fixing incorrect matters to bring The Truth of Buddhism returned for wisdom and purity of mind. Do not let other beliefs to conceal doctrines in Buddhism like today.

Keywords : Multi-culture, Believe, Buddhism, Thai Buddhist temples

บทนำ

สังคมไทยเป็นอีกสังคมหนึ่งที่มีความเชื่อหลากหลาย ทั้งความเชื่อพื้นฐานของคนไทยดั้งเดิมและความเชื่อที่แพร่มาจากศาสนาและลัทธิอื่น มีการผสมผสานความเชื่อบางเรื่องเข้าด้วยกัน กลายเป็นรูปแบบปฏิบัติที่เป็นวิถีชีวิตของคนไทยในภูมิภาคต่าง ๆ เห็นได้จากทัศนะของนักวิชาการหลายท่าน เช่น สุจิตต์ วงษ์เทศ (2549, น. 48) ที่กล่าวถึงความเชื่อดั้งเดิมของพวคนาค (คนไทย) ที่อาศัยอยู่บริเวณดินแดนสุวรรณภูมิว่านับถือผี เมื่อศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธแพร่เข้ามาก็พากันนับถือศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธตามลำดับ ส่งผลให้ศาสนาผีลดระดับลงมาเป็นบริวารของศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ นักวิชาการศาสนาอีกท่านหนึ่ง คือ เสถียร โพธิ์นันทะ (2543, น. 16) ก็ได้

กล่าวถึงความเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในเทพเจ้า เวทมนต์คาถาที่ผสมผสานกับพุทธศาสนานิกายมหายานและแม่เข้ามาสู่สังคมไทยในสมัยอาณาจักรศรีวิชัย มีการนำเอาเวทมนต์คาถามาใช้ในเชิงฤทธิ์อำนาจ เห็นได้จากความเชื่อเรื่อง “จตุรอาถรรพ์” หมายถึง ความอัศจรรย์ที่เกิดจากอำนาจของเวทมนต์และพิธีกรรม 4 เรื่อง คือ ป้องกันภัยจากธรรมชาติและมนุษย์ ส่งเสริมให้มีอำนาจบารมี ยศศักดิ์ โชคลาภ กำราบศัตรูที่ขัดขวางพระสัทธรรม และทำให้คนรักใคร่เมตตา (เสถียร โพธิ์นันทะ, 2543, น. 263-264)

ความเชื่อเป็นวัฒนธรรมประการหนึ่งที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อบางเรื่องยังคงสาระสำคัญไว้ แต่มีความเชื่อบางเรื่องที่สำคัญได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะความเชื่อในพระพุทธศาสนา เนื่องจากการนำความเชื่อจากลัทธิและศาสนาอื่นเข้ามาผสมผสาน สะท้อนถึงพระสงฆ์ผู้นำทางศาสนายอมรับวัฒนธรรมทางความเชื่ออื่นมาเป็นข้อปฏิบัติในพระพุทธศาสนา มีทั้งที่รับมาโดยตรงและรับมาประยุกต์ให้เข้ากับวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การนำอักษรที่ใช้ในศาสนาพราหมณ์มาใช้และถือกันว่าเป็นอักษรศักดิ์สิทธิ์ในพิธีกรรมโดยใช้สื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2550, น. 29) เห็นได้จากวัดไทยบางวัดในปัจจุบันเต็มไปด้วยความเชื่อมากมายทั้งความเชื่อเรื่อง **ผี วิญญาณ** สิ่งที่ยืนยันก็คือ ศาลเจ้าพ่อ เจ้าแม่ ต้นตะเคียน ความเชื่อเรื่อง **ไสยศาสตร์** สิ่งที่ยืนยันก็คือ วัตถุมงคล เครื่องรางของขลังหลากหลายชนิด ความเชื่อเรื่อง **เทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์** ทั้งพระพรหม พระพิฆเนศในบางวัด ความเชื่อเรื่อง **โหราศาสตร์** พระสงฆ์ไทยบางรูปทำหน้าที่เป็นหมอดู และความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ที่บางวัดได้นำนวัตกรรมการใหม่ ๆ มาผลิตหรือนำกลยุทธ์ทางการตลาดมาใช้ในรูปแบบของการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อให้เกิดรายได้เข้าวัด ส่งผลให้มีผู้วิจารณ์วัดในเชิงลบว่าเป็นวัดพุทธพาณิชย์หรือเป็นแหล่งซื้อขายบุญ

การยอมรับวัฒนธรรมทางความเชื่อดังกล่าวมีผลดีหรือมีผลเสียต่อพระพุทธศาสนาโดยรวมอย่างไร และจะแก้ไขอย่างไร นับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ควรจะต้องกล่าวถึง ไม่ใช่ปล่อยให้ไปตามกรรม ถึงเวลาแล้วหรือยังที่ชาวพุทธจะหันมาชำระสะสางพระพุทธศาสนาที่ถูกปกปิดด้วยความเชื่ออื่นกันอย่างจริงจัง เพื่อดึงพระพุทธศาสนาที่บริสุทธิ์กลับมา หรือจะปล่อยให้ความเชื่ออื่นครอบงำพระพุทธศาสนาต่อไป จนกระทั่งชาวพุทธรุ่นใหม่ที่ไม่ใส่ใจศึกษาหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาจะพากันเข้าใจว่า ความเชื่อเหล่านั้นเป็นศาสนาพุทธไปทั้งหมดและพากันยึดถือปฏิบัติต่อไป ซึ่งจะส่งผลให้พระพุทธศาสนาที่เป็นสัจธรรมสูญสิ้นไป คงเหลือแต่สัทธรรมปฏิรูปในที่สุด

เนื้อหาของบทความ

เนื้อหาของบทความเรื่องนี้จะกล่าวถึงประเด็นสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ความหมายของพุทธวัฒนธรรม ความหลากหลายทางความเชื่อในวัดไทย และการทบทวนหลักศรัทธาเพื่อความดำรงอยู่ของพระสัทธรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. พหุวัฒนธรรมคืออะไร ก่อนเข้าสู่สาระสำคัญของเรื่องนี้ ขอให้ผู้อ่านทำความเข้าใจเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมสักเล็กน้อยว่าคืออะไร คำนี้เป็นคำสมาสที่ผสมคำไว้ 2 คำ คือ “พหุ” ที่แปลว่า มาก และ “วัฒนธรรม” ที่แปลว่า สิ่งที่น่าความเจริญมาให้แก่หมู่คณะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น.1103) ดังนั้น พหุวัฒนธรรมโดยสรุปจึงหมายถึง วัฒนธรรมที่หลากหลาย แต่ส่วนใหญ่พอพูดถึงพหุวัฒนธรรมแล้วจะหมายถึง สังคมพหุวัฒนธรรมที่กล่าวถึงคนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันมาอยู่ในสังคมเดียวกัน หรือสังคมที่มีคนหลากหลายเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ มีขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต วิธีการคิด การมีปฏิสัมพันธ์ และการสื่อสารที่แตกต่างกันมาอยู่รวมกันในสังคม

หนึ่ง (ดุสิต หวันเหล็ก, 2552, 68)

จากความหมายโดยสรุปของพุทธวัฒนธรรมข้างต้น ผู้เขียนขอกำหนดขอบเขตของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในบทความนี้เฉพาะความเชื่อเท่านั้น และจำกัดพื้นที่ในการวิเคราะห์ไปที่วัดพุทธไทย เพื่อสะท้อนให้เห็นผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาที่ชาวพุทธต้องหันมาทบทวนความเชื่อที่หลากหลายในบางวัดของไทย และหาทางออกให้กับเรื่องนี้อย่างเหมาะสมเพื่อธำรงไว้ซึ่งพระสัทธรรมคำสอนที่แท้จริงของพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ต่อไป

2. ความหลากหลายทางความเชื่อในวัดไทย ตามหลักฐานจากคัมภีร์ในพระพุทธศาสนาระบุว่าพระพุทธศาสนาเข้ามายังดินแดนสุวรรณภูมิอันเป็นที่ตั้งของประเทศไทยว่า “พระโสณะและพระอุตระผู้มีฤทธิ์มากไปสุวรรณภูมิ ปราบปรามพวกปีศาจแล้วได้แสดงพรหมชาลสูตร” (พระพุทธโฆสาจารย์, 2526, น. 69) สอดรับกับหลักฐานทางวิชาการของนักวิชาการไทยหลายท่าน เช่น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2514, น. 15-22) ที่ระบุว่า พระเจ้าอโศกมหาราชทรงส่งพระสงฆ์ชาวอินเดียไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังนานาประเทศถึง 9 สาย สายหนึ่ง คือ พระโสณะและพระอุตระได้เดินทางมาเผยแผ่พระพุทธศาสนายังดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งว่ากันตามหลักฐานทางโบราณวัตถุ เช่น ศิลธรรมจักร พระปฐมเจดีย์ ได้แก่ ดินแดนบริเวณจังหวัดนครปฐม ตรงกับทัศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2543, น. 3) ที่กล่าวว่า พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่สุวรรณภูมิก่อน พ.ศ. 500 มีความเจริญรุ่งเรืองและเสื่อมไปตามกาลเวลา จนกระทั่งพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ได้ยกพระพุทธศาสนาให้เป็นศาสนาประจำชาติและต่อมาพ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้อาราธนาพระสงฆ์ลังกาวงศ์จากนครศรีธรรมราชมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สุโขทัยและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาจนมั่นคงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

พระพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันมิได้เป็นศาสนาที่บริสุทธิ์ไปทั้งหมด เนื่องจากมีการผสมผสานกับความเชื่อพื้นฐานของสังคมไทย คือ ความเชื่อเรื่องผี วิญญาณ ความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ที่แพร่เข้ามาสู่ประเทศไทยก่อนหน้าพระพุทธศาสนา และความเชื่อทางไสยศาสตร์ เห็นได้จากงานวิชาการของนักวิชาการไทยหลายท่าน เช่น ประเสริฐ ณ นคร (2551, น. 104-128) ที่กล่าวถึงความเชื่อทางไสยศาสตร์ที่ผสมกับหลักการในพระพุทธศาสนาในแผ่นดินไทย คือ ยันต์หัวใจร้อยสี่สี่ที่พบในศิลาจารึกล้านนา และยันต์หัวใจพระกรณิที่พบในศิลาจารึกวัดเชียงมั่น อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ที่จารึกไว้ใน พ.ศ. 2354 นอกจากนี้ ยังสามารถศึกษาจากเอกสารที่บันทึกไว้โดยชาวต่างชาติ เช่น ตูรแปง ฟรัง ชวส์ อังรี (2530, น. 82) ที่บันทึกความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ในสมัยอยุธยาว่า พระภิกษุที่เรียนวิชาจะเข้าไปหาหนึ่งศพนมนุษย์ที่ไม่เนาเปื่อยในป่าช้ามาลงคาถา อาคม ทำเป็นเครื่องรางของขลัง สอดรับกับทัศนะของพระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2531, น. 112-116) ที่ได้กล่าวถึงพระพุทธศาสนาในสมัยกรุงศรีอยุธยาว่า หนักไปทางด้านความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ อิทธิปาฏิหาริย์ มีเรื่องไสยศาสตร์และเรื่องความเร้นลับ อาถรรพ์เข้ามาปะปนมาก จนกลายเป็นลักษณะเด่นของพระพุทธศาสนาในยุคนี้ หลักฐานจากคัมภีร์และเอกสารวิชาการข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาในสังคมไทยได้ผสมผสานกับความเชื่ออื่น เนื่องจากพระสงฆ์ผู้นำทางพระพุทธศาสนาได้นำความเชื่อเหล่านั้นมาผสมผสานกับหลักการในพระพุทธศาสนา เพื่อให้เห็นพุทธวัฒนธรรมทางความเชื่ออื่นที่เข้ามาผสมผสานกับหลักการบางเรื่องในศาสนาพุทธของวัดไทยบางส่วนมากขึ้นจะขอพูดถึงเรื่องนี้พร้อมกับทัศนวิจารณ์ไว้ 2 ประเด็นสำคัญ คือ รูปแบบของความเชื่อและเหตุผลของการยอมรับความเชื่ออื่นเข้ามาในพระพุทธศาสนาดังต่อไปนี้

2.1 รูปแบบของความเชื่อ รูปแบบของความเชื่อที่พระสงฆ์ไทยนำเข้ามาในวัดบางแห่งนั้น มีทั้งที่รับมาโดยตรงและรับมาผสม ผสานกับหลักการบางเรื่องในพระพุทธศาสนา มีค่อนข้างหลากหลายจำแนกได้ดังนี้

2.1.1 ความเชื่อผีหรือวิญญาณ พระสงฆ์บางส่วนได้นำเอาความเชื่อพื้นฐานของสังคมไทยเดิม ได้แก่ ความเชื่อเรื่องหรือวิญญาณทั้งผีในธรรมชาติ เช่น ต้นตะเคียน ผีที่พิทักษ์รักษา เช่น เจ้าพ่อ เจ้าแม่ เจ้าที่ หรือบุคคลสำคัญในสังคมไทยที่เสียชีวิตไปแล้ว เช่น กรมหลวงชุมพรฯ พุ่มพวง ดวงจันทร์ที่บางวัดนำมาหล่อหรือปั้นรูปไว้เพื่อให้คนได้สักการบูชา กราบไหว้ บนบานศาลกล่าว และมีการนำเอาความเชื่อเรื่องนี้มาสร้างเป็นวัตถุมงคล เช่น กุมารทอง รักษมให้คนได้เข้าติดตัวหรือนำไปบูชาที่บ้านเพื่อสร้างรายได้ให้แก่วัด นอกจากนี้ พระสงฆ์บางรูปยังทำตนเป็นหมอไสยศาสตร์ ใช้วิชาอาคมขับไล่ภูต ผี ปีศาจ หรือรักษาคนที่ถูกผีเข้า ยิ่งตอกย้ำความเชื่อเรื่องนี้ให้แก่ชาวพุทธบางส่วนที่ไม่เข้าใจพระพุทธศาสนาและพากันมองว่าการกระทำดังกล่าวเป็นพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาและเป็นกิจที่พระสงฆ์จะต้องทำ

2.1.2 ความเชื่อในลัทธิศาสนาอื่น พระสงฆ์บางส่วนได้นำเอาความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ที่เข้ามาสู่สังคมไทยและเคยมีอิทธิพลมาก่อนศาสนาพุทธในรูปของเวทมนต์คาถา อาคม เช่น การนำอักษร ม อ อุ ที่พราหมณ์ใช้เป็นเวทมนต์คาถา (โอม) มาใช้เป็นอักขระลงยันต์หรือคาถาเสกยันต์และวัตถุมงคล พิธีกรรม เช่น พิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พิธีพุทธาภิเษก และพิธีเทวาภิเษกที่พบได้ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย และเทพเจ้า เช่น พระพรหม พระพิฆเนศวร แม่ธรณี แม่โพสพที่พระสงฆ์บางรูปนำมาสร้างไว้ในวัดหรือสร้างเป็นวัตถุมงคลให้ประชาชนเขานำไปบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคล หรือเพื่อผลอย่างอื่น โดยจะนำเวทมนต์ของพราหมณ์มาใช้เป็นองค์ประกอบของการสร้างวัตถุมบูชาต่าง ๆ เห็นได้จากทศนะของเทพย์ สาริกบุตร (2538, น. 2) ที่กล่าวว่า “แรกเริ่มเดิมทีของการทำพิธีปลุกเสก ลงอักขระเลขยันต์ คาถาอาคมต่าง ๆ นั้นมักจะเป็นการนำวิธีทางไสยศาสตร์ของพราหมณ์มาใช้”

2.1.3 ความเชื่อไสยศาสตร์ พระสงฆ์ไทยบางส่วนรับความเชื่อทางไสยศาสตร์มาใช้ทั้งโดยตรงและผสมผสานกับหลักการในพระพุทธศาสนานานมาแล้ว รูปแบบของไสยศาสตร์ที่พระสงฆ์ไทยรับมาก็คือทั้ง **ไสยศาสตร์ขาว** (white magic) ที่มุ่งอำนาจให้ปกป้องรักษา ค้ำครอง ดลบันดาลให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ เช่น เวทมนต์ คาถา ป้องกันภูต ผี ปีศาจ คุณไสยหรือสิ่งอัปมงคลต่าง ๆ นอกจากนี้ไสยศาสตร์ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่พระสงฆ์ไทยบางส่วนนำมาใช้สร้างวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลังหลากหลายรูปแบบ ทั้งพระเครื่อง ผ้ายันต์ ตะกรุด เหล็กไหล มีดหมอ ลูกอม แหวน สัตว์ชนิดต่าง ๆ เช่น จิ้งจก ราชสีห์ หนูมาน เสือ ตัวต่อ วัชณู นกคุ้ม หนูมาน เต่า บุคคลในวรรณคดีไทย เช่น เจ้าเงาะ ขุนแผน และวัตถุอื่น ๆ อาทิ ปลัดขิก ไชเงิน ไชทอง เป็นต้น และ **ไสยศาสตร์ดำหรือมนต์ดำ** (black magic) ที่มุ่งเพื่อให้เกิดผลร้ายต่อผู้ถูกกระทำ เช่น การทำเสน่ห์ยาแฝด น้ำมันพราย สีผึ้ง แป้งมหาเสน่ห์ พระสงฆ์บางรูปก็ทำตนเป็นหมอเสน่ห์รับทำพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ให้แก่ประชาชน เช่น ทำพิธีลง นะ หน้าทอง หรือจัดพิธีกรรมบางอย่างเพื่อปิดเป่า ขับไล่ภูต ผี ปีศาจ ความชั่วร้ายอื่น เช่น พิธีสวดภาณยักษ์ที่เป็นการผสมผสานกับระหว่างผี พราหมณ์ พุทธ และไสยศาสตร์

ตัวอย่างของการนำไสยศาสตร์มาใช้ในรูปของเวทมนต์คาถาทั้งดีและไม่ดี รวมถึงนำมาใช้ประกอบพิธีหรือสร้างวัตถุเคารพต่าง ๆ โดยมีพระสงฆ์ไทยบางส่วนเป็นผู้ประกอบพิธี ส่งผลให้ไสยศาสตร์เข้ามาแทนที่หรือผสมผสานกับพระพุทธศาสนาจนคนรุ่นใหม่ที่ไม่ได้ศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างท่องแท้แยกไม่ออกว่า อะไรคือพุทธ อะไรคือไสยศาสตร์ และพากันเข้าใจผิดว่า พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ที่พระสงฆ์ไทยบางส่วนทำอยู่นั้นเป็นพุทธศาสนาไปในที่สุด

2.1.4 ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ ศาสตร์ที่ว่าด้วยการทำนายทายทักความเป็นไปของชีวิตสังคม

และของโลก ปัจจุบันพบว่า มีพระสงฆ์จำนวนไม่น้อยที่เป็นหมอดู รับทำนายดวงชะตาและเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ ความเป็นไปของสังคมไทย การดูแลสุขภาพ วันเวลาที่เป็นมงคลที่เหมาะสมแก่การประกอบกิจการบางอย่างหรือประเพณีตามวงจรชีวิต เช่น บวชพระ แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ หรือการสร้างอาคารบ้านเรือน รวมถึงรับทำพิธีสะเดาะเคราะห์ ต่อชะตากับคนที่ดวงชะตาไม่ดีตามรูปแบบของแต่ละวัด บางวัดจัดพิธีกรรมแก้ปีชงตามความเชื่อเรื่องดวงชะตา หรือไหว้พระราหู เพื่อขับไล่ความชั่วร้ายให้ออกไปจากชีวิตของผู้เข้าร่วมพิธี

2.1.5 ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นอกจากความเชื่อที่ยกตัวอย่างมา 4 ข้อข้างต้นแล้ว ยังพบความเชื่ออื่น ๆ ที่พระสงฆ์ไทยบางส่วนนำมาใช้โดยตรงและผสมผสานกับหลักการทางพระพุทธศาสนา เช่น ความเชื่อเรื่องไม้มงคล อาทิ หวานชนิดต่าง ๆ ที่มีอานุภาพนำอศรราย โดยภาพรวมของความเชื่ออื่น ๆ ที่ผสมผสานเข้ามาในวัดจะอยู่ในรูปของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ เช่น เหล็กไหล เครื่องเคลือบ ดินเผาภากรักที่นิยมนำมาทำวัตถุมงคล โดยเชื่อกันว่า มีอานุภาพด้านเมตตามหานิยม และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากพิธีกรรมปลุกเสก ส่งผลให้วัดหลายแห่งกลายเป็นศูนย์รวมของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และถูกมองว่าเป็นแหล่งพุทธพาณิชย์หรือศูนย์กลางแลกเปลี่ยน ซื้อขายบุญจากกิจกรรม พิธีกรรม การบริการ และสิ่งต่าง ๆ ที่วัดสร้างขึ้น (ภณกุล ภาควรรกิตดี, 2555, น. 7)

2.2 เหตุผลของการรับความเชื่ออื่นเข้ามาในวัด การที่พระสงฆ์บางรูปและวัดบางส่วนในสังคมไทย ยอมรับความเชื่อที่ไม่ใช่ความเชื่อในพระพุทธศาสนาเข้ามาในวัดทั้งที่รับมาโดยตรงและรับมาประยุกต์เข้ากับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาต่าง ก็ให้เหตุผลสรุปได้ดังนี้

2.2.1 เพื่อดึงคนเข้าหาศาสนา เหตุผลของการใช้ความเชื่ออื่นดึงคนเข้าหาพระพุทธศาสนาข้อนี้ จำแนกได้ 3 ประการ คือ

1) ใช้เป็นอุบายดึงคนเข้าวัด เห็นได้จากวัดบางวัดมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไว้ให้ประชาชนสักการะบูชา มากมาย ทั้งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในและนอกพระพุทธศาสนา บางวัดได้จัดพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ เช่น พิธีแก้ปีชง พิธีบูชาพระราหู พิธีสวดภาณยักษ์ และพิธีแก้กรรมอย่างใหญ่โต เพื่อดึงคนเข้าวัดให้มากขึ้น

2) ใช้เป็นกุศโลบายโน้มน้าวคนให้เข้าถึงศาสนา หมายถึง หลักคำสอนในพระพุทธ ศาสนา ตัวอย่างเช่น การนำอักษรย่อ คำศัพท์ที่มาจากหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่เดิมทีใช้เป็นอุบายในการท่องจำหลักคำสอน อุบายในการฝึกจิตให้สงบ และอุบายเตือนสติไม่ให้กระทำความชั่ว รวมถึงใช้เป็นเครื่องมือการเรียนรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น พระรัตนตรัย และหลักคำสอน (ธีรโชติ เกิดแก้ว, 2561, น. 312-325) ต่อมาได้นำหลักการทางไสยศาสตร์มาผสมผสานใช้เป็นเวทมนต์คาถาเรียกว่า “หัวใจ” ที่มีอานุภาพศักดิ์สิทธิ์เชิงบันดาลด้านต่าง ๆ มากมาย แต่ผู้ถ่ายทอดไม่ได้บอกสาระสำคัญให้แก่ผู้เรียน และผู้เรียนก็ไม่ใส่ใจที่จะเรียนรู้สาระสำคัญของหัวใจเหล่านั้น ทั้งในแง่ของความหมาย แหล่งที่มา และสาระสำคัญจึงส่งผลให้พุทธศาสตร์กลายเป็นไสยศาสตร์ในปัจจุบัน

3) ใช้เพื่ออนุเคราะห์สงเคราะห์ประชาชน สืบเนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของประชาชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น วัดและพระสงฆ์จึงเป็นที่คาดหวังของประชาชนที่ประสบปัญหาชีวิตบางเรื่อง que เข้ามา ให้พระสงฆ์ช่วยจัดปัดเป่า ช่วยเหลือ เห็นได้จากงานวิจัยของธีรโชติ เกิดแก้ว (2552, น. 91-97) เรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทยที่พบว่า การนำความเชื่อเรื่องยันต์หรือวัตถุมงคลต่าง ๆ มาช่วยแก้ปัญหาวชิวิตที่เกิดจากความไม่รู้ ไม่เข้าใจในธรรมชาติและปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น โรคระบาด การเจ็บป่วย ความกลัวภัย อันตรายจากภูต ผี ปีศาจ อำนาจลึกลับ และการกระทำของมนุษย์ด้วยกัน ความต้องการผลที่

พึงประสงค์ เช่น ความเป็นสิริมงคล ให้คนเมตตา ได้โชคลาภ ปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น ปลอดภัย ค่าใช้จ่าย และ สถานการณ์ทางสังคม เช่น สงคราม โจรผู้ร้ายชุกชุม เป็นต้น ยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ พระสงฆ์และวัดยิ่งต้องปรับตัวมากขึ้น เห็นได้จากบางวัดได้นำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยผลิตวัตถุดิบที่สวยงาม มีรูปแบบที่หลากหลาย และมีการใช้สื่อโฆษณาชวนเชื่อรูปแบบต่าง ๆ มาช่วยเพื่อเพิ่มช่องทางเข้าถึงและดึงคนให้เข้าวัดมากขึ้น บางวัดได้ให้บริษัททัวร์เช่าที่วัดเพื่อทำธุรกิจพุทธพาณิชย์กับนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยทางบริษัททัวร์จะเป็นผู้จัดการทั้งหมด

2.2.2 เพื่อต้องการรายได้บำรุงวัด วัดหรือพระสงฆ์บางส่วนมักจะให้เหตุผลว่า ต้องการนำรายได้จากการทำบุญ การเข้าร่วมพิธี การจำหน่ายเครื่องบูชา และการเช่าวัตถุมงคลทั้งหมดมาสร้างหรือบูรณะสิ่งต่าง ๆ ภายในวัดหรือสร้างสาธารณูปโภคประโยชน์ให้แก่สังคม เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล มีงานวิจัยหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องถึงปัจจัยข้อนี้ เช่น งานวิจัยของวิริยฤทธิ์ เกิดในมงคล (2560, น. 61-67) เรื่อง รูปแบบและวิธีการทางธุรกิจกับพุทธพาณิชย์ในสถาบันพระพุทธศาสนาที่พบว่า กิจกรรมที่วัดจัดขึ้นล้วนมีเป้าหมายเพื่อสร้างรายได้และแสวงหากำไรให้แก่วัดและคนที่เกี่ยวข้องโดยใช้กลยุทธ์ทางการตลาดมาใช้เพื่อโน้มน้าวใจผู้ศรัทธาให้หลงใหล เชื่อในอิทธิฤทธิ์ และผลบุญที่สร้างรายได้ให้แก่วัด 10 เรื่อง ได้แก่ การบูชารูปเคารพและสิ่งศักดิ์สิทธิ์, พิธีกรรมที่เป็นบริการตนเองเช่น ตักบาตรเหรียญ, การเชิญชวนให้ทำบุญด้วยตู้บริจาค, การบูชาวัตถุมงคล, การบริการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น อุปสมบท ฌาปนกิจ, การจัดงานเทศกาล วันสำคัญตามประเพณี และวันสำคัญทางศาสนา, การเชิญชวนให้ทำบุญสร้างวัตถุมงคล รูปบูชา และพระพุทธรูป, การเชิญชวนให้สร้าง สาธารณสมบัติและปฏิสังขรณ์, การทำบุญไถ่ชีวิตและซื้ออาหารให้สัตว์ และการจัดวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการวิจัยดังกล่าวได้ตีแผ่ถึงพุทธพาณิชย์ที่มีวิธีการสร้างคุณค่าและความต้องการในรูปแบบของสินค้าและบริการที่นำความเชื่อเรื่องบุญบารมีและอิทธิปาฏิหาริย์มาใช้เป็นเครื่องมือดึงคนเข้าวัดโดยมุ่งไปที่รายได้จากกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กล่าวข้างต้น

2.3 ผลที่ตามมา หากจะมีคำถามว่า คนไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาเข้าใจพระพุทธศาสนาในระดับดี นั้นมีมากน้อยเพียงไร เราในฐานะที่เป็นชาวพุทธจะตอบคำถามอย่างไร เพราะตามหลักฐานพระพุทธศาสนาเข้าสู่สังคมไทยเป็นเวลาถึง 2000 กว่าปีแล้ว แต่ชาวพุทธในสังคมไทยปัจจุบัน แม้กระทั่งพระสงฆ์บางส่วนเองก็ยังไม่สามารถจำแนกได้ว่า พระพุทธศาสนาที่แท้จริงคืออะไร ยังยึดถือปฏิบัติตามความเชื่อนอกพระพุทธศาสนาที่สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต เรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าคิดและไม่ควรเพิกเฉย

การยอมรับความเชื่ออื่นที่ไม่ใช่คำสอนในพระพุทธศาสนาในหัวข้อที่ผ่านมา แม้จะมีเหตุผลที่อาจตีความได้ว่า เกิดประโยชน์ต่อวัดและสังคมบางเรื่องก็ตาม แต่ถ้าพิจารณาให้ดีแล้วจะพบว่า มีผลกระทบในเชิงลบที่มีอาจ ละเอียดได้ เนื่องจากมีผลต่อความดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนาที่บริสุทธิ์ โดยมีเหตุผลตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ทศณะของนักวิชาการ และผลการวิจัยยืนยันดังต่อไปนี้

2.3.1 สร้างความเข้าใจผิด จากรูปแบบความเชื่อต่าง ๆ ที่เข้ามาผสมผสานกับพิธีกรรมและข้อปฏิบัติของชาวพุทธไทยบางส่วนส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดว่า เรื่องเหล่านั้นเป็นหลักคำสอนทางพระพุทธ ศาสนาไปทั้งหมด เห็นได้จากงานวิจัยหลายเรื่องที่พบความจริงประเด็นนี้ เช่น ทศณะของพระครูวิสุทธิสมุทฺธคุณ (หลวงพ่อบอนันต์) ที่กล่าวถึงการนำอักษรย่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในหัวใจ 108 มาใช้เป็นเวทมนต์คาถาสั่งวัตถุมงคลต่าง ๆ โดยมุ่งไปที่ความศักดิ์สิทธิ์เป็นสำคัญ ส่งผลให้ประชาชนไม่เข้าใจเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา แต่เข้าใจผิดว่า อักษรย่อและคำศัพท์ทางศาสนาพุทธเหล่านั้นทำให้เกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ที่มีอานุภาพต่าง ๆ ไป (อ้างใน

ธีรโชติ เกิดแก้ว, 2561, น. 297) ซึ่งขัดแย้งกับกฎแห่งกรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในจูฬนันทียชาดก (ขุ.ธ. (ไทย) 27/114/103) ว่า “คนทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี คนทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว...” และผิดจากหลักการพึ่งตนเองที่ว่า “ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน บุคคลอื่นใครเล่าจะเป็นที่พึ่ง เพราะบุคคลที่ฝึกฝนตนดีแล้ว ย่อมได้ที่พึ่งอันได้โดยยาก” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/160/82) เหตุผลตามหลักคำสอนนี้ก็คือ ถ้าคนเข้าใจว่า เรื่องต่าง ๆ สำเร็จได้ด้วยการอาศัยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทุกคนในโลกก็ประสบความสำเร็จกันทั้งโลกโดยไม่ต้องลงมือทำ เพราะทุกคนก็สามารถไปหาวัตถุกศักดิ์สิทธิ์มาไว้บูชาได้เช่นกัน และจะส่งผลให้คนเข้าใจผิดและปฏิบัติผิดแบบนี้เรื่อยไป

2.3.2 ส่งเสริมให้ยึดติดในความเชื่อ ความเชื่อที่ไม่ใช่หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเหล่านี้ได้ทำให้พระสงฆ์และชาวพุทธไทยบางส่วนยึดติดอยู่ในอำนาจศักดิ์เชิงบันดาล ไม่สนใจหลักคำสอนที่เป็นแนวทางแห่งความพ้นทุกข์ เห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของพระครูสิริธรรมรัต (หลวงปู่หล้า สิริธมโม) วัดสามัคคีธรรม ลาดพร้าว กรุงเทพมหานครที่ว่า “คนส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะเรียนรู้เรื่องเหล่านี้ (สัญลักษณ์ทางศาสนาที่ปรากฏในวัตถุมงคล) สนใจแต่เพียงว่า วัตถุมงคลรุ่นนี้มีดีด้านไหน ศักดิ์สิทธิ์จริงไหม” แม้แต่ลูกศิษย์ของพระเกจิ อาจารย์หลายท่านที่ได้เรียนรู้และสืบทอดวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับไสยศาสตร์ที่ผสมผสานอยู่กับพระพุทธ ศาสนาก็ไม่สนใจที่จะรู้ที่มาและความหมายของเวทมนต์ คาถา และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมเหล่านั้นเช่นกัน สอดคล้องกับความเชื่อของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในงานวิจัยของธีรโชติ เกิดแก้ว (2552, น. 99, 180) เรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทยที่ระบุว่า เชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลังในขณะเดียวกันก็นำสิ่งเหล่านั้นไปใช้เชิงอำนาจฤทธิ์เช่นกัน อีกตัวอย่างหนึ่งที่ยืนยันความจริงข้อนี้ คือ งานวิจัยของนุศรา สว่างศรี (2549) ที่ศึกษาพุทธพาณิชย์ในพระเครื่องพบว่า พระเครื่องที่สร้างในปัจจุบันมีวัตถุประสงค์เพื่อระดมทุนและมีผลประโยชน์ทางธุรกิจโดยใช้ศรัทธาเป็นแรงจูงใจผ่านกลยุทธ์ทางการตลาดและมุ่งไปที่ความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์เป็นสำคัญ ส่งผลให้คนที่ศรัทธาลดลงตามความเชื่อดังกล่าวไป แต่จะไม่ใส่ใจถึงพระพุทธเจ้าผู้เป็นเจ้าของศาสนา ซึ่งสวนทางกับพุทธดำรัสในมหาปริณิพพานสูตรที่พระองค์ทรงให้ชาวพุทธยึดพระธรรมวินัยเป็นตัวแทนของพระองค์ไว้ว่า “ธรรมวินัยที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย หลังจากที่เราล่วงลับไปแล้ว จะเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงทำหน้าที่ให้สำเร็จด้วยความไม่ประมาทเถิด” (ที.ม. (ไทย) 10/218/166)

2.3.3 ทำให้คนห่างไกลจากศาสนาที่เป็นหลักการ การที่พระสงฆ์ไทยบางส่วนนำความเชื่ออื่นมาผสมผสานกับหลักการในพระพุทธศาสนาโดยที่ไม่ได้บอกถึงความหมาย ที่มา และสาระสำคัญของคำสอนในแต่ละเรื่องมุ่งแต่ให้คนเชื่อและเข้าใจผิดว่า เรื่องนั้นเป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาและมีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ด้านต่าง ๆ ส่งผลให้ชาวพุทธ แม้กระทั่งพระสงฆ์บางส่วนห่างไกลจากหลักคำสอนที่บริสุทธิ์ แต่ไปยึดติดกับสัทธรรมปฏิรูป คือ คำสอนเทียมที่ปลอมปนเข้ามา ไม่ใส่ใจที่จะศึกษาและปฏิบัติตามหลักคำสอนที่แท้จริง เป็นเหตุให้ไม่สามารถบรรลุธรรมได้ ผิดไปจากแนวทางปฏิบัติต่อหลักคำสอนของชาวพุทธที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในวัฏกสิสูตรว่า “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นเรา ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นชื่อว่าเห็นธรรม” (ส.ข. (ไทย) 17/87/159)

ปัจจัยดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่ไม่ตรงกับแก่นของคำสอนในพระพุทธศาสนา เห็นได้จากงานวิจัยของภณกุล ภาควิชาการศึกษาศาสนา (2555) ที่ศึกษาพุทธพาณิชย์และไสยพาณิชย์ในพุทธศาสนาเชิงปฏิบัติของไทยที่ออกมาในรูปของบุญพาณิชย์ที่ส่งผลต่อความเชื่อและการปฏิบัติที่ไม่ตรงกับแก่นของหลักคำสอนโดยมีเรื่องผลประโยชน์เชิงพาณิชย์ซึ่งผ่านพิธีกรรม สถานที่ประกอบพิธีกรรม บุคคลในกิจกรรม ค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมพิธีกรรม และแผนการตลาด ส่งผลให้ชาวพุทธยึดถือปฏิบัติจนมองเป็นเรื่องปกติไป ไม่ใส่ใจที่จะศึกษา ปฏิบัติธรรม และไม่เข้าถึง

ธรรมตามสาระสำคัญของธรรมคุณชื่อว่า **สนธิภูฏิกโก** หมายถึง ผู้ปฏิบัติจะเห็นได้เองและ**ปัจจุตต์ เวทิตพโพ วิญญูหิ** ผู้ปฏิบัติเท่านั้นจะรู้หรือเห็นธรรมได้ (ส.สพ. (บาลี) 18/70/235, (ไทย) 18/70/59)

2.3.4 ศาสนาที่เป็นสัทธรรมจะดำรงอยู่ไม่ได้ จะคงอยู่แต่สัทธรรมปฏิรูป หมายถึง เรื่องที่ไม่ใช่หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า หรือพูดอีกนัยหนึ่งก็คือ คำสอนอื่นที่แปลกปลอมเข้ามา เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในสัทธัมมปิฎกสูตรว่า “สัทธรรมปฏิรูปยังไม่เกิดขึ้นในโลกตราบใด ตราบนั้นสัทธรรมก็ยังไม่เสื่อมสูญไป แต่เมื่อใดสัทธรรมปฏิรูปเกิดขึ้นในโลก เมื่อนั้นสัทธรรมย่อมเสื่อมสูญไป” และยังคงกล่าวถึงความเสื่อมนั้นว่า มาจากชาวพุทธที่พระองค์ทรงเรียกว่า “โมฆบุรุษ” หมายถึง คนที่ว่างเปล่า ตรง ๆ ก็คือคนเขลา ได้แก่ชาวพุทธผู้ไม่เคารพ ยำเกรงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สิกขา และสมาธินั่นเอง (ส.นิ. (ไทย) 16/156/263) พุทธดำรัสที่ยืนยันได้ว่า ปัจจัยแห่งความเสื่อมของศาสนาพุทธคือ การที่ชาวพุทธนำเรื่องที่ไม่ใช่คำสอนของพระพุทธเจ้าเข้ามายึดถือปฏิบัติ รวมถึงเผยแพร่ให้คนเข้าใจผิดว่าเป็นเป็นคำสอนในศาสนาพุทธ ส่งผลให้ศาสนาคงอยู่ในรูปของศาสนวัตถุและศาสนพิธีที่ผสมผสานกับลัทธิความเชื่ออื่น เห็นได้จากบทสรุปที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในปฐม-ทศยสัทธรรมสัมโมเสสสูตรว่าด้วยความสูญสิ้นของพระสัทธรรม 6 ประการ คือ (1) ชาวพุทธไม่ฟังธรรม (2) ไม่ศึกษาหลักคำสอน (3) ไม่จดจำหลักคำสอน รวมถึงไม่ใส่ใจที่จะทบทวนหลักคำสอนที่ได้ศึกษาเล่าเรียนแล้ว (4) ไม่ใคร่ครวญ ค้นคว้า ทำความเข้าใจเพื่อให้เกิดความแตกฉานอย่างลึกซึ้งในหลักคำสอน (5) ไม่เผยแพร่หลักคำสอนที่ศึกษาเล่าเรียนจนเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งให้แก่ผู้อื่น (6) ไม่ปฏิบัติตามหลักคำสอนที่ได้ศึกษาแล้ว (อง.ปญจก. (ไทย) 22/154-155/252-254)

ปัจจัยทั้ง 6 ประการดังกล่าวนอกจากจะชี้ให้เห็นถึงสาเหตุที่ทำให้พระพุทธศาสนาที่เป็นสัจธรรมดำรงอยู่ไม่ได้แล้วยังสะท้อนให้เห็นถึงผู้ที่จะทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ไม่ได้ก็คือ ชาวพุทธนั่นเอง ดังนั้น ชาวพุทธต้องตื่นจากความลุ่มหลง หันมาใส่ใจกับสัทธรรมที่บริสุทธิ์อันเป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง และทำการเสาะแสวงหาเรื่องที่เข้ามาปะปนกับหลักพระพุทธศาสนา ทำให้กระจ่างชัดว่า เรื่องนี้เป็นศาสนาแบบจารีตที่เป็นวัฒนธรรมของชาวไทยมาก่อน แต่ยังคงไว้ให้ชาวพุทธรู้ว่า เรื่องใดคือพุทธแท้ เรื่องใดไม่ใช่ และวางแบบแผนหรือระเบียบพิธีกรรม รวมถึงการประกอบศาสนกิจใหม่ให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยที่เป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าสืบไป โดยหันมาทบทวนว่า สาระสำคัญของศรัทธาและหลักการปฏิบัติต่อศรัทธาที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร ดังที่จะกล่าวรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

3. การทบทวนหลักศรัทธาเพื่อความดำรงอยู่ของพระสัทธรรม ผลกระทบที่ตามมาจากการนำความเชื่ออื่นเข้ามาในพระพุทธศาสนาในหัวข้อที่ผ่านมาอาจทำให้ชาวพุทธได้ตระหนักถึงหน้าที่ของชาวพุทธโดยสรุป 2 ประการคือ คันถธุระ หน้าที่ในการศึกษาพระสัทธรรม รวมถึงการเผยแพร่ รักษา ถำรงไว้ซึ่งพระสัทธรรม และวิปัสสนาธุระ หน้าที่ในการปฏิบัติตามหลักพระสัทธรรม (พระพุทธโฆสจารย์, 2523, น. 62) ดังนั้น ชาวพุทธต้องหันกลับมาทบทวนหลักความเชื่อในพระพุทธศาสนาให้ถูกต้องก่อนเป็นเรื่องแรก โดยมีประเด็นที่จะกล่าวในหัวข้อนี้ 4 ประเด็นสำคัญ คือ

3.1 ความหมายและลักษณะของศรัทธา ความเชื่อในพระพุทธศาสนาถูกแสดงไว้ด้วยภาษาบาลีว่า “สทธา” หรือเขียนในภาษาไทยว่า “ศรัทธา” แปลว่า ความเชื่อ แต่เป็นความเชื่อที่ประกอบด้วยปัญญาที่เรียกว่า “สัทธาญาณสัมปยุต” ศรัทธาในความหมายนี้ศึกษาได้จากหมวดคำสอนในพระไตรปิฎกหลายหมวด เช่น เวสาลีขกธรรม ธรรมที่ทำให้เกิดความกล้าหาญ (อง.ปญจก. (ไทย) 22/101/174) อุปาสกธรรม ธรรมของอุปาสกที่ตี

(อง.ปญจก. (ไทย) 22/175/292) และอริยทรัพย์ 7 ทรัพย์อันประเสริฐ (ที.ปา. (ไทย) 11/330/331) หมวดธรรมที่กล่าวมาทั้งหมดมีศรัทธาเป็นองค์ประกอบร่วมกับปัญญา สะท้อนถึงสาระสำคัญของความเชื่อเชิงพุทธว่าเป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยเหตุผล จากตัวอย่างของหลักคำสอนข้างต้นให้ข้อสรุปถึงความหมายและลักษณะของศรัทธาในพระพุทธศาสนาว่าเป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา ไม่ใช่ความเชื่ออย่างไร้วิจารณ์ญาณ เพื่อให้เห็นถึงหลักการสำคัญของความเชื่อในพระพุทธศาสนาขอให้ความเชื่อหลักในพระพุทธศาสนาในหัวข้อต่อไป

3.2 ความเชื่อหลักในพระพุทธศาสนา หากจะพูดถึงความเชื่อพื้นฐานสำคัญในพระพุทธศาสนาก็เห็นจะหนีไม่พ้นความเชื่อเรื่องกรรม เรื่องนี้วิเคราะห์ได้จากลักษณะของพระพุทธศาสนาประการหนึ่ง คือ ปฏิบัตินิยม หมายถึง ศาสนาที่มุ่งให้ศาสนิกปฏิบัติตามหลักคำสอนที่ได้ศึกษาจนเข้าใจถูกต้องแล้วเพื่อบรรลุผลของการปฏิบัติตามหลักสัทธิธรรม 3 ได้แก่ การศึกษาหลักคำสอน การปฏิบัติตามหลักคำสอน และการรับผลของการปฏิบัติ (วินย.อ. (บาลี) 1/264) คำว่า กรรม หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา (อง.ฉก. (ไทย) 22/63/577) หรือมีเจตนาเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดพฤติกรรมทั้งกาย วาจา และใจตามพื้นฐานของเจตนาที่เป็นกุศลหรืออกุศล หลักธรรมที่แสดงถึงความเชื่อเรื่องกรรมนี้ศึกษาได้จากหลักศรัทธา 4 ประการ ได้แก่

3.2.1 กัมมสัทธา ความเชื่อเรื่องกรรม เป็นความเชื่อพื้นฐานสำคัญ เนื่องจากพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการลงมือปฏิบัติ ไม่ใช่ศาสนาแห่งการบนบานศาลกล่าว ร้องขอจากอำนาจเหนือมนุษย์และธรรมชาติให้ลดบันดาลสิ่งต่าง ๆ ให้ เรื่องนี้วิเคราะห์ได้จากแก่นของพระธรรมที่ว่า พระธรรมเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติจะพึงรู้เห็นได้ด้วยตัวเอง ส่วนหลักความเชื่อเรื่องกรรมนั้นมีค่อนข้างมาก แต่ที่เห็นว่าเป็นข้อสรุปถึงเรื่องกรรมกับชีวิตมนุษย์ก็คือ จูฬกัมมวิภังคสูตรที่กล่าวถึงกรรมไว้ 6 ฐานะ คือกรรมในฐานะสมบัติของมนุษย์ กรรมในฐานะให้ผลแก่ผู้ทำ กรรมในฐานะนำสัตว์ไปเกิดในภพภูมิต่าง ๆ กรรมในฐานะพันธุกรรมที่ติดตามสัตว์ไปยังภพต่าง ๆ กรรมในฐานะที่พึงอาศัยของมนุษย์ และกรรมในฐานะปัจจัยที่ทำให้สัตว์แตกต่างกัน (ม.ม. (บาลี) 14/289/262)

3.2.2 วิปากสัทธา ความเชื่อผลของกรรม พระพุทธศาสนามีหลักการว่า การกระทำที่เกิดจากความจงใจทุกเรื่องมีผลที่ตามมา ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่า กรรมที่ทำนั้นเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว หลักการที่แสดงความจริงข้อนี้ก็คือ คำว่า “กัมมทายาโท” แปลว่า เราเป็นผู้รับผลแห่งกรรมตรงกับสำนวนไทยที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ซึ่งมีที่มาจากความเชื่อเรื่องผลกรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในจูฬนันทิยชาดกกว่า “คนทำกรรมใดไว้ ย่อมเห็นกรรมนั้นในตน คนทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี คนทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว คนหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น” (ขุ.ชา. (ไทย) 27/114/103)

3.2.3 กัมมัสสกตาสัทธา ความเชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน หมายถึง คนจะดีหรือชั่ว ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวอยู่ที่การกระทำของแต่ละคน เรื่องนี้ศึกษาได้จากจูฬกัมมวิภังคสูตรภายใต้คำว่า “กัมมัสสโก” แปลว่า มนุษย์มีกรรมเป็นของตน ไม่มีผู้ใดหยิบยื่นให้เรา (ม.ม. (ไทย) 14/289/350)

3.2.4 ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อในความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าหรือเชื่อในพระปัญญาธิคุณของพระพุทธเจ้าที่ทรงตรัสรู้โดยชอบด้วยพระองค์เอง ไม่มีใครหรืออำนาจใดลดบันดาลให้พระองค์ตรัสรู้ (อง. สตตก. (ไทย) 23/4/5) ซึ่งถือว่าเป็นความเชื่อหลักในพระพุทธศาสนา

หลักศรัทธาทั้ง 4 ข้อนี้ปรากฏในพระไตรปิฎกเพียง ตถาคตโพธิสัทธา เท่านั้น นอกนั้นมาในคัมภีร์ชั้นอรรถกถา แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อในข้อที่ 4 นั้นเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง เพราะเป็นเบื้องต้นของการเข้าสู่ศาสนา การที่

ผู้เขียนกล่าวเช่นนี้ก็เนื่องจากความเชื่อเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญของการนับถือศาสนา หากขาดศรัทธา การนับถือศาสนาที่เกิดขึ้นไม่ได้ เห็นได้จากปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 หลังจากที่พากันทอดทิ้งพระสมณะโคดม เพราะหมดศรัทธาที่เห็นสมณะโคดมเลิกระบ้ำเพ็ญทุกริกิริยา หันมาบริโภคนอาหารตามปกติ และพากันคิดว่า สมณะโคดมไม่สามารถบรรลุโพธิญาณได้ และพอเห็นพระพุทธเจ้าเสด็จกลับมาหาพวกตนพร้อมกับตรัสว่า พระองค์เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้เองโดยชอบ และจะแสดงธรรมให้ฟัง ต่างกันพากันไม่เชื่อว่า พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้จริง แต่หลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงให้ปัญจวัคคีย์ทบทวนคำพูดที่พระองค์ทรงตรัสนั้นว่า เคยตรัสเช่นนี้หรือไม่ จึงได้พากันเชื่อและฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า (วิ.มหา. (ไทย) 4/12/18-20) ดังนั้น ศรัทธาจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการนับถือศาสนา แต่ศรัทธาในพระพุทธศาสนาจะต้องประกอบด้วยปัญญาเสมอ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นความจริงเรื่องนี้มากขึ้น ขอให้ดูสาระสำคัญของหัวข้อที่จะกล่าวในข้อต่อไป

3.3 ข้อปฏิบัติต่อศรัทธาของชาวพุทธ หัวข้อที่ผ่านมาให้ข้อสรุปว่า ความเชื่อหลักของพระพุทธศาสนา คือ ความเชื่อในพระปัญญาแห่งการตรัสรู้สัจธรรมของพระพุทธเจ้า ดังนั้น ชาวพุทธจะต้องตระหนักถึงศรัทธาข้อนี้และทบทวนตนเองว่า ยังเชื่อมั่นในพระพุทธเจ้า สัจธรรมที่พระองค์ตรัสรู้ และพระอริยสงฆ์สาวกผู้ปฏิบัติตามสัจธรรมนั้นหรือไม่ ด้วยการหันมาทบทวนข้อปฏิบัติเรื่องศรัทธาใน 3 เรื่องสำคัญ คือ

3.3.1 แนวทางปฏิบัติต่อศรัทธา พระพุทธเจ้าได้ทรงวางหลักปฏิบัติต่อเรื่องศรัทธาไว้หลายแห่ง โดยเฉพาะเกสปุตตสูตรหรือกาลามสูตรที่พระองค์ทรงวางแนวทางปฏิบัติต่อความเชื่อไว้ว่า อย่าเพิ่งปลงใจเชื่อ หมายถึง อย่าเชื่อทันทีโดยที่ยังไม่ได้ใช้วิจารณ์ญาณหรือพิสูจน์จนเห็นจริงในเรื่องที่ได้ฟังมา เรื่องที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา ข่าวลือ ข้อมูลจากตำราหรือคัมภีร์ เรื่องที่คิดเอาเอง (ตรรกะ) เรื่องที่อนุমানเอา เรื่องที่ใคร่ตรงตามแนวเหตุผล เรื่องที่ตรงกับทฤษฎีที่กำหนดไว้ เรื่องที่เห็นว่าน่าเชื่อถือ และเรื่องที่รับฟังจากครูอาจารย์ (อง.เอกก. (ไทย) 20/66/257) ข้อมูลเหล่านี้ไม่ใช่เป็นข้อมูลที่เชื่อไม่ได้ไปเสียทั้งหมด แต่หลักการที่พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้ชาวกาลามะใช้ก็คือ โยนิโสมนสิการ คือ กระบวนการพิจารณาโดยแยกคาย พิจารณา วิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน รอบด้านจนวางใจเชื่อได้ว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ เป็นเรื่องที่ดี มีประโยชน์ (กุศล) จึงค่อยเชื่อถือและปฏิบัติตาม โดยสรุปถึงหลักศรัทธาในพระพุทธศาสนาจะเป็นแบบสัทธาญาณสัมปยุต หมายถึง ความเชื่อที่ประกอบด้วยปัญญา และเป็นศรัทธาที่ไม่มีอะไรมาทำให้หวั่นไหวหรือเปลี่ยนแปลงได้ เรียกว่า “อจลศรัทธา” ศรัทธาที่มั่นคงในพระพุทธศาสนาตามนัยที่แสดงไว้ในอาปนสูตรที่กล่าวถึงอริยสาวกว่า มีศรัทธาที่มั่นคง เลื่อมใสยิ่ง ไม่มีความเคลือบแคลง สงสัยในพระพุทธเจ้าและหลักคำสอน (ส.ม. (ไทย) 19/520/332) หรือในจกกวัดติสูตรที่กล่าวถึงคุณสมบัติของชาวพุทธผู้เป็นอริยสาวกผู้มีศรัทธาประกอบด้วยความเลื่อมใสที่ไม่หวั่นไหวในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และเป็นผู้มีศีล (ส.ม. (บาลี) 19/997/204) โดยสรุปของแนวทางปฏิบัติต่อศรัทธาก็คือ ชาวพุทธต้องมีความเชื่ออย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา และมีความเชื่อ ความเลื่อมใสที่มั่นคง ไม่แปรเปลี่ยนต่อพระพุทธศาสนา

3.3.2 คุณสมบัติของอุบาสก อุบาสิกา หลังจากที่ได้แนวทางปฏิบัติต่อศรัทธาที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาแล้ว ขั้นต่อไปชาวพุทธจะต้องหันมาทบทวนถึงคุณสมบัติของตนว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง พระพุทธเจ้าทรงแสดงถึงคุณสมบัติของชาวพุทธไว้ 5 ประการ (1) มีศรัทธา หมายถึง เชื่ออย่างมีเหตุผล หรือเชื่ออย่างมีวิจารณ์ญาณ (2) มีศีล คือ รักษาความเป็นปกติของพฤติกรรมของตนด้วยการฝึกควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา ตามหลักของศีลตามสถานภาพของแต่ละบุคคล ได้แก่ ศีล 5 ศีล 8 สำหรับอุบาสก อุบาสิกา ศีล 10 สำหรับสามเณร ศีล 227 สำหรับพระภิกษุ และศีล 311 สำหรับนางภิกษุ (3) ไม่ถืออมงคลตื่นข่าว เชื่อกรรม ไม่เชื่อมงคล คือ มุ่งหวังผล

จากการกระทำและการงาน มิใช่จากโชคกลางและสิ่งที่ลือกันว่าลัทธิลี้ลับ (4) ไม่แสวงหาทักษิณภายนอกพระพุทธศาสนา หมายถึง ทำบุญ ให้การอุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุ สามเณร ภิกษุณีในพระพุทธศาสนา (5) ให้การอุปถัมภ์ บำรุงพระพุทธศาสนา (อง.ปณจก. (ไทย) 22/175/293)

ถ้าพิจารณาจากคุณสมบัติของอุบาสก อุบาสิกาในพระพุทธศาสนากับชาวพุทธไทยปัจจุบันพบว่า ชาวพุทธไทยบางส่วนขาดคุณสมบัติเรื่องความเชื่อที่เป็นสาระสำคัญของหลักธรรมข้อนี้ กล่าวคือชาวพุทธบางส่วนไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมกับการให้ผล ไม่เชื่อในสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ คือ หลักธรรมคำสอน แต่ไปเชื่อเรื่องที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยเหตุผล คือ ความเชื่อเรื่องมงคล ความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ของสิ่ง ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นธรรมชาติ และสิ่งที่สร้างขึ้นด้วยพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ จนทำให้ไม่สนใจหลักคำสอน เห็นได้จากงานวิจัยของธีรโชติ เกิดแก้ว (2552, 176-177) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เชื่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับยันต์ไทยทั้งหมดว่าเป็นเรื่องของความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ที่คนนำมาใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ตนเองโดยจะเชื่อตามที่คนอื่นหรือครูอู๋บอกเล่าต่อกันมาโดยที่ไม่รู้ ไม่เข้าใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในยันต์ไทย

3.3.3 การแสวงหาสัจธรรมเพื่อความหลุดพ้น หลังจากที่ได้ทบทวนเรื่องกรรมและคุณสมบัติของชาวพุทธอย่างถูกต้องแล้ว ขั้นตอนต่อไปที่ชาวพุทธจะต้องทบทวนก็คือ เรื่องการแสวงหาว่า สิ่งที่เราากำลังแสวงหาหรือสิ่งที่เราเข้ามาในพระพุทธศาสนานั้นเป็นเรื่องที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าหรือไม่ สำหรับหลักการแสวงหานั้นศึกษาได้จากมัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก (ม.ม. (ไทย) 12/274-275/296-299) ที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงการแสวงหาไว้ 2 ประการ คือ

1) การแสวงหาที่ไม่ประเสริฐ (อนริยปริเยสนา) หมายถึง การแสวงหาสิ่งที่ไม่สามารถทำให้คนเป็นพระอริยบุคคล หรือการแสวงหาสิ่งที่ไม่สามารถทำให้ตนหลุดพ้นไปจากทุกข์ ยังติดอยู่กับโลกต่อไป ขอยกตัวอย่างการแสวงหาของชาวพุทธไทยบางส่วนที่สอดคล้องกับบทความนี้ คือ การแสวงหาเดรัจฉานวิชาหรือสิ่งที่เป็นผลผลิตของเดรัจฉานวิชา หมายถึง วิชาที่ขัดขวางการบรรลุมรรค ผล นิพพานที่พระพุทธเจ้าทรงห้ามพระภิกษุเรียนและถ่ายทอด ถ้าฝ่าฝืนก็ทรงปรับโทษไว้ในพรหมชาลสูตร เช่น วิชาทำเสน่ห์ วิชาเวทมนต์ขับไล่ผี วิชาป้องกันลูกศร (รวมถึงอาวุธอื่น ๆ ด้วย) วิชาพ่นน้ำมันต์ รดน้ำมันต์ (ที.สี. (ไทย) 9/21-27/8-10) และในพระวินัยปิฎกก็ได้ระบุว่า พระพุทธเจ้าทรงห้ามภิกษุเรียนและสอน รวมถึงการประกอบเดรัจฉานวิชาโดยทรงบัญญัติไว้ว่า ถ้าภิกษุรูปใดเรียนหรือสอนเดรัจฉานวิชาเป็นอาบัติทุกกฏ (วิ.จ. (ไทย) 7/287/73) รวมถึงการนำความเชื่ออื่นที่ไม่ใช่หลักคำสอนในพระพุทธศาสนา เช่น ความเชื่อเรื่องผี ไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ และความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ลัทธิอื่นเป็นการแสวงหาที่ไม่ประเสริฐ ขัดกับคุณสมบัติของชาวพุทธชื่อว่า เชื้อกรรม ไม่ถือมงคลตื่นข่าว คือ มุ่งหวังผลจากการกระทำและการงาน มิใช่จากโชคกลางและสิ่งที่ลือกันว่าลัทธิลี้ลับ และไม่แสวงหาทักษิณภายนอกพระพุทธศาสนา และให้การอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาเท่านั้น (อง.ปณจก. (ไทย) 22/175/293)

2) การแสวงหาที่ประเสริฐ (อริยปริเยสนา) หมายถึง การแสวงหาสิ่งที่ดีประเสริฐ ได้แก่ พระนิพพานที่ทำให้ตนหลุดพ้นไปจากกิเลสและความทุกข์บนพื้นฐานของหลักธรรมที่นำไปสู่ความหลุด ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 ประการ (วิ.ม. (ไทย) 4/13/20) หรือหากเป็นการแสวงหาที่พึงยึดเหนี่ยวทางใจตามคุณสมบัติของชาวพุทธก็ได้แก่ พระรัตนตรัย อันเป็นที่พึ่งอันเกษม สูงสุดที่จะนำพาชาวพุทธสู่ความหลุดพ้นจากทุกข์ได้ (ช.ธ. (ไทย) 25/188-192/92) ความเชื่ออื่นนอกนี้ไม่ใช่ความเชื่ออันเกษมสูงสุด และไม่สามารถทำให้หลุดพ้นจากทุกข์ได้จริง

การทบทวนข้อปฏิบัติต่อหลักศรัทธาให้ถูกต้องจะส่งผลให้ชาวพุทธมีความเชื่ออย่างถูกต้องตามหลักเหตุผลบนพื้นฐานของหลักคำสอน การทบทวนคุณสมบัติของชาวพุทธจะทำให้ชาวพุทธหันมาสำรวจตัวเองว่าเป็นชาวพุทธที่ถูกต้องหรือไม่ และการทบทวนเรื่องการแสวงหาจะทำให้ชาวพุทธได้ตระหนักถึงเรื่องที่ยึดถือ ปฏิบัติ อยู่ในขณะนี้ว่าเป็นเรื่องที่ต้องทำตามหลักพระธรรมวินัยหรือไม่ พร้อมกันนั้นก็ทำให้ชาวพุทธได้แก้ไขตัวเอง สะสางเรื่องที่ไม่ใช่หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาออกไป หรือถ้าหากจะยังคงไว้เพื่อรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมก็ต้องชี้แจงทำความเข้าใจแก่ประชาชนให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน เข้าใจผิด และพากันมองว่าเป็นเรื่องของพระพุทธศาสนาไปทั้งหมด ซึ่งถือว่าการกระทำที่บูชาพระรัตนตรัย และบูชาคุณความดีของพระโสณะ และพระอุตตรเถระที่สามารถเอาชนะความเชื่อเรื่องผีของคนไทยดั้งเดิมในดินแดนสุวรรณภูมิแล้วปกป้องชัยของพระพุทธเจ้าในดินแดนนี้ได้ตามหลักฐานที่พระพุทธโฆสจารย์ได้กล่าวไว้ในสมันตปาสาทิกาข้างต้น เมื่อนั้นศาสนาพุทธที่บริสุทธิ์ คือ พระสัทธรรมจะกลับมาให้แสงสว่างทางปัญญา และหนทางแห่งความหลุดพ้นจากทุกข์ตามเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาได้อย่างแท้จริงต่อไป

บทสรุป

ความหลากหลายของความเชื่ออื่น ๆ ที่ปะปนเข้ามาในพระพุทธศาสนาในประเทศทั้งความเชื่อพื้นฐานของสังคมไทย ได้แก่ ความเชื่อเรื่องผีหรือวิญญาณ ความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ และความเชื่ออื่น ๆ เกิดจากความต้องการของชาวพุทธไทยที่ต้องการรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิตให้คงอยู่ ประกอบกับความต้องการที่พึงและการจัดปัญหาที่เกิดจากความเชื่อในอำนาจที่มองไม่เห็นตน รวมถึงความต้องการของพระสงฆ์ไทยบางส่วนที่ต้องการใช้ความเชื่อเหล่านั้นเป็นอุบายดึงคนเข้าหาศาสนาทั้งในแง่ของการดึงคนเข้าวัดเพื่อทำกิจทางศาสนา อุบายให้คนเข้าถึงหรือศึกษาหลักคำสอน เตือนสติให้คนละชั่ว ทำดี ทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์ แต่พอเมื่อกาลเวลาผ่านไปนานเข้า ประกอบกับการไม่ถ่ายทอดถึงสาระสำคัญทั้งความหมาย ที่มา และวัตถุประสงค์ตามความเป็นจริงของการนำความเชื่ออื่นมาผสมผสานได้ส่งผลให้เกิดความเข้าใจและการปฏิบัติผิดกับคนรุ่นใหม่ที่ไม่ใส่ใจจะศึกษาสาระสำคัญของหลักคำสอน ส่งผลให้ความเชื่อเหล่านั้นเข้ามาแทนที่หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาไปอย่างน่าเสียดาย

การที่จะทำให้พระสัทธรรมของพระพุทธเจ้ากลับมาสู่ความบริสุทธิ์ได้นั้น ชาวพุทธจะต้องหันกลับมาทบทวนสาระสำคัญของความเชื่อในพระพุทธศาสนา นั่นก็คือ ตถาคตโพธิสัทธา ความเชื่อในพระปัญญาแห่งการตรัสรู้ธรรมว่าตนยังมีความเชื่อที่ไม่หวั่นไหว มั่นคงในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ โดยเฉพาะหลักคำสอนของพุทธเจ้าเพื่อสำรวจตัวเองว่า ดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่หรือไม่ คุณสมบัติของชาวพุทธของตนยังมีครบถ้วนหรือไม่ เพื่อดึงจิตสำนึกในการปฏิบัติตนตามกรอบของความเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยการศึกษาทำความเข้าใจหลักคำสอน ปฏิบัติตนตามหลักคำสอน ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ไม่แสวงหาหลักความเชื่ออื่นใดที่ไม่ใช่พระพุทธศาสนา และแสวงหาหรือดำเนินชีวิตตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อความหลุดพ้นเท่านั้น ต่อเมื่อนั้นพระพุทธศาสนาที่ถูกครอบงำจากความเชื่ออื่นในสังคมไทยก็จะกลับคืนสู่ความบริสุทธิ์ พร้อมกับให้แสงสว่างทางปัญญาและแนวทางแห่งความหลุดพ้นกับชาวพุทธรุ่นใหม่ต่อไป แต่ถ้าเราไม่หันกลับมาทบทวน ศาสนาพุทธที่เป็นพระสัทธรรมก็จะดำรงอยู่ไม่ได้ จะคงอยู่แต่สัทธรรมปฏิรูป หลักคำสอนปลอม ส่งผลให้ศาสนาพุทธที่กล่าวกันว่าเป็นศาสนาแห่งปัญญากลายเป็นศาสนาแห่งสัทธาญาณวิปยุต ศาสนาที่มุ่งให้คนเชื่ออย่างเดียว นับว่าเป็นการทำลายศาสนาพุทธด้วยน้ำมือของชาว

พุทธที่เป็นโมฆบุรุษ ผู้ที่ไม่เคารพ ไม่มีความยำเกรงต่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เพราะไม่ใส่ใจที่จะศึกษา เล่าเรียน ปฏิบัติตามหลักธรรม รวมถึงไม่ใส่ใจที่จะเผยแผ่พระสัทธรรม แต่กลับนำเอาความเชื่อหรือหลักการจากลัทธิศาสนาอื่น เข้ามายึดถือปฏิบัติและถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่น เข้าในทำนองที่ว่า “สนิมเกิดจากเหล็กฉันใด ความเสื่อมสูญของศาสนา พุทธก็เกิดจากชาวพุทธผู้เป็นโมฆบุรุษตามนัยที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้ในสัทธัมมปฏิรูปกสูตรฉันนั้น”

เอกสารอ้างอิง

- ดุสิต หวันเหลี่ยม. (2552). *สังคัมพหุวัฒนธรรมนครศรีธรรมราชกับมิติใหม่ของการพัฒนา กรณี : สังคัมพหุวัฒนธรรม อำเภอกำแพงแสน. นครศรีธรรมราช: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช.*
- ตุรแปง ฟรัง ซัวส์ อังรี. (2530). *ประวัติศาสตร์แห่งพระราชอาณาจักรสยาม. แปลโดย ปอล ซาเวียร์. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.*
- เทพย์ สาริกบุตร. (2538). *คัมภีร์หัวใจ 108 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เสริมวิทย์บรรณาการ.*
- ธีรโชติ เกิดแก้ว. (2554). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย. สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.*
- ธีรโชติ เกิดแก้ว. (2561). *การศึกษาอักษรย่อในคัมภีร์หัวใจ 108 ในฐานะสื่อการสอนพระพุทธศาสนา. สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.*
- นุศรา สว่างศรี. (2549). *พุทธพาณิชย์ : พระเครื่อง (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.*
- ประเสริฐ ญ นคร. (2551). *ศิลาจารึก จารึกล้านนา ภาค 2 เล่ม 1-2 : จารึกจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.*
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2531). *พุทธศาสนาในเอเชีย (พิมพ์ครั้งที่ 4). โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2543). *ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.*
- พระพุทธโฆสาจารย์. (2523). *ธมมปทภูทกถาย ปฐโม ภาค. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระพุทธโฆสาจารย์. (2526). *สมนตปาสาทิกา ภาษาบาลี (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ภณกุล ภวคุณวรกิตต์. (2555). *พุทธพาณิชย์และไสยพาณิชย์ในพุทธศาสนาเชิงปฏิบัติของไทย : ศึกษากรณีวัดใน จังหวัดนครปฐม (ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.*
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2515). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณ 2500. กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.*
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2532). *อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณ. กรุงเทพมหานคร: วิญญาน.*

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๕* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

วิริยฤทธิ์ เกิดในมงคล. (2560). รูปแบบและวิธีการทางธุรกิจกับพุทธพาณิชย์ในสถาบันพระพุทธศาสนา. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 24(1), 61-67.

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2514). *ประชุมพระนิพนธ์เกี่ยวกับตำนานทางพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองธรรม.

สุจิตต์ วงเทศ. (2549). *สุวรรณภูมิ ต้นกระแสประวัติศาสตร์ไทย*. กรุงเทพมหานคร: ศิลปวัฒนธรรม.

สุจิตต์ วงเทศ. (2550). *แผนที่ประวัติศาสตร์ (สยาม) ประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.

เสถียร โพธิ์นันทะ. (2543). *พระพุทธศาสนาในราชอาณาจักรไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เสถียร โพธิ์นันทะ. (2543). *กระแสพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการไปยังเยาวชน
เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Communicating the Identity of Wat Bua Roi Bang Sao Thong District

Samut Prakan Province to Youth to Promote Cultural Tourism

พันธุรวี ณ ลำพูน*, วรียา ภัทรภิญโญพงศ์, อัญชลี สมใจ, สรिता ศรีสุวรรณ, บงกช เดชมิตร

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

*Email : daopanrawee@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยแบบผสมวิธีเพื่อศึกษาวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์และนำเสนอแนวทางการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ไปยังเยาวชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประชากรของการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับเยาวชนคือ ครูโรงเรียนวัดบัวโรย จำนวน 5 คน 2) ประชากรผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ข้อมูลอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดบัวโรย จำนวน 18 คน เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม เพื่อหาวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับเยาวชน 2) แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการสื่อสาร 3) แบบสอบถามความพึงพอใจหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสาร การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจจากการรับรู้อัตลักษณ์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย และการเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อน-หลัง ด้วยสถิติ t-test ผลการศึกษาพบว่า 1. เยาวชนมีความรู้เพิ่มขึ้นด้วยวิธีการสื่อสารผ่านสื่อทั้ง 3 รูปแบบ คือ สื่อวิดีโอ สื่อแผ่นป้าย และผู้นำชม 2. รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับเยาวชนในงานวิจัยนี้ คือ การสื่อสารด้วยการนำชม รองลงมาคือสื่อแผ่นป้ายและสื่อวิดีโอตามลำดับ

คำสำคัญ : การสื่อสารอัตลักษณ์ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เยาวชน วัดบัวโรย

Abstract

This research was qualitative and quantitative research aims to study communication methods of the identity of Wat Bua Roi, Bang Sao Thong District, Samut Prakan Province and suggest guidelines for communicating the identity to youth to promote cultural tourism. The subjects of this research were 1) 5 teachers from Wat Bua Roi School as keyman for appropriate communication methods for youth; 2) 18 students in Prathomsuksa 5, academic year 2020 at Wat Bua Roi School. The tools used in the research consisted of 1) a questionnaire used in focus group discussions to find appropriate communication methods for youth. 2) a pre and posttest to test the knowledge before and after communicating about the identity of Wat Bua Roi; 3) a satisfaction questionnaire after participating in communication activities. Descriptive statistics were used to analyze the level of satisfaction from the identity perception of the students who participated in

the identity communication activities of Wat Bua Roi and comparing test scores before and after with t-test statistics. The results of this research were as follows; 1) The youth gained more knowledge by means of communicating the identity of Wat Buaroi through 3 forms of media: video media, board media, and tour guides. 2) The appropriate method for the youth in the sample group is communication by tour guides. Followed by the board media and video media respectively.

Keywords : Identity communication, Cultural Tourism, Youth, Wat Bua Roi

บทนำ

อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ทำให้แต่ละสถานที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัว และถูกใช้ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชม ด้วยสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างในแต่ละพื้นที่ทำให้อัตลักษณ์ของแต่ละชุมชนมีความน่าสนใจและกลายเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ อภิญญา เฟื่องฟูสกุล (2546, น.16) ได้กล่าวว่า “อัตลักษณ์” หมายถึงคุณลักษณะเฉพาะตัวซึ่งบ่งชี้ถึงคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล สังคม ชุมชนหรือประเทศนั้น ๆ อาจรวมถึง เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และศาสนา ฯลฯ ซึ่งมีคุณลักษณะแตกต่างจากสังคมอื่น ๆ หรือเป็นลักษณะที่ไม่เหมือนกับของคนอื่นๆ อัตลักษณ์ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือหรือกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะตัวหรือจุดเด่นเฉพาะคน บุคคล องค์กรหรือสถานที่เพื่อให้เป็นที่รู้จักและดึงดูดความสนใจจากกลุ่มเป้าหมาย (เบญจวรรณ สุพันธ์ทอง, 2555)

วัดบัวโรยตั้งอยู่ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน และมีสิ่งปลูกสร้างที่ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ จากการศึกษาในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดบัวโรย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ” โดยพันธุ์วี ณ ลำพูน และคณะ, 2565 พบว่า วัดบัวโรยมีอัตลักษณ์ที่ควรส่งเสริมให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสามารถนำอัตลักษณ์ไปใช้สื่อสารนำเสนอผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อให้เกิดการรับรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของวัดบัวโรยทั้งในกลุ่มของชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว โดยอัตลักษณ์ที่ค้นพบจากการศึกษาแบ่งออกเป็น 1) อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ (Historical Significance) ได้แก่ หลวงพ่อเพชร 2) อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์หรือความงาม (Aesthetic Significance) ได้แก่ ความสวยงามของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดบัวโรย 3) อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสังคม (Social Significance) ได้แก่ งานประจำปีวัดบัวโรย (กิจกรรมสักการะหลวงพ่อเพชร และงานฉลองพระมหาเจดีย์ศรีบัวโรย) และ 4) อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Significance) ได้แก่ วิถีชีวิตริมคลองบางเสาธงที่ติดกับวัดบัวโรย จากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมดังกล่าวสามารถส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่สามารถเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ของประเทศไทย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมุ่งเน้นการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และได้รับความรู้จากการศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว ในยุคปัจจุบัน การแข่งขันในตลาดโลกได้ให้ความสำคัญในการ

นำเอาวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตนจำหน่ายเพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับกระแสเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) (พันธุ์วิ ธิ ถำพูน และคณะ, 2565) ซึ่งการสื่อสารที่ถูกต้องจะช่วยส่งเสริมให้การท่องเที่ยววัฒนธรรมในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสื่อสารมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะการสื่อสารเปรียบเสมือนตัวกลางในการเชื่อมโยงปรากฏการณ์ทางสังคม และมีบทบาทในการกระตุ้นให้กลุ่มบุคคลในระดับสังคมหรือชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดการรวมตัวกัน เกิดจิตสำนึก ความสามัคคี และความเข้าใจที่ตรงกันต่อประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว จนสามารถประสานความร่วมมือ ร่วมใจ เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี อันนำมาสู่การพัฒนาความเป็นชุมชนเข้มแข็ง และพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างยั่งยืน (กาญจนา แก้วเทพ, 2551)

“เยาวชน” เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง หรืออาจกล่าวได้ว่าอนาคตของชาติขึ้นอยู่กับศักยภาพและความสามารถของเยาวชน การที่จะพัฒนาประเทศให้ได้ผลอย่างแท้จริงควรพัฒนาคนเป็นหลักและเริ่มจากการพัฒนาเยาวชนเป็นอันดับแรก (พัฒนา สุขประเสริฐ, 2542) ดังที่ ศศโสฬส จิตรวานิชกุล (2560) ได้กล่าวว่าเด็กและเยาวชนถือเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในงานสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม การที่เยาวชนได้เรียนรู้ผ่านการสื่อสารเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย ซึ่งถือเป็นสถานที่ทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชน นอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตัวเยาวชนแล้ว ยังอาจสร้างความรู้สึกรับรู้ว่าเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) นำไปสู่ความรักและความภาคภูมิใจต่อชุมชนของตน สามารถต่อยอดในงานอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนของตนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการไปยังเยาวชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. เพื่อเสนอแนวทางการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการไปยังเยาวชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ทบทวนวรรณกรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่นำเอาวัฒนธรรม ความเป็นอยู่วิถีชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะในแต่ละท้องถิ่นเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยววัฒนธรรมไว้ว่า การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนจากสถานที่อยู่ประจำไปยังท้องถิ่นอื่น เพื่อชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงามทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนอื่น ทั้งนี้จะต้องเคารพในวัฒนธรรมของกันและกันเพื่อก่อให้เกิดมิตรภาพ ความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งตรึงใจในวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ โดยนักท่องเที่ยวมักให้ความสนใจในสถานที่ๆ มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม พวงชมพู ไชยอาลา แสงรุ่ง เรื่องโรจน์ (2559) ทำการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์และการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านสระบัว พบว่าอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญมากในการทำให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นมีจุดขายที่ไม่เหมือนใครและเกิดอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเอง แนวทางการศึกษาอัตลักษณ์และการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้ผลดังนี้ 1. การสื่อสารภายในชุมชน ควรมีบทบาทในการเป็นกลไกให้ชุมชนจัดการทรัพยากรและ

บทบาทในการประกอบสร้าง อัตลักษณ์ให้ชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการเข้ามาบริหารจัดการท่องเที่ยวและมีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชน โดยการจัดป๋ายนิทรรศการ สื่อวิทยุชุมชน และการสื่อสารระหว่างบุคคล

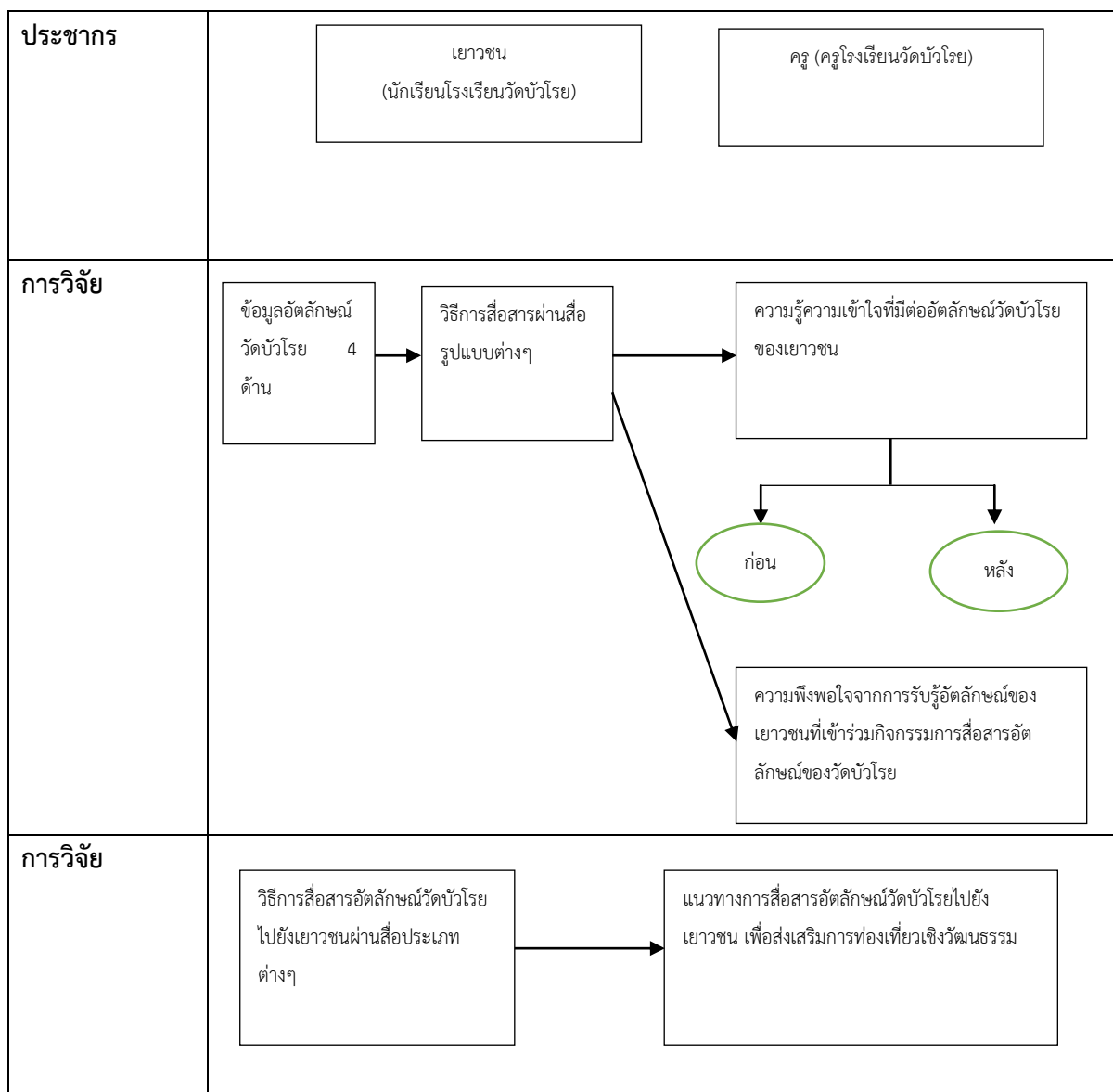
2. การสื่อสารภายนอกชุมชน โดยการใช้การสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นสื่อที่ง่ายต่อการเข้าถึง เช่นเดียวกับงานวิจัยของเบญจวรรณ สุพรรณอ่างทอง (2555) ศึกษาเรื่องการใช้อัตลักษณ์ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี พบว่าการใช้สื่อบุคคลในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานีโดยใช้สื่อบุคคลมีศักยภาพมากที่สุด ซึ่งสุรพงษ์ โสธนะเสถียร(2560) กล่าวว่า การสื่อสารจะประสบความสำเร็จได้อยู่ที่การเลือกใช้สื่อให้สนองต่อการทำหน้าที่ในการสื่อสาร เหนือในการเลือกใช้สื่อจึงเป็นปัจจัยเข้าที่ต้องคำนึงถึงก่อนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานจริง เหนือในการเลือกสื่อไม่ว่าจะเลือกซื้อหรือว่าเลือกใช้จะประกอบด้วย 3 ลักษณะ ได้แก่ งบประมาณและค่าใช้จ่าย เทคโนโลยีการสื่อสาร กับประโยชน์และพฤติกรรมการใช้ และ กฎเกณฑ์ แสหนวี และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการใช้สื่ออัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของชุมชนเชิงของและพบว่าการสื่อสารอัตลักษณ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ชาวบ้านในชุมชนมีความร่วมมือร่วมใจ โดยสามารถใช้รูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่าเยาวชนภายในชุมชนเป็นกำลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีกทั้งยังปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ในพื้นที่วัดบัวโรยได้อย่างยั่งยืน ดังที่สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (มปป.) ได้กล่าวว่าการพัฒนาเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น มุ่งเน้นให้เยาวชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนา การเรียนรู้และเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับเยาวชนในการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เยาวชนที่สนใจการพัฒนา OTOP ทำให้เกิดการเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาที่จะต้องอนุรักษ์ไว้รวมทั้งมีองค์ความรู้ในอาชีพสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองครอบครัว และเรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี การทำงานเป็นทีม การเอื้อเฟื้อ มีระเบียบวินัย อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับการปลูกฝังให้เยาวชนในชาติอยู่ร่วมกันอย่าง สงบ สันติ สามัคคี

สมมติฐาน

สมมติฐาน 1: ความรู้ ความเข้าใจของเยาวชนที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัดบัวโรยหลังการสื่อสารข้อมูลอัตลักษณ์วัดบัวโรยสูงกว่าก่อนการสื่อสาร

สมมติฐาน 2: วิธีการสื่อสารส่งผลความพึงพอใจจากการรับรู้อัตลักษณ์ของเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยภายใต้ชุดโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนด้วยการศึกษาและสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชน : กรณีศึกษาวัดบัวโรย อ.บางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ” การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (งานวิจัยแบบผสมวิธี) เพื่อศึกษาวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ และนำเสนอแนวทางการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ไปยังยาวชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาจากประชากรทั้งหมด โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่ ครูโรงเรียนวัดบัวโรย จำนวน 5 คน ซึ่ง ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและทักษะ เป็นครูผู้รับผิดชอบการเรียนการสอน และมีความสามารถด้านการสื่อสารกับกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบัวโรย ครูโรงเรียนวัดบัวโรยเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม ประเด็นที่เกี่ยวกับวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมในการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยเพื่อ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปยังอีกกลุ่มประชากรซึ่งได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดบัวโรย จำนวน 20 คน (แต่ในวันเก็บข้อมูลมีจำนวนนักเรียน 18 คน เนื่องจากขาดเรียน 2 คน) เนื่องจากงานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมเยาวชนให้เกิดการเรียนรู้และธำรงรักษาอัตลักษณ์ของวัดบัวโรยซึ่งถือเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน จึงดำเนินการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรย ถ่ายทอดความรู้และข้อมูลทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย เพื่อสร้างความรู้สึกการเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) นำไปสู่ความรักและความภาคภูมิใจต่อชุมชนของตน และเพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัยภายใต้โครงการชุดเดียวกัน เรื่อง “แนวทางพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาโรงเรียนวัดบัวโรย” ของอาจารย์นริศรา เกตุวัลห์ (2563) ที่มีประชากรในงานวิจัยคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบัวโรยเช่นเดียวกัน โดยนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้ข้อมูลอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย ผ่านสื่อการชมคลิปวิดีโอ การนำชม และสื่อแผ่นป้าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบแนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยตั้งคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อค้นหาวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ 2) แบบทดสอบความรู้เรื่องอัตลักษณ์ของวัดบัวโรยก่อนการสื่อสารข้อมูลอัตลักษณ์วัดบัวโรย และทำการตรวจเช็คให้คะแนน จากนั้นจัดกิจกรรมสื่อสารข้อมูลอัตลักษณ์วัดบัวโรยผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ สื่อวิดีโอ ผู้นำชม และแผ่นป้าย และทำการสอบวัดความรู้อีกครั้งด้วยข้อสอบฉบับเดิม 3) แบบสอบถามความพึงพอใจหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจหลังจากการรับรู้อัตลักษณ์ที่ได้สื่อสาร แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อวิดีโอ ด้านสื่อแผ่นป้าย ด้านผู้นำชม และด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้การพัฒนาคูณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.7

การทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจจากการรับรู้อัตลักษณ์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย การหาค่าความสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างคะแนนก่อนทดสอบและคะแนนหลังทดสอบของนักเรียน และการเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อน-หลัง ด้วยสถิติ t-test

การทดสอบสมมติฐาน 1: ความรู้ ความเข้าใจของเยาวชนที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัดบัวโรยหลังการสื่อสารข้อมูลอัตลักษณ์วัดบัวโรยสูงกว่าก่อนการสื่อสาร ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเมื่อได้รับความรู้ความเข้าใจในอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยววัดบัวโรยแล้วนักเรียนมีคะแนนหลังทดสอบเพิ่มสูงขึ้น

การทดสอบสมมติฐาน 2: วิธีการสื่อสารส่งผลความพึงพอใจจากการรับรู้อัตลักษณ์ของเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย พบว่าวิธีการสื่อสารผ่านสื่อ 3 รูปแบบ ได้แก่ ด้านการชมสื่อวิดีโอความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สื่อแผ่นป้าย และผู้นำชมส่งผลต่อความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. **วิธีการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการไปยังเยาวชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม** จากข้อมูลงานวิจัยการศึกษาอัตลักษณ์และการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดบัวโรย (พันธุวิ ธิ์ณ ลำพูน, วริยา ภัทรภิญโญพงศ์, อัญชลี สมใจ, บงกช เดชมิตร และ สรिता ศรีสุวรรณ, 2565) พบว่าอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย ได้แก่ 1) อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ (Historical Significance) ได้แก่ หลวงพ่อเพชร 2) อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์หรือความงาม (Aesthetic Significance) ได้แก่ ความสวยงามของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดบัวโรย 3) อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสังคม (Social Significance) ได้แก่ งานประจำปีวัดบัวโรย (กิจกรรมสักการะหลวงพ่อเพชร และงานฉลองพระมหาเจดีย์ศรีบัวโรย) และ 4) อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Significance) ได้แก่ วิถีชีวิตริมคลองบางเสาธงที่ติดกับวัดบัวโรย หลังจัดทำประเด็นการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูโรงเรียนวัดบัวโรย จำนวน 5 คน ซึ่ง ประเด็นเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมในการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับเยาวชน พบว่า วิธีที่เหมาะสมกับพื้นที่ท่องเที่ยว และ นักเรียนวัยนี้ มี 3 วิธีคือ การใช้วิดีโอ การใช้แผ่นป้ายและการพาเดินชม จึงนำมาซึ่งวิธีการสื่อสารผ่านสื่อ 3 รูปแบบคือ สื่อคลิปวิดีโอ สื่อป้าย และสื่อผู้นำชม

1.1. **ด้านสื่อวิดีโอ นำเสนอด้วยภาพเคลื่อนไหวและเสียง** ในการจัดทำสื่อวิดีโอ นั้น ได้มีการบูรณาการกับรายวิชาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในหลักสูตรการท่องเที่ยว สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติในการนำข้อมูลอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย ให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ได้ศึกษาข้อมูลจากงานวิจัย ก่อนลงพื้นที่เพื่อเรียนรู้ในสถานที่จริงที่วัดบัวโรย และจัดแบ่งนักศึกษาเป็น 3 กลุ่มและให้จัดทำสื่อวิดีโอแนะนำอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย โดยเนื้อหาภายในสื่อวิดีโอนั้นประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา สิ่งปลูกสร้างสำคัญ ภายในวัดบัวโรย รวมไปถึงสภาพแวดล้อมภายในบริเวณวัดและโดยรอบ จากนั้นนำไปติดต่อส่งให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและทีมวิจัยเพื่อพิจารณาคลิปวิดีโอที่มีเนื้อหาครบถ้วน ถูกต้องและเหมาะสม และนำไปถ่ายทอดให้กลุ่มเยาวชนเป้าหมาย และมีการอัปโหลดสู่สื่อสาธารณะ Youtube ตามที่อยู่ดังนี้ <https://www.youtube.com/watch?v=CLX8s5zlk9w&t=21s>

1.2. **ด้านสื่อแผ่นป้ายพร้อม QR Code** ในการจัดทำสื่อแผ่นป้ายนั้น ได้มีการบูรณาการกับรายวิชาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในหลักสูตรการท่องเที่ยว สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติในการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาอัตลักษณ์ ให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ได้ศึกษาและความเข้าใจ ก่อนลงพื้นที่เพื่อเรียนรู้ในสถานที่จริงที่วัดบัวโรย และจัดแบ่งนักศึกษาเป็น 3 กลุ่มและให้จัดทำสื่อแผ่นป้ายสำหรับติดตั้งบริเวณจุดสำคัญภายในวัดบัวโรย ซึ่งในการจัดทำสื่อแผ่นป้าย มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการสื่อความหมายเพื่ออำนวยความสะดวกในด้านข้อมูลให้กับเยาวชน รวมถึงนักท่องเที่ยวและพุทธศาสนิกชนที่เข้ามาในบริเวณวัดและประสงค์จะรับทราบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของวัดบัวโรย ซึ่งประกอบด้วยสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งปลูกสร้างที่สำคัญภายในวัด ได้แก่ พระมหาเจดีย์ศรีบัวโรย หลวงพ่อเพชร พระอุโบสถ พิพิธภัณฑ และต้นเสด็จ ซึ่งบนป้ายจะประกอบไปด้วยรูปภาพและข้อมูล และสามารถศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดโดยการสแกนผ่าน QR Code ที่ได้จัดทำขึ้น

1.3. **ด้านผู้นำชม** ในการนำชม ได้บูรณาการร่วมกับการเรียนการสอนในรายวิชาการจัดการงานมัคคุเทศก์

ในหลักสูตรการท่องเที่ยว สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติในการนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ได้ศึกษาและทำความเข้าใจ ก่อนลงพื้นที่เพื่อเรียนรู้ในสถานที่จริงที่วัดบวรโรย จากนั้นให้ทดสอบการนำชมกับอาจารย์ผู้สอนเพื่อให้อาจารย์ผู้สอนและคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกตัวแทนมาทั้งสิ้น 5 คน แล้วจึงให้ตัวแทน 5 คนดังกล่าวแบ่งกระจายเป็น 5 จุดข้อมูล คือ จุดที่หนึ่งบริเวณด้านหน้าวัด เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดบวรโรยและกิจกรรมของวัดบวรโรย จุดที่สองบริเวณมหาเจดีย์ศรีบวรโรย เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระเจดีย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประดิษฐานภายในพระเจดีย์ จุดที่สามบริเวณพระอุโบสถ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระอุโบสถ จิตรกรรมฝาผนัง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประดิษฐานภายในพระอุโบสถและข้อมูลเกี่ยวกับต้นเสตือที่อยู่บริเวณหน้าพระอุโบสถ จุดที่สี่บริเวณพิพิธภัณฑวัดบวรโรย เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑและสิ่งของภายในพิพิธภัณฑ จุดที่ห้าบริเวณท่าเรือของวัดบวรโรย เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนียภาพโดยรอบทั้งภายในและภายนอกของวัดบวรโรย ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับข้อมูลอัตลักษณ์ของวัดบวรโรยอย่างครบถ้วน ในการปฏิบัติการบรรยายนำชมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบวรโรย จำนวน 18 คนนั้น จึงได้แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 3-4 คน และเวียนรับฟังข้อมูลจนครบทุกจุด ซึ่งระหว่างการนำชมนักเรียนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเที่ยวชมและทำกิจกรรมที่วัดบวรโรยก่อนหน้านี้ และมีการตอบคำถามของผู้นำชมเพื่อทบทวนความเข้าใจในทุกจุดให้ข้อมูลด้วย

1.4 การทดสอบความรู้เรื่องอัตลักษณ์ของวัดบวรโรย ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความรู้เรื่องอัตลักษณ์ของวัดบวรโรย เพื่อให้ทราบถึงความรู้ ความเข้าใจที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัดบวรโรยทั้งก่อนการสื่อสารข้อมูลอัตลักษณ์วัดบวรโรย และทำการตรวจเช็คให้คะแนน และหลังจัดกิจกรรมสื่อสารข้อมูลอัตลักษณ์วัดบวรโรยผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ สื่อวีดีโอ ผู้นำชม และแผ่นป้าย ทำการสอบวัดความรู้อีกครั้งด้วยข้อสอบฉบับเดิม และได้นำเสนอข้อมูลทั่วไปและผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนและหลังทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของวัดบวรโรย โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดบวรโรย

จำนวนนักเรียน	ค่าคะแนน (20 คะแนน)		ค่าเฉลี่ยคะแนนสอบ		ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน			
	Pre-test	Post-test	Pre-test	Post-test	Pre-test	Post-test		
	ต่ำสุด	สูงสุด	ต่ำสุด	สูงสุด				
18	4	14	10	18	7.83	14.06	3.073	2.485

จากตารางที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดบวรโรย ได้ทำการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของวัดบวรโรย จำนวน 18 คน ก่อนที่วิทยากรจะให้ความรู้ ซึ่งแบบทดสอบคะแนนเต็ม 20 คะแนน นักเรียนได้คะแนนต่ำสุด 4 คะแนน คะแนนสูงสุด 14 คะแนน และมีค่าเฉลี่ยคะแนนของนักเรียนก่อนที่จะได้รับความรู้ 7.83 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.073) ส่วนหลังจากที่นักเรียนได้รับความรู้จากวิทยากรแล้วทำการทดสอบอีกครั้งหนึ่ง นักเรียนได้คะแนนต่ำสุด 10 คะแนน คะแนนสูงสุด 18 คะแนน และมีค่าเฉลี่ยคะแนนของนักเรียนทั้งหมดหลังจากที่ได้รับความรู้จากวิทยากรมีคะแนนสูงขึ้นคือ 14.06 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.485)

ตารางที่ 2 แสดงค่าสถิติ Paired Samples t-test ในการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนและหลังการได้รับความรู้ความเข้าใจในอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยววัดบัวโรย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดบัวโรย

		Paired Differences				t	df	Sig. (2-tailed)	
		Mean	SD	Std.	95% C.I. for a Difference				
					Lower				Upper
Pair 1	pretest - posttest	-6.222	2.602	.613	-7.516	-4.928	-10.145	17	.000

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสถิติ t มีค่า -10.145 ค่า Sig. (2-tailed) มีค่า $.000$ ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงให้เห็นว่าคะแนนทดสอบก่อนและหลังที่ได้รับความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดบัวโรย

1.5 ความพึงพอใจของเยาวชนจากการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านสื่อวิดีโอ

ตารางที่ 3 แสดงค่าสถิติพื้นฐานความพึงพอใจหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านสื่อวิดีโอ

สื่อวิดีโอ	$\bar{x}$	SD	แปลผล	CV	Sk	Ku
1. เนื้อหาของสื่อวิดีโอที่น่าสนใจ	4.15	.813	มาก	.20	-.296	-1.399
2. เนื้อหาของสื่อวิดีโอที่น่าสนใจได้ง่าย	4.10	.912	มาก	.22	-.676	-.347
3. ภาพประกอบในสื่อวิดีโอมีความสวยงาม	4.35	.745	มากที่สุด	.17	-.697	-.762
4. ระยะเวลาของวิดีโอมีความเหมาะสม	4.10	.912	มาก	.22	-.213	-1.852
รวม	4.18	.545	มาก	.11	.258	-1.110

ด้านการชมสื่อวิดีโอของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบัวโรยนั้น จากการศึกษาพบว่า สื่อวิดีโอโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีค่าสถิติพื้นฐานความพึงพอใจหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักเรียนในด้านนี้อยู่ในระดับมาก สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อ ได้แก่ ภาพประกอบในสื่อวิดีโอมีความสวยงาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.35$) รองลงมาคือ

เนื้อหาของสื่อวีดิโอนำเสนอได้น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.15$) และน้อยที่สุด คือ เนื้อหาของสื่อวีดิโอนำเสนอได้เข้าใจง่าย และระยะเวลาของวิดีโอมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.10$) มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ระหว่าง 0.745 ถึง 0.912 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1.25

ด้านสื่อแผ่นป้าย

ตารางที่ 4 แสดงค่าสถิติพื้นฐานความพึงพอใจหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านสื่อแผ่นป้าย

สื่อแผ่นป้าย	$\bar{x}$	SD	แปลผล	CV	Sk	Ku
1. สื่อแผ่นป้ายมีความน่าสนใจ	4.35	.745	มากที่สุด	.17	-.697	-.762
2. สื่อแผ่นป้ายมีความสวยงาม	4.50	.761	มากที่สุด	.17	-1.195	-.037
3. สื่อแผ่นป้ายมีตัวอักษรที่ชัดเจน อ่านง่าย	4.15	.933	มาก	.22	-.756	-.391
4. สื่อแผ่นป้ายมีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	4.05	.887	มาก	.22	-.104	-1.786
รวม	4.26	.641	มากที่สุด	.14	-.311	-1.219

การแสดงความความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อแผ่นป้ายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบัวโรยนั้น จากการศึกษาพบว่า ด้านสื่อแผ่นป้ายโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีค่าสถิติพื้นฐานความพึงพอใจ หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักเรียนในด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อ ได้แก่ สื่อแผ่นป้ายมีความสวยงาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.50$) รองลงมาคือ สื่อแผ่นป้ายมีความน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.35$) สื่อแผ่นป้ายมีตัวอักษรที่ชัดเจน อ่านง่าย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.15$) และน้อยที่สุด คือ สื่อแผ่นป้ายมีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.05$) มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ระหว่าง 0.745 ถึง 0.933 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1.25

ด้านผู้นำชม

ตารางที่ 5 แสดงค่าสถิติพื้นฐานความพึงพอใจหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านผู้นำชม

ผู้นำชม	$\bar{x}$	SD	แปลผล	CV	Sk	Ku
1. ผู้นำชมมีวิธีการนำชมที่น่าสนใจ	4.80	.523	มากที่สุด	.11	-2.745	7.401
2. ผู้นำชมถ่ายทอดข้อมูลได้เข้าใจง่าย	4.50	.607	มากที่สุด	.13	-.785	-.213
3. ระยะเวลาในการนำชมมีความเหมาะสม	4.25	.786	มากที่สุด	.19	-.496	-1.152
รวม	4.52	.397	มากที่สุด	.11	-.235	-1.485

การแสดงความความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้นำชมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบัวโรยนั้น จากการศึกษาพบว่า ด้านผู้นำชมโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีค่าสถิติพื้นฐานความพึงพอใจ หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักเรียนในด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อ ได้แก่ ผู้นำชมมีวิธีการนำชมที่น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด ($\bar{x} = 4.80$) รองลงมาคือ ผู้นำชมถ่ายทอดข้อมูลได้เข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.50$) และน้อยที่สุด คือ ระยะเวลาในการนำชมมีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.25$) มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ระหว่าง 0.523 ถึง 0.786 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1.25

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 6 แสดงค่าสถิติพื้นฐานความพึงพอใจหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านการเข้าร่วมกิจกรรม

การเข้าร่วมกิจกรรม	$\bar{x}$	SD	แปลผล	CV	Sk	Ku
1. การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้นักเรียนทราบข้อมูลของวัดบัวโรยมากยิ่งขึ้น	4.75	.444	มากที่สุด	.09	-1.251	-.497
2. การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในชุมชนมากยิ่งขึ้น	4.50	.827	มากที่สุด	.18	-1.860	3.443
3. กิจกรรมช่วยส่งเสริมและสร้างภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวให้แก่วัดบัวโรย	4.30	.733	มากที่สุด	.17	-.553	-.834
4. นักเรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับวัดบัวโรยไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้	4.35	.875	มากที่สุด	.20	-1.321	1.289
5. นักเรียนมีส่วนในการส่งเสริมให้วัดบัวโรยเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้	4.35	.813	มากที่สุด	.19	-.766	-1.002
รวม	4.45	.494	มากที่สุด	.11	-.366	-1.111

การแสดงความความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมในภาพรวมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบัวโรยนั้น จากการศึกษาพบว่า ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีค่าสถิติพื้นฐานความพึงพอใจหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักเรียนในด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อ ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้นักเรียนทราบข้อมูลของวัดบัวโรยมากยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.75$) รองลงมาคือ การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในชุมชนมากยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.50$) และน้อยที่สุด คือ กิจกรรมช่วยส่งเสริมและสร้างภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวให้แก่วัดบัวโรย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.30$) มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ระหว่าง 0.444 ถึง 0.875 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1.25

2. แนวทางการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรยไปยังเยาวชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากผลการศึกษาทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณสามารถสรุปแนวทางทางการสื่อสารอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดบัวโรย ดังนี้ 1) ด้านเนื้อหาในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ อัตลักษณ์ของวัดบัวโรยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) อัตลักษณ์ของวัดบัวโรยด้านประวัติศาสตร์ (Historical Significance) ได้แก่ หลวงพ่อเพชร 2) อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์หรือความงาม (Aesthetic Significance) ได้แก่ ความสวยงามของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดบัวโรย 3) อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสังคม (Social Significance) ได้แก่ งานประจำปีวัดบัวโรย (กิจกรรมสักการะหลวงพ่อเพชร และงานฉลองพระมหาเจดีย์ศรีบัวโรย)

4) วัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Significance) ได้แก่ วิธีชีวิตริมคลองบางเสาะงที่ติดกับวัดบัวโรย การศึกษานี้เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นการสื่อสารภายในชุมชน เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการเผยแพร่ข้อมูลอัตลักษณ์ของวัดบัวโรยไปยังกลุ่มเยาวชน เพื่อส่งเสริมให้วัดบัวโรยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป 2) จากการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาเยาวชนให้ตระหนักถึงอัตลักษณ์ของวัดบัวโรยซึ่งเป็นศาสนสถานที่สำคัญของชุมชนด้วยวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์ของวัดบัวโรยผ่านสื่อทั้ง 3 รูปแบบ ได้แก่ สื่อวิดีโอ สื่อแผ่นป้าย และผู้นำชมทำให้เยาวชนทราบข้อมูลของวัดบัวโรยมากยิ่งขึ้น และทำให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจในชุมชนมากยิ่งขึ้น สามารถนำความรู้เกี่ยวกับวัดบัวโรยไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้ และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้วัดบัวโรยเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ โดยการสื่อสารด้วยการนำชมจะเป็นแนวทางการสื่อสารที่เหมาะสมที่สุดสำหรับกลุ่มเยาวชน เพราะจากผลการวิจัยพบว่าเป็นกิจกรรมด้านที่ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาคือสื่อแผ่นป้ายและสื่อวิดีโอ

อภิปรายผลการวิจัย

1. วิธีการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรย อำเภอบางเสาะง จังหวัดสมุทรปราการไปยังเยาวชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) อัตลักษณ์ของวัดบัวโรยด้านประวัติศาสตร์ (Historical Significance) ได้แก่ หลวงพ่อเพชร 2) อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์หรือความงาม (Aesthetic Significance) ได้แก่ ความสวยงามของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดบัวโรย 3) อัตลักษณ์ด้านคุณค่าทางสังคม (Social Significance) ได้แก่ งานประจำปีวัดบัวโรย (กิจกรรมสักการะหลวงพ่อเพชร และงานฉลองพระมหาเจดีย์ศรีบัวโรย) และ 4) วัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Significance) ได้แก่ วิธีชีวิตริมคลองบางเสาะงที่ติดกับวัดบัวโรย โดยผ่านสื่อ 3 รูปแบบ ได้แก่ สื่อวิดีโอ สื่อแผ่นป้าย และผู้นำชมสอดคล้องกับงานวิจัยของพวงชมพู ไชยอาลา แสงรุ่ง เรื่องโรจน์ (2559) ที่ทำการศึกษารื่องอัตลักษณ์และการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านสระบัว พบว่าการสื่อสารภายในชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่ง ชุมชนควรมีบทบาทในการเป็นกลไกในการจัดการทรัพยากร และบทบาทในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ให้ชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการเข้ามาบริหารจัดการท่องเที่ยวและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชน โดยมีการสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านการจัดป้ายนิทรรศการ สื่อวิทยุชุมชน และการสื่อสารระหว่างบุคคล และแสดงให้เห็นว่าเยาวชนสามารถเป็นผู้สื่อสารได้

2. แนวทางการสื่อสารอัตลักษณ์วัดบัวโรย อำเภอบางเสาะง จังหวัดสมุทรปราการไปยังเยาวชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถดำเนินการด้วยวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์ของวัดบัวโรยผ่านสื่อทั้ง 3 รูปแบบ ได้แก่ สื่อวิดีโอ สื่อแผ่นป้าย และผู้นำชม โดยการสื่อสารด้วยการนำชมจะเป็นแนวทางการสื่อสารที่เหมาะสมที่สุดสำหรับกลุ่มเยาวชนเนื่องจากเป็นการสื่อสารสองช่องทาง ซึ่งนักเรียนสามารถพูดคุยโต้ตอบกับผู้นำชมได้ สร้างความสนใจด้วยรูปแบบการนำชมได้ การสื่อสารทั้ง 3 รูปแบบสามารถทำให้เยาวชนทราบข้อมูลของวัดบัวโรยมากยิ่งขึ้น เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจในชุมชนมากยิ่งขึ้น สามารถนำความรู้เกี่ยวกับวัดบัวโรยไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้ และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้วัดบัวโรยเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณก นิลดำ อภิสรา กฤตวณิชย์ สาวิตรี พรหมสิทธิ์ และ กฤษณะ แสงจันทร์ (2562) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาเยาวชนให้เป็นนักสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย คือ การพัฒนาเยาวชนให้ตระหนักถึงเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ที่ควรอนุรักษ์ไว้ พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร พัฒนาทักษะการผลิตเนื้อหาสาระและการเผยแพร่พัฒนาทักษะนักสื่อสารชุมชน และพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น ภาษาอังกฤษหรือจีน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

กานดา เต๊ะขันหมาก (2564) ที่ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญ ตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าการพัฒนาเยาวชนนี้กล่าวเรื่องชุมชนเป็นหนึ่งในขั้นตอนที่สำคัญของรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ได้อธิบายไว้ในข้างต้นสามารถให้ประโยชน์ทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติที่นักวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว สามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุง พัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการจัดกิจกรรมให้มีปราชญ์ชุมชนมีพื้นที่ถ่ายทอดความรู้อัตลักษณ์ชุมชน และพัฒนาสื่อจากข้อมูลที่นำเสนอที่น่าสนใจ เผยแพร่ในช่องทางต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างการรับรู้และการสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนโดยรอบ กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยว

2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ภายในพื้นที่ชุมชนอื่น ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยในบริบทของวัดบัวโรยเท่านั้น ดังนั้นผลการศึกษาอาจแตกต่างไปหากบริบทด้านสถานที่ หรือกลุ่มประชากรแตกต่างกันไป

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เจ้าอาวาสวัดบัวโรย คณะครูและนักเรียนโรงเรียนวัดบัวโรย นักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวรหัสคณะศิลปผู้มีส่วนร่วมทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กฤษณัท แสนทวี, โชติวรธรรณ วัชระเกียรติศักดิ์, ณัฐดนัย กุลดำรง, ณัฐวัฒน์ ตรังจิระเสถียร, และ ปาณัสมิ์ วัชรประภาพงศ์. (2559). การสื่อสารอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของชุมชนเชิงของ. วารสารพื้นที่ถิ่นโขง ซี มูล. 2(2), 71 – 108.

กฤษฎา สุริยวงศ์, สุวันชัย หวนนากลาง, และ ฐิตินัน บุญภาพ คอมมอน. (2564). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนมีส่วนร่วมของจังหวัดเพชรบุรี. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ (มสป.) 23(1), 43-57.

กรกนก นิลคำ อภิสร่า กฤตวาณิชย์ สาวิตรี พรหมสิทธิ์ และกฤษณะ แสงจันทร์. (2562). แนวทางการพัฒนาเยาวชนให้เป็นนักสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ในอำเภอมัญ จังหวัดเชียงราย. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. 14(1). 221-237.

กานดา เต๊ะขันหมาก. (2564). การพัฒนาารูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญ ตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารรัชต์ภาคย์. 15 (43), 166-182.

- กาญจนา แก้วเทพ. (2551). *การจัดการความรู้เบื้องต้นเรื่องสื่อสารชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นริศรา เกตุวัลล์. (2563). *การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของยุวมัคคุเทศก์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดบัวโรย*. สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- เบญจวรรณ สุพรรณอ่างทอง. (2555). *การใช้อัตลักษณ์ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พัฒนา สุขประเสริฐ. (2542). *เอกสารคำสอน เรื่อง เยาวชนชนบทกับการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พันธุ์วี ณ ลำพูน, วรียา ภัทรภิญโญพงศ์, อัญชลี สมใจ, สิริตา ศรีสุวรรณ, และ บงกช เดชมิตร. (2565). การศึกษาอัตลักษณ์และการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรม กรณีศึกษา : วัดบัวโรย. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*. สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- พวงชมพู ไชยอาลา แสงรุ่ง เรื่องโรจน์. (2559). อัตลักษณ์และการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านสระบัว. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 10(3), 121 – 135.
- ศศโสฬส จิตรวานิชกุล. (2560). กระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชน. *วารสารศาสตร์*. 10(2), 6-9.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2560). *การจัดการทางการสื่อสาร*. กรุงเทพมหานคร: ระเบียบทอง.
- สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (มปป.) <https://cep.cdd.go.th/otop-data/>. ค้นคืนเมื่อ 5 พฤษภาคม 2566.
- อภิญา เฟื่องฟูสกุล (2546). *อัตลักษณ์*. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สัมภาษณ์

- จำเรียง ต้นตระกูล, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2563
- เชิด คอนนา, สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2563
- นงนุช พันธุ์ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2563
- นิตยา รัตนา, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบัวโรย, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2563
- ภราดร สารราช, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2563
- วินัย พงษ์วัฒน์, สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2563
- สรารุธ มิ่งทองคำ, สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2563

ภาพสะท้อนสังคมเมืองในละครซีรีส์เรื่อง เลือ ชะนี เก้ง พ.ศ. 2564

Reflections of Urban Society in Suea-Chanee-Kaeng Thai Drama Series 2021

JIANG SHAOHUA*, รัชนีพร ศรีรักษา

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

*Email : 786378142@qq.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมเมืองในละครซีรีส์เรื่อง เลือ ชะนี เก้ง พ.ศ. 2564 โดยมีขอบเขตการศึกษาทั้งหมด 40 ตอน ผลการศึกษาพบว่า ภาพสะท้อนสังคมเมืองในละครซีรีส์แสดงให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมือง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ที่อยู่อาศัย คนในสังคมเมืองโดยเฉพาะวัยทำงานส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในห้องชุดคอนโดมิเนียม มีการตกแต่งสไตล์ตะวันตกโดยแบ่งพื้นที่ใช้งานอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ภายในอาคารมีสิ่งอำนวยความสะดวกหลายอย่างทำให้ได้รับความสะดวกและปลอดภัย 2) การคมนาคม คนในสังคมเมืองมีการเดินทางที่สะดวกสบายและรวดเร็ว ทั้งการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวและการเดินทางด้วยบริการสาธารณะ 3) อาหารการกิน คนในสังคมเมืองนิยมประกอบอาหารที่มีวิธีปรุงไม่ยุ่งยาก ส่วนใหญ่พึ่งพาอาหารสำเร็จรูป อาหารจานเดียว เพราะสามารถหาซื้อได้ง่ายประหยัดค่าใช้จ่าย และการอาศัยในห้องชุดทำให้มีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่จึงไม่สะดวกในการจัดทำอาหารที่ต้องเตรียมส่วนประกอบหลายอย่าง 4) การแต่งกาย คนในสังคมเมืองมีการแต่งกายแบบผสมผสานวัฒนธรรมไทยกับตะวันตกและแต่งกายทันสมัยตามแฟชั่นนิยมที่แต่ละคนชื่นชอบ 5) การประกอบอาชีพ คนในสังคมเมืองที่มีความสามารถเฉพาะด้านนิยมประกอบอาชีพอิสระ นอกจากนี้ยังมีการประกอบอาชีพรับจ้างขึ้นอยู่กับความสามารถและความขยัน

คำสำคัญ : ภาพสะท้อน สังคมเมือง ละครซีรีส์ เลือชะนีเก้ง

Abstract

This research aims to analyze reflections of Urban Society in forty episodes of Suea-Chanee-Kaeng Thai Drama Series, broadcast in 2021. Research findings show five areas of the urban life, including 1) residence, most urban citizens –especially working people– live in western style designed condominiums which provide convenience and safety. 2) Transportation, urban people commute conveniently and rapidly by both personal and public cars. 3) Food, delicatessen; instant food or fast food is popular due to it is easily acquired and inexpensive. Also, the limited space in condominium is unaccommodated for complicated cooking. 4) Clothing, traditional Thai clothes are adapted to the western style dressing code; personal fashionable dressing is also found in general. 5) Profession, urban people normally possess personal skills, so freelance jobs are preferable; additionally, part time jobs are mostly taken due to personal ability and diligence.

Keywords : Reflection, Urban Society, Suea-Chanee-Kaeng, Thai Drama Series

บทนำ

ปัจจุบันวิทยุโทรทัศน์มีบทบาทหน้าที่ในการให้ความบันเทิง เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในด้านความบันเทิงความผ่อนคลาย ความตึงเครียดจากชีวิตในสังคมเมือง เป็นสื่อที่มีทั้งเสียง ภาพ และภาพเคลื่อนไหว ทำให้ผู้ชมเข้าใจข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้น ดังที่ อุษณีย์ ศิริสุนทรไพบุลย์ (2552, น. 301) ได้กล่าวว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันวิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อที่ประชาชนทั่วไปนิยมใช้เพื่อรับความบันเทิง เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นการพักผ่อนและหลีกเลี่ยงจากสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่แต่ละคนประสบอยู่ในสังคมซึ่งแต่ละสถานี่จะมีการนำเสนอรูปแบบความบันเทิงแตกต่างกันไปตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย

ละครซีรีส์เป็นละครโทรทัศน์ประเภทหนึ่งส่วนใหญ่มักมีเนื้อหาแปลกใหม่และสนุกสนาน เป็นเรื่องที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงจนทำให้ผู้ชมเข้าใจง่าย และมักจะจบลงแบบสุขนาฏกรรม มีเรื่องราวไม่ซับซ้อน จึงทำให้ได้รับความสนใจจากผู้ชม นอกจากนี้ยังมีละครที่จัดอยู่ในละครซีรีส์และได้รับความนิยมในปัจจุบัน คือ ชุดละครเบาสมองจบเป็นตอน ๆ ที่เรียกว่า ซิตคอม (Situation Comedy หรือ Sit-Com) เป็นละครแนวสนุกสนานมีลักษณะล้อเลียนสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นจบในตอน ใช้นักแสดงชุดเดียวกันและเล่นบทบาทเดิม (จิรภัทร เริ่มศรี, 2561, น. 22)

ละครซีรีส์เรื่องเสือ ระเบิด แก๊ง เป็นละครโทรทัศน์แนวซิตคอมทางช่องวัน ออกอากาศตอนแรกวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 จนถึงที่ 24 ธันวาคม 2564 เป็นซิตคอมที่ได้รับความนิยมจากสังคมไทยมานานกว่า 7 ปี เป็นผลงานที่มีความน่าสนใจและได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลนาฏราชประเภทละครชุดถึง 3 ครั้ง ได้แก่ นาฏราชครั้งที่ 8 นาฏราชครั้งที่ 9 และนาฏราชครั้งที่ 10 ซึ่งเป็นรางวัลที่มอบให้แก่ละครชุดยอดเยี่ยมที่ออกอากาศต่อเนื่องยาวนาน โดยละครชุดนั้นต้องมีเนื้อหาที่ดี ผ่างแนวคิดดี ๆ หรือคติธรรมในการดำเนินชีวิต การดำเนินเรื่องน่าติดตามตลอดจนแนวคิดของละครมีความแปลกใหม่สร้างสรรค์ให้สาระที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและให้ความบันเทิง ควรค่าแก่การได้รับรางวัลของปีนั้น ๆ โดยคะแนนจะมาจากการลงคะแนนของเหล่าสมาชิกสมาพันธ์ในงานประกาศผลรางวัลยอดเยี่ยมด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ จัดโดยสมาพันธ์สมาคมนักวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ นอกจากนี้ ละครซีรีส์ เรื่อง ระเบิด แก๊ง ยังได้อัปโหลดเผยแพร่อยู่ในยูทูป เป็นตอนที่ออกอากาศ ปี 2559-2563 ทั้งหมด 175 ตอน มียอดผู้ชมมากกว่าล้านคนในแต่ละตอน และแอปพลิเคชัน iQIYI ได้มีการประเมินคะแนนจากผู้ชมจำนวน 20,124 คนที่เข้าชมละครซีรีส์ เรื่อง ระเบิด แก๊ง พ.ศ. 2564 ได้ค่าคะแนน 9.0 จากคะแนนเต็ม 10.0 คะแนน

จากรายละเอียดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ละครโทรทัศน์ซีรีส์เรื่อง ระเบิด แก๊ง ได้รับความนิยมจากผู้ชมอย่างกว้างขวาง เพราะได้เข้าชิงรางวัลหลายครั้งและมียอดผู้ชมจำนวนมากในแต่ละตอน นอกจากนี้เรื่องราวที่เสนอมักเป็นเรื่องราวสมจริงและทำให้เห็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยอย่างชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่และแนวคิดที่ปรากฏในละคร ทำให้คนในสังคมได้รู้จักสังคมเมืองอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นชาวจีนและกำลังศึกษาหลักสูตรการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาหัวข้อ “ภาพสะท้อนสังคมเมืองในละครโทรทัศน์ซีรีส์เรื่อง ระเบิด แก๊ง พ.ศ. 2564” การศึกษาวิจัยนี้ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจสภาพสังคมเมืองในประเทศไทยมากยิ่งขึ้นและสามารถนำมาใช้ในการปรับความคิด เพื่อสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมไทยอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมเมืองในละครซีรีส์เสื่อ ชะนิ เก้ง พ.ศ. 2564

ทบทวนวรรณกรรม

1. **ความหมายของละครโทรทัศน์ซีรีส์** จากการศึกษาค้นคว้าหนังสือและเอกสารมีนักวิชาการได้อธิบายความหมายของละครโทรทัศน์ซีรีส์ ดังนี้

นลินี สีตะสุวรรณ (2553) ได้กล่าวว่า ละครโทรทัศน์ เป็นทั้งศิลปะ เป็นทั้งเครื่องมือในการสื่อสารแง่คิดในด้านสังคมวัฒนธรรม การดำรงชีวิต รวมทั้งอาจสื่อความรู้ด้านอื่นให้กับผู้ชมได้ แต่ที่สำคัญที่สุดนอกเหนือจากการเป็นความบันเทิงที่เข้าถึงทุกครอบครัวแล้ว ละครโทรทัศน์ยังมีบทบาทสำคัญในการสะท้อนความเป็นไปของสังคม รวมทั้งเป็นผู้นำในการเสริมสร้างรสนิยมให้กับผู้ชมโดยทั่วไปด้วย

องอาจ สิงห์ลำพอง (2557) กล่าวว่า ละครชุดขนาดยาว (Series) เป็นละครที่สร้างขึ้นมานำเสนอเป็นตอน ๆ โดยใช้แก่นเรื่องเดียวกันตัวละครชุดเดียวกัน แต่ละตอนมีการสรุปเรื่องราวในตนเอง เช่น ละครเรื่องฮอริโมนวัยวัยรุ่น เป็นต้น นอกจากนั้น ยังมีละครที่จัดอยู่ในประเภทนี้และได้รับความนิยมในปัจจุบัน คือ ชุดละครเบาสมองจบเป็นตอน ๆ ที่เรียกว่า ซิตคอม (Situation Comedy หรือ Sit-Com) เป็นละครแนวสนุกสนานมีลักษณะล้อเลียนสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น จบในตอน ใช้นักแสดงชุดเดียวกันและเล่นบทบาทเดิม เช่น สามหนุ่มสามมุม เป็นต้น

สรุปได้ว่า ละครโทรทัศน์ซีรีส์เป็นละครขนาดยาวจบเป็นตอน แต่ละตอนจะเป็นแนวเดียวกันและใช้ผู้แสดงชุดเดียวกัน แต่เรื่องราวเปลี่ยนไป เนื่องจากละครโทรทัศน์ซีรีส์เป็นเรื่องราวที่สมจริงโดยมีบทบาทสำคัญในการสะท้อนความเป็นไปของสังคม

2. **งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคม** จากการศึกษาค้นคว้า มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมซึ่ง ผู้วิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

ZHAO XIAOJIAO (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ผลการวิจัยพบว่า ที่อยู่อาศัยในสังคมเมืองมีลักษณะหลายอย่าง คือ บ้านเช่า คอนโดมีเนียมและบ้านเดี่ยว คอนโดมีเนียมเป็นห้องชุดขนาดเล็กส่วนใหญ่พักคนเดียว สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตที่เป็นอิสระและสะดวกสบาย และ งานวิจัยของ HUANG JINMEI (2565) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมเมืองในละครโทรทัศน์ซิตคอม สุภาพบุรุษสุดซอย พ.ศ. 2561-2563 ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมเมืองมีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในสังคมเมืองที่อยู่อาศัยเป็นทาวน์เฮ้าส์ทันสมัยตามสไตล์ตะวันตก อาหารการกินมีการยอมรับวัฒนธรรมอาหารต่างประเทศ และอาหารกลายเป็นสินค้าออนไลน์ การแต่งกายมีการรับวัฒนธรรมการแต่งกายจากตะวันตกตามแฟชั่นนิยม และการแต่งกายมีการผสมทางวัฒนธรรม การประกอบอาชีพในสังคมเมืองมีลักษณะเป็นไปตามความสามารถและการศึกษา การคมนาคมสะดวกด้วยการเลือกได้หลายเส้นทาง 2) ความสัมพันธ์ของคนไทยในสังคมเมืองมีทั้งด้านดีและไม่ดี 3) วัฒนธรรมไทยในสังคมเมือง ความเชื่อยังเป็นแนวทางการกระทำของคนในสังคมเมือง และมีรูปแบบการจัดประเพณีเทศกาลง่ายขึ้น 4) คุณธรรมจริยธรรมของคนไทยในสังคมเมือง มีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ มีความซื่อสัตย์ และใช้ชีวิตแบบพอเพียง และ 5) ค่านิยมของคนไทยในสังคมเมืองนิยมการศึกษาสูง การบริโภคนิยม รักความอิสระ และตัดสินคนจากภายนอก

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดที่นำมาใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ

แนวคิดเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมในละครซีรีส์ เป็นละครชุดที่เสนอฉายติดต่อกันเป็นเวลานาน มีตัวละครเดินเรื่องกลุ่มหนึ่ง และมีแนวเรื่องและแก่นเรื่องไปในทางเดียวกัน เรื่องราวที่ปรากฏในละครซีรีส์มักเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในวิถีการดำเนินชีวิตและสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมได้ ซึ่งในบทความนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาละครโทรทัศน์ซีรีส์เรื่อง เสือ ชะนี เก้ง

แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างเวลาและพื้นที่ใหม่ ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับความคิด ทักษะคติ พฤติกรรม รวมถึงอัตลักษณ์ที่เปลี่ยนไปจากรูปแบบเดิมที่ยึดติดถิ่นที่และมีการติดต่อกันใกล้ชิด ไปสู่สังคมสมัยใหม่ที่ผู้คนสามารถติดต่อสัมพันธ์ทางไกลกับคนอื่น ๆ ข้ามเวลาและพื้นที่อย่างใกล้ชิด รวดเร็ว สร้างเป็นเครือข่ายสังคม ผ่านระบบคมนาคมและเทคโนโลยีการสื่อสารโดยมีอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่มีความสำคัญในการแพร่กระจาย

วิธีการวิจัย

การศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ ตัวบทละครโทรทัศน์ (Textual Analysis) โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างละครโทรทัศน์กับ สังคมในละครโทรทัศน์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้าง

2. ศึกษาละครโทรทัศน์ซีรีส์ต่าง ๆ ในสังคมไทย โดยเฉพาะ ละครชุดคอมทุกเรื่อง

3. คัดเลือกละครโทรทัศน์ซีรีส์เรื่อง เสือ ชะนี เก้ง ระหว่าง พ.ศ. 2564 จำนวน 40 ตอน

4. วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ซีรีส์เรื่อง เสือ ชะนี เก้ง พ.ศ. 2564

5. นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยค้างนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาภาพสะท้อนสังคมเมืองในละครโทรทัศน์เรื่อง เสือ ชะนี เก้ง พ.ศ. 2564 ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ที่อยู่อาศัย การคมนาคม อาหารการกิน การแต่งกาย และการประกอบอาชีพ ดังต่อไปนี้

1. ที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัย หมายถึง สถานที่บุคคลใช้ชีวิตเป็นประจำ เป็นสถานที่สำคัญและจำเป็นอย่างมากสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ประเภทของที่อยู่อาศัย ได้แก่ บ้านเดี่ยว ทาวน์เฮาส์ ห้องชุด ตึกแถว ห้องภายในบ้าน ในละครซีรีส์เรื่อง เสือ ชะนี เก้ง ปี พ.ศ. 2564 ได้นำเสนอถึงประเด็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของคนในสังคมเมืองเป็นแบบห้องชุดอยู่ในคอนโดมิเนียม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ที่อยู่อาศัยแบบห้องชุดในคอนโดมิเนียม ห้องชุด หมายถึง กลุ่มห้องอันเป็นส่วนหนึ่งของอาคาร เช่น อพาร์ทเมนท์ แฟลต คอนโดมิเนียม แมนชั่น คอนโดเทล เป็นต้น ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของครัวเรือน โดยกลุ่มห้องนี้จะต้องมีห้องครัว ห้องน้ำ ตลอดจนมีทางเข้าออกห้องชุด เป็นของตนเอง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2543) ในละครซีรีส์เรื่องนี้

ได้นำเสนอที่อยู่อาศัยของตัวละครเป็นห้องชุดในคอนโดมิเนียมของตัมกับชาตรี และห้องชุดของเอ็งเอยในตอน *คอลเลกชันใหม่ คอลเลกชันเก่า* ห้องชุดของออย ในตอน *ชะนี VS แม่ผัว* ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ลักษณะห้องชุดของตัมกับชาตรี

ที่มา: ละครซีรีส์ “เสือ ชะนี เก้ง” (2021) ตอน *คอลเลกชันใหม่ คอลเลกชันเก่า*

ค้นคืนจาก <https://www.iq.com/play/1xfs1qgfl7g?frmrp=search&frmb=list&frmr=image>

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของตัวละครหลัก ได้แก่ ตัม ชาตรี ออย และ เอ็งเอย เป็นตัวแทนของบุคคลวัยหนุ่มสาวที่ทำงานในสังคมเมือง ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในคอนโดมิเนียม เป็นอาคารแนวตั้งมีหลายชั้น แต่ละชั้นแบ่งเป็นห้องชุดประเภทต่าง ๆ จำนวนมาก ได้แก่ ประเภท 1-2 ห้องนอน ประเภท 3 ห้องนอน และประเภท 4 ห้องนอน โดยแต่ละประเภทจะมีพื้นที่ที่เหลือเป็นห้องทำงานหรือห้องแต่งตัว ห้องนั่งเล่นและห้องครัว ซึ่งมีขนาดพื้นที่ใช้สอยในห้องเพียงพอต่อการพักอาศัย มีความสะดวกสบายในการเดินทางระหว่างบ้านกับสถานที่ทำงาน เพราะคอนโดมิเนียมส่วนใหญ่ทำเลที่ตั้งอยู่ในแหล่งใจกลางเมือง มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึง การใช้ชีวิตของวัยหนุ่มสาวในสังคมเมืองที่เป็นวัยทำงาน ส่วนใหญ่จะแยกออกมาจากครอบครัว พี่พาดตนเองและใช้ชีวิตที่มีความเป็นส่วนตัวอาศัยเพียงคนเดียวหรืออยู่อาศัยร่วมกันกับเพื่อนเพื่อช่วยเหลือกันในเรื่องของการค่าใช้จ่าย

1.2 การตกแต่งที่อยู่อาศัยเป็นสไตล์ตะวันตก การตกแต่งสไตล์ตะวันตก จะเน้นความสวยงาม มีการแบ่งพื้นที่ใช้งานต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และสามารถใช้งานได้จริง เช่น การแบ่งพื้นที่ในห้องชุดเป็นส่วนห้องนอน ส่วนนั่งเล่น ส่วนครัว ส่วนห้องน้ำ และส่วนระเบียง การเลือกใช้เฟอร์นิเจอร์ในห้องชุด จะเน้นการใช้ชุดโซฟา โต๊ะกลาง หรือโต๊ะที่อาจจะไม่เป็นชุดเดียวกันแต่เลือกโทนสี ของเฟอร์นิเจอร์ให้เข้ากัน เพื่อไม่ให้เกิดความแปลกแยกเป็นต้น (ธนัญรัตน์ ผาดินาวิน, 2558) ในละครซีรีส์เรื่องนี้ ตอน *รักมาก โกรธมาก* ได้นำเสนอการตกแต่งห้องพักที่มีความทันสมัยตามสไตล์ตะวันตก อย่างเช่น ตัมกับชาตรีมีการตกแต่งห้องครัวทันสมัยตามสไตล์ของตะวันตก เป็นห้องครัวแบบครัวเปิดที่เชื่อมต่อกับห้องอื่น ๆ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ห้องครัวแบบสไตล์ตะวันตก

ที่มา : ละครซีรีส์ “เสือ ชะนี เก้ง” (2021) ตอน รักมาก โกรธมาก คั่นคืนจาก

https://www.iq.com/play/-2021-ep-2-1tu3xu2d23g?lang=th_th

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า ที่อยู่อาศัยของคนในสังคมเมืองมีการออกแบบที่อยู่อาศัยและการแบ่งพื้นที่ใช้สอยของห้องตามแบบสไตล์ตะวันตก อย่างเช่น การออกแบบตกแต่งห้องครัว เนื่องจากเป็นห้องชุด พื้นที่ในการทำงานและอยู่อาศัยค่อนข้างจำกัด จึงต้องคำนึงถึงเรื่องประโยชน์การใช้สอยพื้นที่เป็นหลักสำหรับการตกแต่งห้องครัวในห้องชุดจะนิยมใช้เลือกใช้เฉพาะอุปกรณ์ที่ใช้งานจริงและช่วยในการเตรียมอาหารแบบง่าย ๆ เพราะเป็นครัวเปิดที่เชื่อมต่อกับห้องอื่น การประกอบอาหารในห้องครัวจึงเหมาะกับอาหารที่ไม่ส่งกลิ่นมากนัก

1.3 สิ่งอำนวยความสะดวกในที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก คือ คุณประโยชน์ต่าง ๆ จากตัวอสังหาริมทรัพย์ ทั้งในส่วนที่เห็นเป็นตัวตนจับต้องได้และที่มองไม่เห็นเป็นตัวตน โดยคุณประโยชน์ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ที่อยู่อาศัยมีมูลค่าสูงขึ้นได้ เช่น ห้องรับแขกที่สวยงาม ลิฟต์ บริการต่าง ๆ และที่จอดรถเป็นต้น (home market, 2560) ในละครซีรีส์เรื่องนี้ ตอน *กระดุมเม็ดใหม่* ได้นำเสนอสิ่งอำนวยความสะดวกในที่พักของคนในสังคมเมือง อย่างเช่น ลิฟต์ พื้นที่ล๊อบบี้ ระบบความปลอดภัย กล้องวงจรปิด เป็นต้น ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ห้องโถงในคอนโดมิเนียมและลิฟท์

ที่มา : ละครซีรีส์ “เสือ ชะนี เก้ง” (2021) ตอน *กระดุมเม็ดใหม่* คั่นคืนจาก

https://www.iq.com/play/-2021-ep-1-1xfs1qgf17g?lang=th_th

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า คนในสังคมเมืองส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในคอนโดมิเนียม ภายในอาคารมีพื้นที่ส่วนกลางและสิ่งอำนวยความสะดวกสบายให้บริการแก่ผู้พักอาศัย เช่น ลิฟต์ พื้นที่ล๊อบบี้ เป็นต้น สิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ เหล่านี้เป็นประเด็นหนึ่งที่ทำให้คนในสังคมเมืองเลือกที่อยู่อาศัยเป็นห้องชุดในคอนโดมิเนียม เพราะสามารถใช้บริการและทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ โดยไม่ต้องออกไปภายนอกและไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทาง

1.4 การใช้ที่อยู่อาศัยเป็นสถานที่ทำงาน จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิดที่ผ่านมา การทำงานที่บ้านเป็นหนึ่งในมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) ที่เกิดขึ้น เนื่องจากเป็นการจำกัดการติดต่อและการสัมผัสระหว่างคน ซึ่งช่วยลดอัตราการแพร่เชื้อโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ยังไม่มีวัคซีนและยารักษาโรค (เสาวรัจ รัตนคำฟู, 2563) ในละครซีรีส์เรื่องนี้ ตอน *ชนะ VS แม่ผัว* ได้นำเสนออาชีพของตั้มเป็นช่างภาพอิสระ ตั้มจึงแบ่งพื้นที่ในห้องชุดของตนเองสร้างเป็นห้องแบบสตูดิโอเพื่อรับจ้างถ่ายภาพ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 สตูดิโอถ่ายภาพในห้องชุดของตั้ม

ที่มา : ละครซีรีส์ “เสื่อ ชนะ เก่ง” (2021) ตอน *ชนะ VS แม่ผัว* ค้นคืนจาก

https://www.iq.com/play/-2021-ep-34-1ed2hwdhlo0?lang=th_th&frmrp

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า ที่อยู่อาศัยของคนในสังคมเมือง นอกจากจะใช้พักอาศัยแล้ว ยังมีการใช้ทำเป็นสถานที่ทำงานโดยเฉพาะคนในวัยหนุ่มสาว ตัวละครในเรื่องคือ ตั้ม เป็นช่างภาพอิสระ มีแนวทางการใช้ชีวิตแบบคนรุ่นใหม่ เป็นคนที่มีความคิดเป็นของตนเอง ตั้มจึงเปิดบริษัทของตนเองและรับงานถ่ายภาพ โดยสร้างสตูดิโอไว้ในที่พักของตนเองในช่วงโรคระบาดโควิด -19 เพื่อลดค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลาในการเดินทาง ปกป้องสุขภาพนอกจากนั้นยังมีเวลาใช้ชีวิตที่เป็นส่วนตัวได้มากขึ้น

2. การคมนาคม การคมนาคม หมายถึง การเดินทางติดต่อไปมาถึงกันในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของคนในสังคมเมือง การคมนาคมเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน เพราะทุกคนต้องเดินทางไปทำงาน เดินทางไปติดต่อธุระ ชื้อของ และเดินทางเพื่อจุดมุ่งหมายอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวในละครซีรีส์เรื่องนี้ ตอน *รักมาก โกรธมาก* ได้นำเสนอถึงเส้นทางการคมนาคมบนทางด่วนในกรุงเทพมหานคร ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ทางด่วน

ที่มา: ละครซีรีส์ “เสื่อ ชนะ เก่ง” (2021) ตอน *รักมาก โกรธมาก* ค้นคืนจาก

https://www.iq.com/play/-2021-ep-2-1tu3xu2d23g?lang=th_th

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า การคมนาคมในสังคมเมืองโดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครมีการพัฒนาโดยสร้างทางด่วนที่เชื่อมต่อกันครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ของกรุงเทพและปริมณฑล เนื่องจากคนในเมืองมีความต้องการการเดินทางที่สะดวก รวดเร็ว ทางด่วนจึงถือเป็นเส้นทางสำคัญหลักที่เอื้ออำนวยให้ประชาชนที่อยู่ในศูนย์กลางของเมืองเดินทางไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในเขตเมืองและออกไปนอกเมืองได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยลดปัญหาของการจราจรติดขัดในเขตเมืองให้ลดลง

2.2 การเดินทางด้วยบริการสาธารณะ ในละครซีรีส์เรื่องนี้ ตอน *คอลเลคชั่นใหม่ คอลเลคชั่นเก่า* ได้นำเสนอถึงภาพการคมนาคมในใจกลางเมืองกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เส้นทางสกายวอล์คและสะพานลอยคนข้าม ทางรถไฟฟ้า และรถแท็กซี่ที่วิ่งสัญจรรับผู้โดยสารอยู่บนท้องถนน ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 เส้นทางรถไฟฟ้า และเส้นทางสกายวอล์คและสะพานลอยคนข้าม

ที่มา: ละครซีรีส์ “เสือ ชะนี เก้ง” (2021) ตอน *คอลเลคชั่นใหม่ คอลเลคชั่นเก่า* คัดค้านจาก

https://www.iq.com/play/-2021-ep-3-1v7ixbx66dg?lang=th_th

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า การคมนาคมในสังคมเมืองมีระบบขนส่งสาธารณะอย่างสมบูรณ์และมีความสะดวกสบาย ประชาชนมีทางเลือกในการเดินทางได้หลายอย่าง เช่น รถแท็กซี่ รถไฟฟ้า เป็นต้น และยังแสดงให้เห็นว่าเส้นทางสกายวอล์คและสะพานลอยคนข้ามเป็นทางเลือกอีกรูปแบบหนึ่งในการเดินทางระยะใกล้ ๆ ที่มีประสิทธิภาพของคนในสังคมเมือง

3. อาหารการกิน วิธีการบริโภคอาหารการกินของผู้คนในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ทุกคนต้องเร่งรีบออกจากบ้านไปทำงานเพื่อหลีกเลี่ยงการจราจรติดขัด มีภาระหน้าที่การทำงานที่มากเกินเวลา เป็นผลทำให้คนเมืองต้องปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันรวมถึงบริโภคอาหารอย่างเร่งรีบ ไม่สามารถพิถีพิถันจัดเตรียมและปรุงอาหารได้สะดวก คนรุ่นใหม่ในสังคมเมืองจึงมีทัศนคติการบริโภคอาหารเปลี่ยนแปลงไปจากรุ่นบรรพบุรุษของตนที่นิยมรับประทานอาหารในบ้านและประกอบอาหารเองในครัวเรือน กลายเป็นพึ่งพาอาหารจานด่วน อาหารสำเร็จรูปและกึ่งสำเร็จรูป ตลอดจนการเลือกรับประทานอาหารนอกบ้านกันมากขึ้น เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการบริโภคที่เป็นไปตามกระแสแห่งสังคมสมัยใหม่ (พิชิตล พันธ์วัฒนา, 2561, น. 93-103)

ในละครซีรีส์เรื่องนี้ ได้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่เกี่ยวกับการบริโภคอาหารการกินของคนในสังคมเมืองมาจากปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทัศนคติ และด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ทัศนคติ ในละครซีรีส์เรื่องนี้ ตอน *เทพธิดา พิทักษ์ควาย* ได้นำเสนอออยเป็นผู้หญิงที่รักสวยรักงามจึงให้ความสำคัญกับการดูแลร่างกายและรูปร่าง วันหนึ่งมิกิได้นำขนมปังคีโตมาเพื่อให้ขอบคุณออยที่ให้อิมเงิน ขนมปังคีโตเป็นขนมปังที่ใช้ธัญพืชเป็นส่วนประกอบหลักแทนการใช้แป้งสาลี เช่น อัลมอนต์ โอ๊ต หรือ กากมะพร้าว เป็นต้น เป็น

อาหารอย่างหนึ่งที่ผู้ดูแลสุขภาพนิยมรับประทาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มิกิ : โอโฮ นี่เจี๋ยน ๆ ลีคะคุณแม่ มิกิจะเอาของมาให้ห๊ะคะ ตอบแทนที่คุณแม่เอ่ยเนี่ยให้หนูยืมเงินนะคะ
นี่คะ ขนมปังคีโตเจ้าเด็ด บอกเลยนะคะ ไม่อ้วนคะ

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า คนในสังคมเมืองนอกจากจะมีพฤติกรรมในการบริโภคอาหารที่ต้องการความรวดเร็วและสะดวกสบายแล้ว ยังให้ความใส่ใจในการเลือกบริโภคอาหารที่ช่วยดูแลสุขภาพร่างกายอีกด้วย โดยเฉพาะเป็นกลุ่มผู้หญิงที่ต้องรักษาน้ำหนักเพื่อมีรูปร่างหุ่นดี

3.2 เศรษฐกิจในละครซีรีส์เรื่องนี้ ตอน *คือแล้วรักปะละ?* ได้นำเสนอต้มและเปิดที่สั่งอาหารจานเดียว ซึ่งเป็นอาหารปรุงสำเร็จพร้อมรับประทาน จากร้านค้าของน้ำเต๋มที่อยู่ในคอนโดมิเนียมเพื่อนำกลับไปรับประทานในห้องพัก แทนที่จะประกอบอาหารเพื่อรับประทานเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เปิด : เดี่ยวเฮีย เปิดยังไม่กินข้าวเลย เปิดขอกินข้าวก่อนได้ไหมอะ

ต้ม : น้ำเต๋มครับ เอากะเพราะหนูไขดาว 1 กล่อง แล้วก็เพราะกุ้งไขดาวสุกไม่มาก 1 กล่องครับ

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมเมือง โดยเฉพาะในด้านการบริโภคอาหารการกิน คนส่วนใหญ่หันมาพึ่งพาสินค้าอาหารสำเร็จรูป อาหารจานเดียวและอาหารจานด่วน เพราะสามารถสั่งซื้อได้ง่ายจากร้านค้า อีกทั้งสะดวกรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าการทำอาหารที่ต้องมีการเตรียมส่วนประกอบหลายอย่าง ทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย

3.3 สภาพแวดล้อมในละครซีรีส์เรื่องนี้ ตอน *กฎเกณฑ์หายไป* ได้นำเสนอคนวัยทำงานในสังคมเมืองที่สามารถเลือกที่บริโภคอาหารจากบริการอาหารแบบส่งถึงที่โดยส่งผ่านแอปพลิเคชันในโทรศัพท์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คนส่ง : นี่ครับ

เปิด : ขอขอบคุณครับ คุณส่งเร็ว ๆ รอแค่อีลิปห่านาที่เอง เนี่ยซีมอเตอร์ไซค์หรือซีจรวดกันแนครับ

น้ำเต๋ม : เออ สะดวกสบายดีวะ ไม่ต้องออกไปซื้อของตัวเอง มีคนมาส่งให้ถึงที่

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า คนในสังคมเมืองส่วนใหญ่อาศัยในห้องชุดคอนโดมิเนียม จึงมีข้อจำกัดในเรื่องของสภาพพื้นที่ทำให้ไม่สะดวกในการจัดทำอาหารที่ต้องมีการจัดเตรียมวัสดุและวิธีการจัดทำที่ต้องมีขั้นตอนหลายอย่าง ประกอบกับการทำอาหารบางอย่างมีกลิ่นที่อาจจะก่อให้เกิดการรบกวนทั้งในห้องพักของตนเองหรือห้องคนอื่น ๆ ที่อยู่ในคอนโดมิเนียม จึงเป็นสาเหตุทำให้คนในสังคมเมืองเลือกบริโภคอาหารแบบปรุงสำเร็จหรืออาหารจานด่วนมากกว่าประกอบอาหารรับประทานเอง ประกอบกับปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันส่งผลให้การใช้ชีวิตมีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริโภคอาหาร ผู้บริโภคยุคปัจจุบันเลือกที่จะอยู่บ้านรับประทานอาหาร โดยสั่งผ่านทางโทรศัพท์ ช่องทางออนไลน์ผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน ดังนั้น บริการอาหารแบบส่งถึงที่ (delivery service) จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ช่วยให้คนในสังคมเมืองสามารถเลือกซื้ออาหารเพื่อบริโภคได้อย่างหลากหลายมากยิ่งขึ้นด้วย

4. การแต่งกาย การแต่งกาย หมายถึง การตกแต่งร่างกายด้วยเสื้อผ้าและเครื่องประดับทุกอย่างตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า ปัจจุบันประชาชนมีเสรีภาพในการแต่งกายตามรสนิยมและแฟชั่นที่แต่ละคนชื่นชอบปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นกับคนรุ่นใหม่ในยุคปัจจุบันคือการให้ความสำคัญกับเครื่องแต่งกายว่าเป็น “แฟชั่น” มากกว่า

ประโยชน์ด้านการใช้สอย การแต่งกายถือว่าเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ซึ่งสามารถสะท้อนถึงค่านิยมคติของมนุษย์ได้ด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การแต่งกายที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรม ในละครซีรีส์เรื่องนี้ ตอน *เราและนาย...ตลอดไป* ได้นำเสนอภาพงานพิธีการสู่ขอของลูกบอยที่มีการแต่งกายแบบการผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยลีนุงผ้าโจงกระเบนแบบไทยและใส่สูทแบบตะวันตก ส่วนออยแต่งกายตามแฟชั่นทันสมัย ในขณะที่แม่ของลีและเพื่อน ๆ ของออยใส่ชุดไทย ดังภาพที่ 7

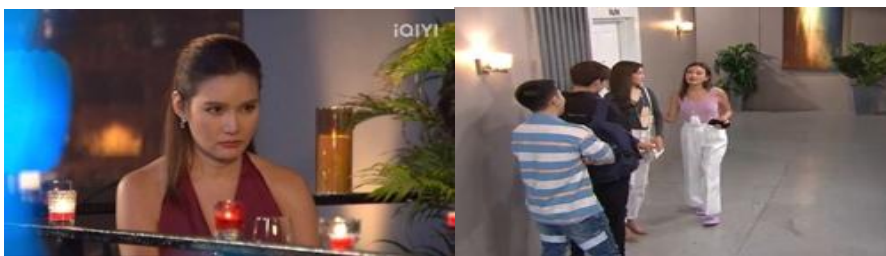
ภาพที่ 7 การแต่งกายในพิธีสู่ขอเจ้าสาว

ที่มา: ละครซีรีส์ “เสือ ชะนี เก้ง” (2021) ตอน *เราและนาย...ตลอดไป* ค้นคืนจาก

https://www.iq.com/play/-2021-ep-40-z5nby4nl8c?lang=th_th

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า การแต่งกายในสังคมเมืองมีการผสมกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมตะวันตก ในละครซีรีส์เรื่องนี้แสดงให้เห็นการผสมผสานระหว่างการแต่งกายแบบไทยและตะวันตกผ่านชุดของตัวละครทั้งผู้ชายและผู้หญิงในพิธีการสู่ขอเจ้าสาว โดยผู้ชายนุ่งโจงกระเบนแบบไทยผสมผสานกับการใส่สูทและผูกเนคไท รวมทั้งสวมถุงเท้าและใส่รองเท้าหนังตามแบบตะวันตก ส่วนผู้หญิงมีการเลือกใส่ชุดไทยเดิมที่เหมาะสมกับวัย เช่น ผู้หญิงวัยสูงอายุนุ่งผ้าถุงสำเร็จแบบไทยใส่กับเสื้อลูกไม้แขนยาวที่สุภาพ และผู้หญิงวัยสาวจะใส่ชุดไทยหมสไบ ซึ่งสไบคือผ้าที่มีความกว้างและบางใช้สำหรับพาดจากไหล่ซ้ายเฉียงลงทางขวาเพื่อปกปิดส่วนบนให้สุภาพเรียบร้อย ชุดไทยหมสไบเป็นชุดที่นิยมใส่ในงานพิธีการต่าง ๆ ของผู้หญิงโดยเฉพาะพิธีการสู่ขอเจ้าสาวหรือการแต่งงานของคนไทย

4.2 การแต่งกายทันสมัยตามแฟชั่นนิยมในละครซีรีส์เรื่องนี้ ตอน *สัญญาแล้วไง* ได้นำเสนอการแต่งกายตามแฟชั่นนิยมผ่านตัวละครออย ปกติออยเป็นคนที่ชอบแต่งตัวแบบเซ็กซี่ วันหนึ่งน้องมะนาวบอกออยแต่งตัวแก่มากดูไม่เหมาะสมกับแฟน หลังจากนั้นออยได้เปลี่ยนแนวการแต่งตัวใหม่ให้เป็นไปตามแฟชั่น ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 การแต่งตัวเซ็กซี่และการแต่งตัวทันสมัยของออย

ที่มา: ละครซีรีส์ “เสือ ชะนี เก้ง” (2021) ตอน สัญญาแล้วไง คั่นคินจาก

https://www.iq.com/play/-2021-ep-24-11lckhzlapc?lang=th_th

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า คนในสังคมเมืองให้ความสำคัญกับการแต่งกายทันสมัยตามแฟชั่นนิยม ซึ่งในปัจจุบันสำหรับผู้หญิงวัยหนุ่มสาวจะเน้นแต่งกายแบบโก้เก๋ ใส่สะดวกสบายคล่องตัว เช่น กางเกงเอวต่ำ เสื้อตัวสั้น เสื้อสูท กางเกงขาม้า เป็นต้น นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นว่า การแต่งกายตามแบบแฟชั่นสมัยใหม่หากเลือกให้เหมาะสมก็จะทำให้ผู้ที่สวมใส่ดูดีและมีอายุน้อยลงได้

5. การประกอบอาชีพ อาชีพ หมายถึง การทำกิจกรรม การทำงาน โดยอาศัยแรงงาน ความรู้ ทักษะ อุปกรณ์ เครื่องมือ วิธีการที่แตกต่างกันไปตามกลุ่มอาชีพ และมีรายได้ตอบแทน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 อาชีพอิสระ อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพทุกประเภทที่ผู้ประกอบการดำเนินการด้วยตนเองแต่เพียงผู้เดียวหรือเป็นกลุ่ม โดยเจ้าของกิจการเป็นผู้ลงทุนเอง คิดและตัดสินใจในการบริหารกิจการด้วยตนเอง เป็นอาชีพที่อาจจะไม่ต้องใช้คนจำนวนมาก แต่หากมีความจำเป็นก็มีการจ้างคนอื่นมาช่วยงานได้ (ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย, ม.ป.ป.) ในละครซีรีส์เรื่องนี้ ตอน “ต้มเป็ด” โปรดักชั่น ได้นำเสนอต้มมีอาชีพเป็นช่างภาพอิสระ ต้มต้องการเปิดบริษัทของตนเองเพื่อรับจ้างถ่ายภาพ จึงชวนแม่่วที่เป็นเพื่อนสนิทและมีฝีมือในการถ่ายภาพมาร่วมงานเป็นช่างภาพและเป็นหุ้นส่วนของบริษัท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ต้ม : แม่่ว คืออย่างนี้เว้ย กูกำลังจะตั้งบริษัทช่างภาพ กูก็เลยอยากชวนเป็นหุ้นส่วนเว้ย

แม่่ว : กูไปวุ่นกับคนอื่นทำไมวะ กูรับงานกูก็ไม่ต้องนอนอยู่แล้ว

ต้ม : นี่แหละ คือข้อเสียของการที่คุณทำงานคนเดียว เพื่อนคุณลองคิดดูนะ ถ้ามีมึงมาทำบริษัทกูเลยนะ เราจะมีทีมไปช่วยมึงทำงานมึงก็ไม่ต้องแบบนี่แล้วเนี่ยเพื่อน

แม่่ว : ไม่อะ มีเวลาก็จริง แต่ก็ร่วมงานกับคนอื่น ไม่เอา

ต้ม : บางวันอาจจะต้องแบบเจอคนเยอะขึ้นบ้าง แต่ผมว่าบริษัทโตขึ้น เราก็ก็น้อยลง แต่ว่าเราได้เงินเพิ่มขึ้นนะ เพราะกูจะรวบรวมดากล้องหลาย ๆ คนอยู่ในบริษัทเรา แล้วเราก็ก็น่าจะมีเชลล์แมนนะเว้ย ค่อยวิ่งขายงานให้เรา ดีไหมเพื่อน

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า คนวัยทำงานรุ่นใหม่ในสังคมเมืองมีความคิดในการประกอบอาชีพอิสระมากกว่าทำงานประจำ เพราะได้แสดงความคิดอย่างเต็มความสามารถ มีความเป็นส่วนตัวและตัดสินใจในการรับงานได้ด้วยตนเอง ทำให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้าและสร้างรายได้ที่ดี มีชีวิตที่อิสระยืดหยุ่นเวลาการทำงานได้ แต่อย่างไรก็ตาม คนที่ประกอบอาชีพอิสระก็ต้องมีความรู้สามารถจนเป็นที่ยอมรับของลูกค้า มีความขยันในการติดต่อหางาน มีความรับผิดชอบสูง และต้องจัดการทุกสิ่งทุกอย่างได้ด้วยตัวเอง

5.2 อาชีพรับจ้าง อาชีพรับจ้าง หมายถึง อาชีพที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการ โดยตัวเองเป็นผู้รับจ้าง ทำงานให้ และได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าจ้างหรือเงินเดือน อาชีพรับจ้างประกอบด้วย บุคคล 2 ฝ่าย ซึ่งได้ตกลงว่าจ้างกันบุคคล ฝ่ายแรกเรียกว่า “นายจ้าง” หรือผู้ว่าจ้าง บุคคลฝ่ายหลังเรียกว่า “ลูกจ้าง” หรือผู้รับจ้าง มีค่าตอบแทนที่ผู้ว่าจ้าง จะต้องจ่ายให้แก่การประกอบอาชีพรับจ้าง (ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย, ม.ป.ป.) ในละครซีรีส์เรื่องนี้ ตอน คำตอบของดริม ได้นำเสนอตัวละครมิถิได้ติดต่อกับป้อมซึ่งมีอาชีพเป็นเซลล์แมนหาลูกค้าให้กับบริษัทรับสร้างเว็บไซต์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มิถิ : ยินดีที่รู้จักนะคะ มิถิชอบคุณมากเลยคะ ที่มาหามิถิที่นี่ค่ะ

ป้อม : ไม่เป็นไรหรอกครับ มันเป็นหน้าที่ของเซลล์อย่างผมครับ ที่ต้องหาลูกค้า ร้านนี้หรือเปล่าครับที่คุณนิ ก็นิยมอยากจะทำกับแอปพลิเคชันขายของออนไลน์ของเรา

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า คนในสังคมเมืองมีการประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งต้องมีความขยันและรับผิดชอบ โดยเฉพาะอาชีพที่ต้องออกไปติดต่อหาลูกค้า อย่างเช่น อาชีพเซลล์แมนที่ปรากฏในซีรีส์นอกจากนั้น ยังแสดงให้เห็นว่า ในสังคมเมืองยุคปัจจุบัน รูปแบบการใช้ชีวิตเปลี่ยนแปลงไป มีการพัฒนาเทคโนโลยีในการสื่อสารระหว่างกันผ่าน อินเทอร์เน็ต ผู้ประกอบการทั้งหลายจึงหันมาให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงธุรกิจของตนเองเพื่อให้ลูกค้ารู้จักและใช้บริการได้ผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ให้มากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ภาพสะท้อนสังคมเมืองในละครซีรีส์เรื่องเสือ ชะนิ แก๊ง พ.ศ. 2564 ทั้งหมดมี 5 ด้าน 1) ที่อยู่อาศัยของคนในสังคมเมือง ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ห้องชุดในคอนโดมิเนียม มีการตกแต่งสไตล์ตะวันตกโดยแบ่งพื้นที่ใช้งานอย่างเหมาะสม นอกจากนั้นภายในอาคารมีสิ่งอำนวยความสะดวกหลายอย่างทำให้ได้รับความสะดวกและปลอดภัย 2) การคมนาคมในเมือง มีการพัฒนาโดยสร้างทางด่วนที่เชื่อมต่อกันครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ของกรุงเทพและปริมณฑล และมีระบบขนส่งสาธารณะอย่างสมบูรณ์และมีความสะดวกสบาย 3) อาหารการกิน คนในสังคมเมืองนิยมประกอบอาหารที่มีวิธีปรุงไม่ยุ่งยาก ส่วนใหญ่พึ่งพาอาหารสำเร็จรูป อาหารจานเดียว เพราะสามารถหาซื้อได้ง่ายประหยัดค่าใช้จ่าย และการอาศัยในห้องชุดทำให้มีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่จึงไม่สะดวกในการจัดทำอาหารที่ต้องเตรียมส่วนประกอบหลายอย่าง 4) การแต่งกาย คนในสังคมเมืองมีการแต่งกายแบบผสมผสานวัฒนธรรมไทยกับตะวันตกและแต่งกายทันสมัยตามแฟชั่นนิยมที่แต่ละคนชื่นชอบ 5) การประกอบอาชีพคนในสังคมเมืองมีความเสรีภาพและโอกาสหลากหลายในการเลือกอาชีพที่ต้องการ จึงมีทั้งการประกอบอาชีพอิสระ เช่น ช่างภาพ และอาชีพรับจ้าง เช่น เซลล์แมน แต่ต้องมีความขยันและรับผิดชอบ เพราะในสังคมเมืองมีการแข่งขันสูง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่โดดเด่นที่สุด คือ ภาพสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมือง พบว่า ที่อยู่อาศัยของคนในสังคมเมือง โดยเฉพาะคนวัยทำงานส่วนใหญ่เลือกพักในห้องชุดคอนโดมิเนียมเพื่อความเป็นส่วนตัว มีการตกแต่งสไตล์ตะวันตกโดยแบ่งพื้นที่ใช้งานอย่างเหมาะสมภายในอาคารมีสิ่งอำนวยความสะดวกทำให้ได้รับความสะดวกปลอดภัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ZHAO XIAOJIAO (2558) เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยใน นวนิยายที่ได้รับรางวัลงาน สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 พบว่า ที่อยู่อาศัยในเมืองของสังคมไทยมีลักษณะหลายอย่าง คือ บ้านเช่า

คอนโดมีเนียมและบ้านเดี่ยว สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตที่เป็นอิสระและสะดวกสบาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจความต้องการซื้อที่อยู่อาศัยปี 2562 ของศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ (2562) พบว่า คนที่ทำงานในเมืองต้องการซื้อที่อยู่อาศัยซื้อคอนโดมีเนียมสูงเป็นอันดับหนึ่งคือร้อยละ 42.8 เพราะมีความสะดวกในการเดินทางไปยังระบบขนส่งสาธารณะ ที่ทำงานและมีระบบการรักษาความปลอดภัยที่ดี ส่วนภาพสะท้อนสังคมด้านอาหารการกินในสังคมเมืองพบว่า คนในสังคมเมืองมีบริโภคอาหารที่ต้องการความรวดเร็วและสะดวกสบาย นิยมประกอบอาหารที่มีวิธีปรุงไม่ยุ่งยาก ส่วนใหญ่พึ่งพาอาหารสำเร็จรูป อาหารจานเดียว เพราะสามารถหาซื้อได้ง่ายประหยัดค่าใช้จ่าย จากสภาพแวดล้อมของการอาศัยในห้องชุดทำให้มีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่จึงไม่สะดวกในการจัดทำอาหารที่ต้องเตรียมส่วนประกอบหลายอย่าง ประกอบกับปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันส่งผลให้การใช้ชีวิตมีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริโภคอาหาร ผู้บริโภคยุคปัจจุบันเลือกที่จะอยู่บ้านรับประทานอาหาร โดยสั่งผ่านทางโทรศัพท์ ช่องทางออนไลน์ผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิชาการของพรรณพิลาศ กุลติก (2560, น. 59-77) ที่กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ ไว้ว่า เป็นโลกของผู้คนที่สามารถติดต่อสัมพันธ์ทางไกลกับคนอื่น ๆ ข้ามเวลาและพื้นที่อย่างใกล้ชิด รวดเร็ว สร้างเป็นเครือข่ายสังคม ผ่านระบบคมนาคมและเทคโนโลยีการสื่อสารโดยมีอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่มีความสำคัญในการแพร่กระจาย และสอดคล้องกับวิจัยของ HUANG JINMEI (2565) เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมเมืองในละครโทรทัศน์ชุดคอม สุภาพบุรุษสุดซอย พ.ศ. 2561-2563 ผลการวิจัยพบว่า อาหารในสังคมเมืองกลายเป็นสินค้าออนไลน์ สามารถเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับคนในสังคมเมืองอย่างสะดวกโดยไม่ต้องเช่าร้านอาหาร ถ้ามีฝีมือในการทำอาหารก็ขายทางออนไลน์ได้ธุรกิจอาหารในสังคมเมืองที่มีการเติบโตเห็นได้จากคนในสังคมเมืองมีการยอมรับการขายสินค้าออนไลน์และสั่งสินค้าออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

- 1.1 สำหรับบุคคลและสังคมควรนำผลการวิจัยไปปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมเมืองไทย
- 1.2 ควรนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ให้กลุ่มบุคคลทั่วไป และชาวต่างชาติ เพื่อได้เข้าใจสังคมเมืองสมัยใหม่ในด้านต่าง ๆ มากขึ้น และให้ความสำคัญของสภาพชีวิตของสังคมเมืองสมัยใหม่
- 1.3 สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมเมืองในละครซีรีส์เรื่องอื่น
- 1.4 ควรวิเคราะห์ละครซีรีส์ เสือ ชะนี เก้ง ในด้านอื่น เช่น กลวิธีการนำเสนอ การใช้ภาษา และแนวคิด

เอกสารอ้างอิง

- จิรภัทร เริมศรี. (2561). การรับชมละครชุดคอมของประชาชนในเขตจังหวัดสกลนคร. *วารสารนิเทศสยามปริทัศน์*, 17(23), 22-27.6
- ธนัญรัตน์ ผาตินาวิน. (2558). *แนวโน้มการออกแบบโครงการอาคารชุดพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครที่ตอบสนองกับพฤติกรรมของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- นลินี สีตะสุวรรณ. (2553). *ข้อเสนอแนะการผลิตละครโทรทัศน์ไทย กลรศึกษาประเด็น SLVR ในละครโทรทัศน์ต่างประเทศ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ออฟเซ็ท ครีเอชั่น.
- พิชศาล พันธุ์วัฒนา. (2562). พฤติกรรมการบริโภคอาหารของคนเมืองวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร. *วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น*, 26(2), 93-103.

- พรรณพิลาศ กุลติก. (2560). การขับเคลื่อนสังคมผ่านสื่อใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 25(49), 59-77.
- “วิกิพีเดีย เลือ่ ชะนี เก่ง” .(2566). ค้นคืนจาก https://th.m.wikipedia.org/wiki/เลือ่_ชะนี_เก่ง.
- ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์. (2562). *ผลการสำรวจความต้องการซื้อที่อยู่อาศัยปี 2562*. ค้นคืนจาก <https://www.reic.or.th/Activities/Documents/7>.
- ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย. (ม.ป.ป.). *ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพ*. ค้นคืนจาก <http://22dnfe5.nfe.go.th/ilp/42033/>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2543). *สำมะโนประชากรและเคหะ ปี 2543*. ค้นคืนจาก <https://statstd.nso.go.th/definition/projectdetail.aspx?periodId=85&defprodefId=1113>.
- เสาวรั้ง รัตนคำฟู. (2563). *ผลกระทบของการทำงานที่บ้าน (Work from home) ในช่วงโควิด-19: กรณีศึกษาของทีอาร์ไอ*. ค้นคืนจาก <https://tdri.or.th/2020/05/impact-of-working-from-home-covid-19/>.
- องอาจ สิ่งหล้าพอง. (2557). *กระบวนการผลิตละครโทรทัศน์*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอดยูเคชั่น.
- อุษณีย์ ศิริสุนทรไพบูลย์. (2552). *หลักการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์*. กรุงเทพมหานคร:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- home market. (2560). 10 สิ่งอำนวยความสะดวก ที่ต้องพิจารณาก่อนซื้อบ้าน. ค้นคืนจาก <https://www.home.co.th/hometips/topic-18879>.
- HUANG JINMEI. (2565). *ภาพสะท้อนสังคมเมืองในละครโทรทัศน์ซิตคอม สุภาพบุรุษสุดซอย พ.ศ. 2561-2563* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สาขาวิชาภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง.มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- ZHAO XIAOJIAO. (2558). *ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556 – 2557* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สาขาวิชาภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง.มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ,สมุทรปราการ.